



ประสบการณ์ของนักศึกษาไทยระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์
จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ในมหาวิทยาลัยไทย :
การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา

โดย

นางสาวปณิตาจารย์ ทันทสุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา
คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประสบการณ์ของนักศึกษาไทยระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์
จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ในมหาวิทยาลัยไทย :
การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา

โดย

นางสาวปณิตาจารย์ ทันทสุวรรณ



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา
คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

THAI MASTER STUDENTS' EXPERIENCES OF SUPERVISION WITH
FOREIGN ADVISORS IN THAI UNIVERSITIES :
A PHENOMENOLOGICAL STUDY

BY

MISS PUNTAREE TANTASUWAN



A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
IN LEARNING SCIENCES AND EDUCATIONAL INNOVATION
FACULTY OF LEARNING SCIENCES AND EDUCATION
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2020
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ


นางสาวปิ่นทारीย์ ทันทสุวรรณ

เรื่อง


ประสบการณ์ของนักศึกษาไทยระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์
จากอาจารย์ชาวต่างชาติในมหาวิทยาลัยไทย:
การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา
ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2564


ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุปรียส์ กาญจนพิศศาล)


กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก


(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พน นิลเขต)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม


(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศร จันทรสุข)

คณบดี


(รองศาสตราจารย์ ดร.อนุชาติ พวงสำลี)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ประสบการณ์ของนักศึกษาไทยระดับปริญญาโทที่ได้รับ คำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ในมหาวิทยาลัยไทย : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา
ชื่อผู้เขียน	นางสาวปิ่นพารีย์ ทันทสุวรรณ
ชื่อปริญญา	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	วิทยาการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา วิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฝน นิลเขต
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิสร จันทรสุข
ปีการศึกษา	2563

บทคัดย่อ

การศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาไทยระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ในมหาวิทยาลัยไทย และ (2) เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมที่อาจมีผลต่อประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาโท ในการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แนวปรากฏการณ์วิทยาแบบอรรถปริวรรต (Hermeneutic Phenomenology) เพื่อศึกษาประสบการณ์ของการกระทำ ความเชื่อ วิธีคิดของนักศึกษาไทยระดับปริญญาโท 10 คน ที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาไทยได้รับการพัฒนาหลายด้าน หลังจากได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ อาทิ กระบวนการทำวิจัย ทักษะคิด คุณสมบัติและคุณลักษณะของนักวิจัย และทักษะด้านอื่น ๆ โดยสามารถแบ่งชุดประสบการณ์การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมได้ 5 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 เริ่มต้นทำความรู้จักกับอาจารย์ชาวต่างชาติ ระยะที่ 2 เผชิญความท้าทาย ระยะที่ 3 ปรับตัว ระยะที่ 4 ช่วงถดถอย ระยะที่ 5 กลับมาตั้งหลักใหม่ ซึ่งความต่างทางวัฒนธรรมมีผลต่อการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ในด้านวจนภาษาและอวจนภาษา ลักษณะการเรียนและลักษณะการทำงาน แต่ปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาไทยสามารถเรียนรู้และทำวิทยานิพนธ์ได้ คือ คุณสมบัติของนักศึกษาไทย การสนับสนุนและเกื้อกูลจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ชาวต่างชาติ และวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปคือ (1) เพิ่มความหลากหลายของเพศ อายุ หลักสูตร จังหวัดของนักศึกษาไทย และเพิ่มจำนวนปีที่อาจารย์ชาวต่างชาติอาศัยอยู่ในประเทศไทย (2) สัมภาษณ์อาจารย์ชาวต่างชาติร่วมกับนักศึกษาไทย (3) ขยายระยะเวลาในการเก็บข้อมูล (4) นำทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมมาวิเคราะห์เพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์, ประสบการณ์ของนักศึกษาไทย, อาจารย์ชาวต่างชาติ, การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา



Thesis Title	THAI MASTER STUDENTS' EXPERIENCES OF SUPERVISION WITH FOREIGN ADVISORS IN THAI UNIVERSITIES : A PHENOMENOLOGICAL STUDY
Author	Miss Puntaree Tantasuwan
Degree	Master of Education
Major Field/Faculty /University	Learning Sciences and Educational Innovation Learning Sciences and Education Thammasat University
Thesis Advisor	Assistant Professor Fon Ninkhate, Ph.D.
Thesis Co-Advisor	Assistant Professor Adisorn Jantrasook, Ph.D.
Academic Year	2020

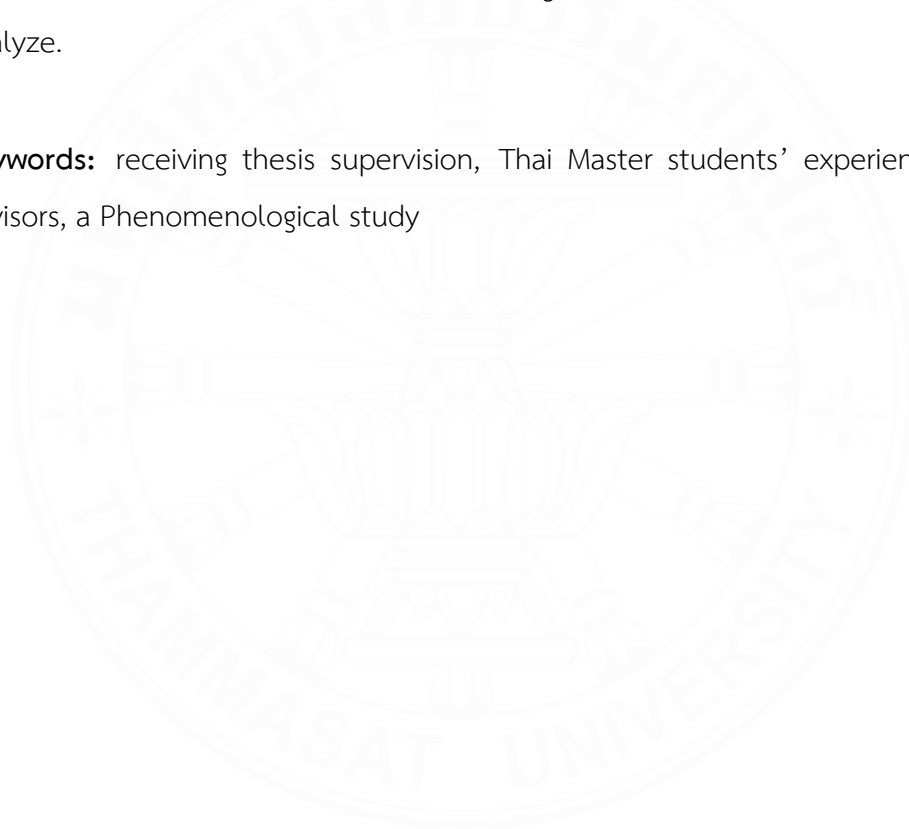
ABSTRACT

The research, which studies the experience of Thai Masters students who received thesis supervision by foreign advisors, has the following objectives. (1) To study the experience of Thai Master students who received thesis supervision by foreign advisors in Thai universities, and (2) To study the differences between cultures that may affect the experience of Thai Master students who received thesis supervision by foreign advisors. Methods used was Qualitative Hermeneutic Phenomenology to study experience, find causes of actions, beliefs, and thinking patterns of ten Thai Masters students who received thesis supervision by foreign advisors through in-depth interviews.

The research found that Thai students have developed in many aspects after receiving supervision from foreign advisors, such as research methodology, mindset, characteristics and attributes of researchers, and other skills. The experience set of receiving cross-cultural thesis supervision can be separated into five stages as follows. Stage 1: Getting to know foreign advisors, Stage 2: Encountering challenges, Stage 3: Adapting, Stage 4: Regressing, and Stage 5: Bouncing back. The cultural

difference affects receiving supervision in terms of verbal and non-verbal languages, studying and working style. However, the factors that made Thai students able to learn and conduct thesis are the characteristics of Thai students, support of the foreign thesis advisors, and culture of learning exchanges. Recommendations for future studies are (1) To increase the diversity of sex, age, program of study, provinces of Thai students, and increase the number of years that foreign advisors live in Thailand, (2) To interview foreign advisors alongside Thai students, (3) To increase data collection time, and (4) To bring in other social and cultural theories to analyze.

Keywords: receiving thesis supervision, Thai Master students' experiences, foreign advisors, a Phenomenological study



กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาไทยระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ในมหาวิทยาลัยไทย : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา เล่มนี้เขียนขึ้นจากการใคร่ครวญของผู้วิจัยและจากประสบการณ์เรื่องเล่าของนักศึกษาไทยผู้ให้ข้อมูล ทั้งสิบคน และการได้รับการสนับสนุนชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอดีตที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยตลอดระยะเวลา 3 ปี ในการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ มีบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ อาหาร เครื่องดื่ม สิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิตต่าง ๆ มากมายที่มีความหมายและส่งพลังให้ผู้วิจัยสามารถทำการศึกษาครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุกท่านและทุกสิ่ง ด้วยการส่งไมตรีจิต รอยยิ้ม พลังแห่งปัญญา ความเมตตา ความรุ่มเย็น เป็นสุข ความรู้สึกตัวไปยังทุกท่านและทุกสิ่งมา ณ ที่นี้

นางสาวปณิตาจารย์ ทันทสุวรรณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 คำสำคัญ	2
1.3 ปัญหาการวิจัย	3
1.4 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.5 ขอบเขตการวิจัย	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	5
2.1 การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์	5
2.2 การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ แบบข้ามวัฒนธรรม	8
2.2.1 ปัญหาที่พบจากการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม	10
2.2.1.1 ปัญหาความคาดหวัง	10
2.2.1.2 ปัญหาทัศนคติ	11
2.2.1.3 ปัญหาการสื่อสาร	12

	(7)
2.2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ แบบข้ามวัฒนธรรม	14
2.3 การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม	18
บทที่ 3 วิธีการดำเนินวิจัย	21
3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ	21
3.2 รูปแบบการวิจัย	22
3.3 ระเบียบวิธีวิจัย	23
3.4 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	23
3.5 ผู้เข้าร่วมวิจัย	24
3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	24
3.7 วิธีวิจัย	25
3.8 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	26
3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล	26
3.10 จรรยาบรรณการวิจัย	27
3.11 ความน่าเชื่อถือของการศึกษาเชิงคุณภาพ	28
3.12 แผนการดำเนินงานวิจัย	29
บทที่ 4 ผลการศึกษา	30
4.1 ระยะเวลาประสบการณ์ของนักศึกษาไทย	31
4.1.1 เริ่มต้นทำความรู้จักกับอาจารย์ชาวต่างชาติ	31
4.1.2 เพลิดเพลินความท้าทาย	36
4.1.2.1 ด้านภาษาและการสื่อสาร	37
4.1.2.2 ด้านลักษณะการเรียนและลักษณะการทำงาน	39
4.1.2.3 ด้านทัศนคติและความสามารถของอาจารย์ที่ปรึกษา	42
4.1.3 ปรับตัว	44
4.1.3.1 นักศึกษาไทยเริ่มจากตัวเอง	44
4.1.3.2 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติมีส่วนช่วยในการปรับตัว ของนักศึกษาไทย	47

	(8)
4.1.4 ช่วงถดถอย	52
4.1.5 กลับมาตั้งหลักใหม่	54
4.2 การเรียนรู้ในภาพรวม	56
4.2.1 รูปแบบความสัมพันธ์	57
4.2.2 การเปลี่ยนแปลงตนเองของนักศึกษาไทย	57
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา	65
5.1 ประสบการณ์ของนักศึกษาไทยระดับปริญญาโทที่ได้รับค่าปรีกษาวิทยานิพนธ์ จากอาจารย์ชาวต่างชาติในมหาวิทยาลัยไทย	66
5.1.1 เริ่มต้นทำความรู้จักกับอาจารย์ชาวต่างชาติ	66
5.1.2 เผชิญความท้าทาย	68
5.1.3 ปรับตัว	73
5.1.4 ช่วงถดถอย	76
5.1.5 กลับมาตั้งหลักใหม่	77
5.2 สรุปผลการศึกษาและตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 2	79
5.3 ประโยชน์ของการศึกษา	83
5.4 ข้อจำกัดของการศึกษาครั้งนี้ และข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	84
รายการอ้างอิง	86
ประวัติผู้เขียน	93

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	ขั้นตอนการศึกษา	29
4.1	ข้อมูลเบื้องต้นของนักศึกษาไทย	30



สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

5.1 รูปแบบการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์

71



บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้มีการเคลื่อนที่ของประชากรกระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทุกมุมโลก (รัฐชาติ ทศนัย, 2559) ทำให้เกิดการ ทำงานร่วมกันของคนที่มาจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ผลดีจากความหลากหลายดังกล่าวคือ การหลอมรวมทุกพื้นที่สู่ความเป็นสากล (Internationalization) เกิดการพัฒนา แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และทักษะระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม อีกด้านของความหลากหลายคือ ความท้าทายว่า มนุษย์จะอาศัยอยู่ร่วมกันบนความต่างอย่างสันติได้อย่างไร (สุลักษณ์ ศิวรักษ์, 2540) เพราะ วัฒนธรรมที่ต่างกันย่อมส่งผลต่อแนวคิด วิถีดำรงชีวิต และการแสดงออกที่ไม่เหมือนกัน

ตัวอย่างความหลากหลายทางวัฒนธรรม อาจพบเห็นได้ทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาที่มี อาจารย์ชาวต่างชาติมาทำงานมากขึ้น เนื่องจาก มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ต้องการเพิ่มขีดความสามารถ และพัฒนาตนเอง ด้วยการปรับหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยประยุกต์องค์ความรู้จากทั่วโลก ให้มีความแตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่น ส่งเสริมและยกระดับภาษาของนักศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อ ผู้เรียน (Hicks, 2003) ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงกลายเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบ ข้ามวัฒนธรรมมากขึ้น ซึ่งหนึ่งตัวอย่างการเรียนรู้แบบข้ามวัฒนธรรมคือ การได้รับคำปรึกษา วิทยานิพนธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษาที่มาจากต่างวัฒนธรรม โดยองค์ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และคุณสมบัติทางวิชาการที่เหมาะสมของอาจารย์ชาวต่างชาติถูกคาดหวังว่าจะ สามารถช่วยพัฒนานักศึกษาในขณะที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้

ที่ผ่านมาการศึกษารับคำปรึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมในต่างประเทศ (อาทิ Bell, 2016; Cohen & Greenberg, 2011; Kidman, Manathunga & Cornforth, 2017; Manathunga, 2007, 2011, 2012, 2014, 2017a, 2017b; Soong, Tran, & Hiep, 2015; Xu, 2017) จากผล การศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษามักเกิดความไม่ราบรื่น เกิดจาก ปัญหาความไม่เข้าใจ การถูกกดขี่ และถูกเหยียดด้านการศึกษา เชื้อชาติ และเพศ ผ่านการแสดงออก ทางคำพูดและพฤติกรรมที่ไม่ให้เกียรติกัน จนนำไปสู่ความขัดแย้งและความบาดหมาง (Manathunga, 2017a) ในขณะที่งานวิจัยเกี่ยวกับการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ในประเทศไทยส่วนใหญ่ เน้นการศึกษา ในประเด็นของความคาดหวังระหว่างอาจารย์และนักศึกษาชาวไทย (อาทิ จันทร์สลุย ปรีชามาตร, 2549; จิตสุมาน เลิกบางพลัด, 2558; ปราณี หะชัน, 2542; พนิดา ประเทือง, 2550; พระมหากฤษฏา

กานต์ น้อยหอม, 2550) ซึ่งผลการวิจัยมักชี้ให้เห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์มักมีบทบาทไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของนักศึกษา แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาไทย ถึงแม้ปรากฏการณ์ดังกล่าวจะมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันมากก็ตาม

ความสำคัญของการศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมสัมพันธ์โดยตรงกับการดูแลนักศึกษาให้สามารถทำวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จ ให้มีความรู้และทักษะพร้อม ตามที่หลักสูตรระบุไว้ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นเหมือนพี่เลี้ยงคนสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา อีกทั้งการศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาจะช่วยให้เกิดการทำความเข้าใจประสบการณ์ขณะที่นักศึกษาได้เรียนรู้ ปรับตัว หรือแม้กระทั่งต่อรองกับอาจารย์ชาวต่างชาติ ที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรม ภาษา องค์ความรู้ และรูปแบบการทำงานที่แตกต่างจากนักศึกษา ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจผลกระทบจากความสัมพันธ์ดังกล่าว ที่มีผลต่อความรู้สึกของนักศึกษาโดยตรง

จากประสบการณ์ตรงที่ผู้วิจัยเคยได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ที่ปรึกษาชาวต่างชาติ พบว่า การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาชาวไทยและชาวต่างชาติมีรูปแบบและวิธีการทำงานที่แตกต่างกันจริง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการทำงานร่วมกันของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาโทคนอื่น ๆ ที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ เนื่องจากนักศึกษาระดับปริญญาโท เป็นเหมือนผู้ที่เริ่มฝึกปฏิบัติ (practice aspect) และต้องการเรียนเพื่อเสริมองค์ความรู้ (contribution to knowledge aspect) ทำให้การเรียนรู้ด้านการทำวิจัย และการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ยังเป็นประสบการณ์ใหม่ ต่างจากนักศึกษาระดับปริญญาเอกที่มีประสบการณ์การทำวิจัยมาก่อน (Brubaker & Thomas, 2000) งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาผ่านระเบียบวิธีวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology) เพื่อสำรวจความรู้สึกนึกคิด และการให้ความหมายที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาโทเป็นหลัก เพื่อค้นคว้าเชิงลึก และทำความเข้าใจแก่นประสบการณ์ของนักศึกษาไทยที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติในภาพรวม

1.2 คำสำคัญ

การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์, ประสบการณ์ของนักศึกษาไทย, อาจารย์ชาวต่างชาติ, การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา

1.3 ปัญหาการวิจัย

1. ประสบการณ์ของนักศึกษาชาวไทยระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ในมหาวิทยาลัยไทยเป็นอย่างไร
2. ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมมีผลต่อประสบการณ์ของนักศึกษาชาวไทย ระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติหรือไม่ อย่างไร

1.4 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาชาวไทย ระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ในมหาวิทยาลัยไทย
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมที่อาจมีผลต่อประสบการณ์ของนักศึกษาชาวไทย ระดับปริญญาโท ในการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 วิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยาแนวอรรถปริวรรต (Hermeneutic Phenomenology) เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ และการให้ความหมายของประสบการณ์ จากนักศึกษาชาวไทยระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ

1.5.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษาชาวไทย 10 คน ที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลักหรือเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมเท่านั้น โดยนักศึกษาไทยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นนักศึกษาไทยที่รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ
2. เป็นนักศึกษาชาวไทย สัญชาติไทย ไม่จำกัดเพศ และอายุ
3. เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จากสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

4. เป็นผู้ที่เคยได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ หรือกำลังอยู่ในช่วงการทำวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่ 6 เดือน เป็นต้นไป หรือเคยได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติจนทำวิทยานิพนธ์สำเร็จ

1.5.3 ขอบเขตของข้อมูล

ขอบเขตที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักศึกษาไทย ระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยไทย 10 คน โดยการติดต่อไปยังเพื่อนนักศึกษาไทยระดับปริญญาโท หรืออาจารย์ชาวไทยและอาจารย์ชาวต่างชาติในคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยไทย เพื่อขอให้แนะนำนักศึกษาไทยระดับปริญญาโทที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ในการเป็นผู้ให้ข้อมูล ซึ่งวิธีการนี้เป็นการหาผู้ให้ข้อมูลแบบลูกโซ่หรือสโนว์บอล (Snowball Sampling) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ทำให้จำนวนนักศึกษาของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีจำนวนไม่เท่ากัน และเป็นนักศึกษาไทยที่มาจากหลากหลายคณะและหลากหลายมหาวิทยาลัย ทั่วประเทศไทย

1.5.4 ขอบเขตของเวลา

การศึกษาคั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูล 3 เดือน ตั้งแต่เดือนมีนาคม – พฤษภาคม 2563

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

นักศึกษาไทย หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาโทที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

อาจารย์ชาวต่างชาติ หมายถึง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติ ผู้ที่มีสัญชาติตามกฎหมายอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สัญชาติไทย ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นการชั่วคราวหรือถาวรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง (รัชชา วิทวิโรจน์, 2552) เป็นผู้ที่มีความแตกต่างทางพื้นฐานวัฒนธรรม

การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา หมายถึง การวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยาที่ใช้เพื่อทำความเข้าใจความหมายของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาโทที่มีประสบการณ์การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมจากอาจารย์ชาวต่างชาติ เป็นการศึกษาเพื่อพรรณนาถึงสิ่งที่ปรากฏในประสบการณ์

ความต่างทางวัฒนธรรม หมายถึง (1) ความแตกต่างด้านรูปแบบการสื่อสาร (2) ความแตกต่างด้านทัศนคติที่มีต่อความขัดแย้ง (3) ความแตกต่างในวิธีการทำงาน (4) ความแตกต่างด้านรูปแบบการตัดสินใจ (5) ความแตกต่างด้านทัศนคติต่อการเปิดเผยตัวตน (6) ความแตกต่างด้านวิธีการเรียนรู้ โดยความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะมีรูปแบบในการแสดงออกแตกต่างกันออกไป (Dupraw & Axner, 1997) ระหว่างนักศึกษาไทยและอาจารย์ชาวต่างชาติ

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้ได้ทบทวนแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำรา วารสาร โดยแบ่งเป็น การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม และการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์

การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ หมายถึง วิธีการแนะนำ ให้ความช่วยเหลือนิสิตนักศึกษา ในการทำวิทยานิพนธ์ (แพรวกมล ซาปะวัง, 2557) มีกระบวนการกำกับติดตาม มีการรับรู้จุดหมาย ของการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อวางแผนปฏิบัติงาน ร่วมกัน มีการประชุมปรึกษา การสร้างความเข้าใจเพื่อยอมรับบทบาทหน้าที่ของทั้งสองฝ่าย

สุวิมล ว่องวานิช และ นงลักษณ์ วิรัชชัย (2546) อธิบายองค์ประกอบ 3 ด้าน ของ การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้แก่ (1) องค์ประกอบด้านโครงสร้าง (structural factors) หมายถึง องค์ประกอบที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ควรจัดให้แก่ นักศึกษา ได้แก่ ชี้แจงกระบวนการของ การทำวิทยานิพนธ์ การพูดคุยเรื่องความรับผิดชอบและขั้นตอนการดำเนินงานร่วมกัน การเสริมสร้าง ทักษะที่จำเป็นต่อนักศึกษา การบริหาร จัดตารางเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ และลองสอบปากเปล่า (2) องค์ประกอบด้านการสนับสนุน (support factors) หมายถึง องค์ประกอบที่อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์สามารถทำเพิ่มเติมได้ เช่น การดูแลเอาใจใส่ การหาแหล่งทุน การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่ จำเป็น และ (3) องค์ประกอบอื่น ๆ (exogenous variables) คือ การสังเกตนักศึกษา และ การสำรวจตนเอง เพื่อออกแบบการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่เหมาะสมกับนักศึกษาแต่ละคน

ด้วยเหตุดังกล่าว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในระดับมหาบัณฑิต จึงเปรียบเสมือน ผู้ให้คำแนะนำและแนวทางการทำวิจัย เพื่อให้ นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัย สามารถ ทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ และสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มีบทบาท หน้าที่ ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

จากการทบทวนวรรณกรรม พบคำนิยามของอาจารย์ที่ปรึกษา 2 นิยาม นิยามแรก คือ อาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไปในมหาวิทยาลัย (advisor) และนิยามที่สองคืออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (thesis advisor) สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไป หมายถึง ผู้ให้คำแนะนำด้านการเรียนและชีวิตทั่วไป

ในมหาวิทยาลัย ทั้งการพัฒนาอารมณ์ ร่างกาย การเข้าสังคม คุณธรรมและจริยธรรม (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547) นิยามที่สอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลนักศึกษาให้มีความสามารถเพียงพอในการทำวิจัย และเป็นผู้ให้คำปรึกษาด้านวิชาการ รวมถึงเป็นที่ปรึกษา เป็นแบบอย่างนักวิจัยที่ดี เป็นแหล่งข้อมูล เป็นผู้แนะนำการพัฒนาวิชาชีพให้แก่ นักศึกษา (ชนิตา รักษ์พลเมือง และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2549) บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ถูกกล่าวว่ามีหน้าที่หลายด้าน เริ่มตั้งแต่เป็นนักบริหาร (administrative role) นักวิชาการ (academic role) ที่ปรึกษา (counseling role) ผู้ประกันคุณภาพ (quality assurance role) ที่ต้องมองภาพรวม วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคตให้มีคุณภาพ ก่อนที่วิทยานิพนธ์จะได้รับการ ตีพิมพ์และถูกเผยแพร่สู่สาธารณะ (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547) และอาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์ยังมีหน้าที่ผลักดันให้นักศึกษาได้พัฒนาเอกลักษณ์ทางวิชาการ (Academic Identity) ส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาความคิดริเริ่ม (Creativity) ให้คำแนะนำด้านการทำวิจัยส่วน งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสนับสนุนการสร้างเครือข่าย จนกระทั่งนักศึกษาทำวิทยานิพนธ์สำเร็จ (ชนิตา รักษ์พลเมือง และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2549)

Mauch และ Park (2003) อธิบายบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ว่า เป็นครูผู้สอน (teacher) ผู้ชี้แนะ (guide) พี่เลี้ยง (mentor) ผู้ดูแล (curator) และเป็นผู้สร้างความเชื่อมั่น (confidence builder) ให้กำลังใจ และเพื่อนร่วมวิชาชีพรุ่นพี่ที่แก่นักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาสามารถค้นคว้าวิจัยได้ ด้วยตนเอง ขณะที่ จันทรสลวย ปริชามาตร (2549) กล่าวว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นเหมือน ผู้ร่วมงานวิจัย (Research Colleague) ที่ต้องทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา (Advisor) เป็นครู (Tutor) ที่ให้ คำแนะนำ ตลอดจนเป็นผู้วิจารณ์ (Critic) ผู้ประเมิน (Evaluator) เป็นนายงาน (Taskmaster) และ เป็นแม่แบบ (Role Model) ในการเป็นนักวิจัยที่มีจริยธรรม

นอกจากนั้น พนิดา ประเทือง (2550) ยังอธิบายถึงคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ว่า ควรเป็นผู้ใจกว้าง มีมนุษยสัมพันธ์ดี ควรรักษาความลับ และเป็นผู้มีความอดทน บทบาทและคุณลักษณะดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ต้องทำงานร่วมกับ นักศึกษาจนจบการวิจัย มีหน้าที่ชี้แนะ ช่วยเหลือสนับสนุน ฝึกให้นักศึกษาเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งทำให้เห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบ่มเพาะนักศึกษาสู่การเป็น นักวิจัยที่ดี และประสบผลสำเร็จในการทำวิจัย ให้นักศึกษาสามารถทำวิจัยได้ด้วยตนเอง สามารถ เขียนงานวิชาการได้ในอนาคต

การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์นั้น มีแนวทางให้คำปรึกษาหลากหลายรูปแบบ ดังที่ Edwards (2002) ได้แบ่งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาแนว มนุษยนิยม (Humanities supervisor) อาจารย์ที่ปรึกษาสายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี (Techno-scientific supervisor) อาจารย์ที่ปรึกษาแนวจิตวิทยา (Psychological supervisor) อาจารย์ที่ปรึกษา

เชิงพาณิชย์ (Commercial supervisor) อาจารย์ที่ปรึกษาด้านอุตสาหกรรม (Industry partner) และ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นเพื่อนร่วมงานวิจัย (Fellow researcher) จากแนวคิดการแบ่งประเภทอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นหกกลุ่มนั้น ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อสังเกตว่า การให้คำแนะนำนักศึกษาในการทำวิทยานิพนธ์แต่ละสายการศึกษานั้นมีรูปแบบแตกต่างกันไป อาทิ สุวิมล ว่องวาณิช และ นงลักษณ์ วิรัชชัย (2546) ได้แบ่ง 4 ลักษณะการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็น (1) การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบเสรี (Laissez-faire style) เป็นการให้คำปรึกษาแบบไม่มีโครงสร้างขั้นตอนมาก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้การสนับสนุนน้อย ไม่ชี้แนะ และตกลงที่จะไม่ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด นักศึกษาจะได้รับแรงจูงใจและทักษะการจัดการค่อนข้างจำกัด (2) การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบประคบประหม่อม (Pastoral style) เป็นการให้คำปรึกษาแบบไม่มีโครงสร้างขั้นตอนมาก แต่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จะให้การสนับสนุนมาก หยิบยื่นสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่นักศึกษา ดูแลให้การสนับสนุนเป็นการส่วนตัว แต่ไม่เข้ามากำหนดทิศทางการทำงานแต่ละขั้นตอนของนักศึกษา (3) การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบชี้แนะ (Directional style) เป็นการให้คำปรึกษาแบบมีโครงสร้างขั้นตอนมาก สนับสนุนน้อย นักศึกษามีแรงจูงใจในการทำงานสูง เพราะเห็นประโยชน์ และความจำเป็นของโครงสร้างขั้นตอน เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดส่งงานอย่างตรงเวลา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีความใกล้ชิดและพบนักศึกษาสม่ำเสมอเพื่อให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ (4) การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบสัญญา (Contractual style) เป็นการให้คำปรึกษาแบบมีโครงสร้างขั้นตอนมาก สนับสนุนมาก นักศึกษามีแรงจูงใจในการทำงานสูง สามารถวางแผนงานและทำงานได้ด้วยตนเองได้ อาจารย์ที่ปรึกษาช่วยควบคุมทิศทางการทำงานให้มีทักษะการบริหารจัดการ และมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งการให้คำปรึกษาแบบนี้อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องให้เวลานักศึกษามากที่สุดจากรูปแบบการให้คำปรึกษาทั้งหมด (Garfield & Alpert, 2002)

กล่าวโดยรวม อาจสรุปได้ว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นผู้ที่มีบทบาทและความสำคัญในการพัฒนาทักษะการเป็นนักวิจัย ให้นักศึกษามีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีประสบการณ์ จนกระทั่งนักศึกษาสามารถทำวิจัยได้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ เริ่มตั้งแต่การวางแผนทำงานร่วมกัน มีการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุน จนกระทั่งนักศึกษาทำวิทยานิพนธ์สำเร็จ สามารถเผยแพร่สู่สาธารณะได้ และมีความเป็นผู้เชี่ยวชาญกระบวนการคิด และการลงมือปฏิบัติ อีกทั้งลักษณะการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ยังขึ้นอยู่กับวิธีการ เป้าหมาย และรูปแบบของการทำวิทยานิพนธ์ในแต่ละสาย ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงสนใจศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติ เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักศึกษา ด้านการทำวิจัยและเป็นต้นแบบที่สำคัญในการถ่ายทอดประสบการณ์และองค์ความรู้ ขณะทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการหล่อหลอมทัศนคติ บุคลิกของการเป็นนักวิจัยที่ดีในอนาคตของนักศึกษา อีกทั้งงานวิจัยนี้ยังเปิด

กว้างต่อข้อมูลที่ได้จากนักศึกษาหลากหลายคณะ เพื่อให้เห็นรูปแบบ วิธีการในการให้คำปรึกษา วิทยานิพนธ์ทั้งสายวิทยาศาสตร์ และสายสังคมศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาประสบการณ์นักศึกษา ในภาพรวม

2.2 การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ แบบข้ามวัฒนธรรม

การได้รับคำปรึกษาแบบข้ามวัฒนธรรม หมายถึง การได้เรียนรู้วิธีดำเนินการวิจัยในสาย วิชาการและสาขาวิชาต่าง ๆ โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และนักศึกษา มีความต่างทาง วัฒนธรรม เชื้อชาติ สัญชาติ สภาพแวดล้อม ภาษาพื้นฐานในการสื่อสาร (Native Speaking) ซึ่งมีผล ต่อรูปแบบวิธีคิด วิธีดำรงชีวิต การสื่อสารและการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคล (Manathunga, 2014)

ในต่างประเทศการได้รับคำปรึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมได้ถูกศึกษาในหลายแง่มุม อาทิ การได้รับ ข้อเสนอแนะในการเขียนวิทยานิพนธ์ (Hu, Veen, & Corda, 2016; Xu, 2017) การค้นหาสิ่งที่นักศึกษาปกปิดในขณะที่ได้รับคำปรึกษา (Kidman, Manathunga & Cornforth, 2017) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จการศึกษา (Cohen & Greenberg, 2011) และการศึกษาการ ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม (อาทิ Evans, 2007; Soong, Tran, & Hiep, 2015; Manathunga, 2011a, 2011b, 2012, 2014, 2017a, 2017b; Hall & Burns, 2009; Halse & Malfroy, 2010; Harman, 2003) โดยงานวิจัยเหล่านั้น ได้ชี้ให้เห็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

แม้ว่าปัจจุบันงานวิจัยที่ศึกษาประสบการณ์การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้าม วัฒนธรรมมีมากขึ้น (Hall & Burns, 2009; Halse & Malfroy, 2010; Lee & Green, 2009) เช่น ในสหราชอาณาจักร (เช่น Borg et al., 2009; Evans, 2007) สหรัฐอเมริกา (เช่น Trice & Yoo, 2007) และออสเตรเลีย (เช่น Harman, 2003; Ingleton & Cadman, 2002) แต่ Manathunga (2011b) แย้งว่า ปัจจุบันการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และนักศึกษา แบบข้ามวัฒนธรรมยังมีไม่มากพอ โดยการศึกษาของเธอที่ผ่านมา (Manathunga, 2007, 2011b, 2014, 2017a, 2017b) พบว่า ประสบการณ์ของนักศึกษามีข้อมูลที่ไม่ซ้ำกันและข้อมูลเหล่านั้นไม่ สามารถคาดเดาได้ (unpredictable)ว่าจะเกิดอุปสรรค ปัญหา รวมทั้งมีวิธีการจัดการกับอำนาจ ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษาที่มาจากต่างวัฒนธรรมได้อย่างไร

ข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสำคัญที่ผู้วิจัยควรศึกษาประสบการณ์การได้รับ คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ระดับ ปริญญาโทที่ได้เรียนรู้วิธีการวิจัยจากอาจารย์ชาวต่างชาติ เพื่อช่วยให้เกิดการรวบรวมข้อมูลและ ค้นคว้าเชิงลึก ซึ่ง Manathunga (2017a) ได้สนับสนุนว่า การศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษา จะ

ช่วยให้เกิดการพัฒนารูปแบบการแลกเปลี่ยนสื่อสาร การอยู่ร่วมกันบนความต่างทางวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มฐานข้อมูลด้านนี้มากขึ้น เพื่อใช้ในการเตรียมตัวล่วงหน้าของนักศึกษาและอาจารย์ที่มาจากต่างวัฒนธรรมกัน ให้ทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น

ในขณะที่การศึกษาเกี่ยวกับการเป็นอาจารย์ชาวต่างชาติในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ยังพบมุมมองของอาจารย์ชาวต่างชาติที่น่าสนใจ 4 ประเด็น ได้แก่ (1) ประสบการณ์การสอน การเป็นนักวิจัย และการสังกัดในคณะ ในมหาวิทยาลัยไทย (2) การแสดงออกและจุดยืนในที่ทำงาน (3) ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และ (4) ชีวิตนอกที่ทำงาน (Burford & Uerpaiojkit, 2017)

ประสบการณ์การสอน การเป็นนักวิจัย และการสังกัดในคณะ ในมหาวิทยาลัยไทย พบว่า นักศึกษาไทยไม่ได้ถูกคาดหวังให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม กล้าพูดกล้าแสดงออก และไม่ได้เป็นตัวของตัวเอง ซึ่งต่างจากนักศึกษาในต่างประเทศ ที่มีอิสระในการสื่อสารมากกว่า อีกทั้งประสบการณ์การทำงานของอาจารย์ต่างชาติในประเทศไทยบางคน ยังพบว่าคณะต่าง ๆ จ้างอาจารย์ชาวต่างชาติมาเพื่อทำให้คณะมีความเป็นสากล แต่ไม่ได้ต้องการให้อาจารย์ชาวต่างชาติฝึกนักศึกษาเพื่อเป็นนักวิจัย ไม่ได้เน้นคุณภาพการทำงานวิจัยของนักศึกษา เพราะเคยได้รับคำแนะนำจากคณะที่สังกัดให้อนุโลมเรื่องการเรียนผ่านของนักศึกษา ส่วนข้อสังเกตที่อาจารย์ชาวต่างชาติพบ เมื่อทำงานและสอนนักศึกษาไทยนั้น พบว่า นักศึกษาบางคนไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้คล่อง เนื่องจากไม่ใช่ภาษาหลัก นักศึกษาไทยส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยเป็นพื้นฐาน จึงทำให้เกิดอุปสรรคต่อการค้นคว้า และการอ่านงานวิจัยของต่างประเทศ และอาจารย์ชาวต่างชาติยังพบว่า งานบางชิ้นจากนักศึกษา ไม่ใช่ผลงานการเขียนของนักศึกษาคนเดียว ดังนั้นนักศึกษาควรจะมีชื่อของคนที่ยื่นงานร่วมด้วย (ghost writers)

ขณะที่ ความคาดหวังต่อการทำงานของอาจารย์ชาวต่างชาติบางคนคือ ทำงานอยู่ในประเทศไทย เพื่อจะได้ท่องเที่ยวมากกว่าจะทุ่มเทให้กับการทำงาน ซึ่งตรงข้ามกับความตั้งใจในการทำงานของอาจารย์ชาวต่างชาติบางคน ที่เห็นโอกาสในการทำงานอยู่ในประเทศไทยหลากหลายรูปแบบ ส่วนประเด็นการแสดงออกและจุดยืนในที่ทำงาน พบว่า คณะกับอาจารย์ชาวไทยขาดการสื่อสารกับอาจารย์ชาวต่างชาติ และมีกำแพงภาษา เช่น การประชุมโดยใช้ภาษาไทยเป็นหลัก และไม่มีคนแปลภาษาให้อาจารย์ชาวต่างชาติ เอกสารที่ใช้ในสถานที่ทำงานเป็นภาษาไทย ทำให้อาจารย์ชาวต่างชาติไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ รวมทั้งภายในมหาวิทยาลัยไม่มีป้ายบอกทางเป็นภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ ความต่างทางวัฒนธรรมยังมีผลต่อการทำงานเช่นกัน เช่น ความประณีประนอมของคนไทยที่เป็นจุดแข็งในการทำงานร่วมกัน ซึ่งบางครั้งอาจารย์ชาวต่างชาติกลับพบว่า มีการพูดคุยกันลับหลังแทนการพูดหรือบอกกล่าวอย่างตรงไปตรงมา อีกทั้งปัญหาบางด้านที่เกิดขึ้นในสถาบันการศึกษา และอาจารย์ชาวต่างชาติได้พยายามหาทางแก้ไข และบอกข้อเสนอแนะกับหัวหน้างาน แต่ปัญหาและทางแก้ไขส่วนใหญ่กลับถูกปล่อยทิ้งไว้ และบางครั้งยังถูกกลั่นแกล้งด้วยคำพูดเชิงตำหนิ ซึ่งอาจารย์ชาวต่างชาติได้ทำความเข้าใจ และสรุปการเรียนรู้ของตนเองว่า

การทำงานในประเทศไทยต้องใช้เวลาในการปรับตัว และทำความเข้าใจข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น อำนาจของผู้บริหาร การถูกจำกัดเสรีภาพในการสื่อสาร เป็นต้น

จากผลการวิจัยดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า การทำงานแบบข้ามวัฒนธรรม ในฐานะอาจารย์ชาวต่างชาติ ในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย พบความท้าทาย และการเรียนรู้ในมิติที่หลากหลาย ทั้งสภาพแวดล้อมการทำงาน ความสามารถของคนและองค์กร การตั้งเป้าหมายในการอาศัยอยู่ในประเทศไทย ที่มีผลต่อการแสดงออกและทัศนคติของอาจารย์ชาวต่างชาติ ซึ่งนักศึกษาไทยเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องในเชิงการมีปฏิสัมพันธ์ และเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของอาจารย์ชาวต่างชาติ ดังนั้น ในหัวข้อถัดไป ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นปัญหาที่พบจากการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมที่พบในงานวิจัยจากต่างประเทศ ดังนี้

2.2.1 ปัญหาที่พบจากการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม

ปัญหาสามด้านที่พบจากการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม ได้แก่ ปัญหาความคาดหวัง ปัญหาทัศนคติ และปัญหาการสื่อสาร ปรากฏในงานวิจัยจำนวนมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1.1 ปัญหาความคาดหวัง

การศึกษาจากต่างประเทศ (Hu, Veen, & Corda, 2016; Kidman, Manathunga, & Cornforth, 2017) และในประเทศไทย (จันทร์สลวย ปริชามาตร, 2549; จิตสุมาน เลิกบางพลัด, 2558) พบปัญหาความคาดหวังของนักศึกษามีหลายระดับ ตั้งแต่ความคาดหวังว่าอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จะมีปฏิสัมพันธ์มากกว่าการช่วยเหลือเฉพาะการทำงานวิจัย เช่น ให้คำแนะนำสำหรับการปรับตัวเมื่อเรียนระดับปริญญาโท ปริญญาเอก ให้คำแนะนำในการสร้างเครือข่ายกับนักวิจัยคนอื่น (networking) ให้คำแนะนำเรื่องการตีพิมพ์ผลงานวิทยานิพนธ์ (publication) และอาจารย์ควรถ่ายทอดทักษะการเขียนและทักษะการทำวิจัยมากขึ้น

ประสบการณ์ของนักศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงเบื้องลึกของการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม ที่มีรายละเอียดทับซ้อนกันอยู่มากกว่าสิ่งที่ปรากฏออกมา ซึ่งงานวิจัยของ Hu, Veen, และ Corda (2016) ที่ศึกษาความคาดหวังของนักศึกษาด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพ พบสาเหตุของความเข้าใจผิดในขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ว่า มีประสบการณ์โดนกดเชิงอำนาจ ถูกเหยียดเพศและถูกเหยียดการศึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งสาเหตุเหล่านั้นกลายเป็นชนวนปัญหาการเสียดสีระหว่างกันในเวลาต่อมา

ในขณะเดียวกัน มีการศึกษาการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม ที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำในด้านอื่น ๆ แก่นักศึกษา นอกเหนือจากการช่วยเหลือด้านงานวิชาการ และการทำวิจัย เช่น การช่วยหาทุนเรียน การวางแผนอาชีพหลังเรียนจบ

การแนะนำสู่การทำงานต่อในต่างประเทศ (Harman, 2003) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อาจารย์ที่ปรึกษาบางคนได้ใช้เวลาแก่นักศึกษา เพื่อแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ และมีปฏิสัมพันธ์มากขึ้นหลังจากการทำงานเช่นกัน แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการดูแลนักศึกษา มีความต่างกันตามปัจจัย ดังนั้นการเก็บข้อมูล ที่เปิดกว้างต่อเพศ อายุ หลักสูตร มหาวิทยาลัยของนักศึกษาไทย และสัญชาติของอาจารย์ชาวต่างชาติในการศึกษาครั้งนี้ จะช่วยให้เห็นรูปแบบการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม ในมหาวิทยาลัยไทยในภาพรวมได้

หลังจากทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่นำไปสู่ความเข้าใจเชิงลึกของปัญหาที่ต้องการศึกษาได้ เพราะที่ผ่านมางานวิจัยในประเทศไทยที่ศึกษาความคาดหวังนั้น เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ที่สรุปว่า การปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา ปฏิบัติได้น้อยกว่าสิ่งที่นักศึกษาคาดหวังไว้ อาทิ การพัฒนาการทำวิจัย การขออนุมัติโครงการเสนอขอทำวิจัย การเผยแพร่ผลงานวิจัย ยกเว้นคุณลักษณะบางด้านที่นักศึกษาชื่นชมอาจารย์ที่ปรึกษา เช่น การให้เกียรติผู้อื่น และการรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา (จันทร์สลวย ปริษามาตร, 2549; จิตสุमान เลิกบางพลัด, 2558) ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า งานวิจัยในประเทศไทย ที่ศึกษาความคาดหวังของนักศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ยังขาดการทำความเข้าใจต่อประสบการณ์นักศึกษาไทยในภาพรวม และยังมีช่องว่างงานวิจัยที่ไม่ได้นำเสนอความรู้สึกนึกคิดของนักศึกษาระหว่างการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงหวังว่า การเก็บข้อมูลจากนักศึกษาไทย ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ จะช่วยเติมเต็มช่องว่างงานวิจัยดังกล่าว

2.2.1.2 ปัญหาทัศนคติ

มีงานวิจัยจากต่างประเทศจำนวนหนึ่ง ได้นำเสนอปัญหาทัศนคติด้านลบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่มีต่อภูมิหลังประเทศบ้านเกิดของนักศึกษา (Baker, 2015; Breidlid, 2012) และทัศนคติอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยปรากฏให้เห็นจากการแสดงออกทางคำพูดและการกระทำ เช่น การแสดงความไม่ใส่ใจในการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพราะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์คิดว่า การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นเหมือนการทำธุรกรรมทางธุรกิจ (business transaction) ที่ดูแลงานวิจัย (research to be managed) ให้เหตุผล (accounted for และ ticked off) และแนะนำการเขียนเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ (publications to be written) ทำให้ขาดการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักศึกษา (Manathunga, 2017a)

จากผลการวิจัย ยังพบว่า มีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์บางคนที่มีทัศนคติต่อประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า เป็นพื้นที่แห่งความยากจน กดขี่ ทุจริตคอร์รัปชัน (corruption) และมีความเหลื่อมล้ำสูง จึงใช้คำพูดดูถูก แสดงพฤติกรรมเหยียดสัญชาติ และไม่ให้เกียรตินักศึกษาที่มาจากประเทศในแถบเอเชีย (Tallon & McGregor, 2014) ทำให้ความสัมพันธ์

ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์กับนักศึกษาไม่สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นและมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างทำงานร่วมกัน (Manathunga, 2017a)

ปัญหาทัศนคติของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกประการ คือ การยึดถือองค์ความรู้และมาตรฐานวิธีการศึกษาแบบซีกโลกตะวันตก (Northern hemisphere) เพียงอย่างเดียว เพราะมีความเชื่อว่า การศึกษาแบบซีกโลกตะวันตกเป็นองค์ความรู้สากล จึงออกคำสั่ง (directive) ให้นักศึกษาค้นคว้างานวิจัย และอ่านสิ่งตีพิมพ์งานวิชาการจากซีกโลกตะวันตก (Western research) เท่านั้น แม้นักศึกษาจะไม่เห็นด้วยและให้เหตุผลว่า งานวิจัยของฝั่งตะวันตกไม่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้จริง เนื่องจากมีลักษณะทางกายภาพและวัฒนธรรมที่ตรงข้ามกับประเทศในแถบเอเชีย และนักศึกษาจะไม่ได้นำองค์ความรู้เดิมมาใช้ประโยชน์เลย

ปัญหาดังกล่าว ถูกมองได้ในหลายแง่มุม เพราะยังมีนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกอีกหลายคนที่น่าสนใจ แสวงหาความรู้แบบซีกโลกตะวันตก (Manathunga, 2017a) และไม่ละทิ้งความรู้เดิมที่เคยมี เพียงทำความเข้าใจว่า การเรียนระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกที่ต่างประเทศนั้น เป็นการเพิ่มความรู้ฝั่งตะวันตก แบบที่นักศึกษาสามารถเข้าถึงได้ เพื่อส่งเสริมต่อยอดฐานองค์ความรู้เดิมของตนเอง

จากผลการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การทำงานร่วมกันระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม มีปัจจัยด้านทัศนคติเป็นส่วนประกอบ ขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ และทัศนคติเหล่านั้น ส่งผลต่อการแสดงออกทางคำพูด และการกระทำระหว่างอาจารย์และนักศึกษา ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงปัญหาข้อที่สาม คือ ปัญหาการสื่อสาร ที่นักศึกษาและอาจารย์ไม่ได้บอกกล่าวความต้องการ ความคาดหวัง ความไม่พึงพอใจจากคำพูดหรือการกระทำ โดยผู้วิจัยได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

2.2.1.3 ปัญหาการสื่อสาร

ภาษาและท่าทาง มีผลต่อปฏิริยาทางความคิด อารมณ์ของผู้รับสารและผู้ส่งสาร รวมทั้งในการทำงานร่วมกันระหว่างอาจารย์ และนักศึกษา หลายครั้งปัญหาด้านการสื่อสารมีที่มาจากความต่างทางวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมมีผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม ในบางครั้งการสื่อสารที่ไม่เข้าใจกัน จึงส่งผลให้เกิดการส่งสาร รับสารที่ผิดเพี้ยนและคลาดเคลื่อน (Manathunga, 2017a)

งานวิจัยของ Hu, Veen, และ Corda (2016) ยืนยันข้อความข้างต้นของปัญหาการสื่อสารที่เกิดจากความต่างทางวัฒนธรรม เช่น การไม่สื่อสารเป้าหมายและความคาดหวังของการรับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ เนื่องจากถูกสังคัมปลุกฝังเรื่องการแสดงออก ทำให้นักศึกษาและอาจารย์ไม่เข้าใจความต้องการของกันและกัน จนทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่า ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ทำตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง

ปัญหาการสื่อสาร ส่งผลให้เกิดช่องว่างในการได้รับคำปรึกษา วิทยานิพนธ์ ซึ่ง Manathunga (2017a) ได้นำเสนอวิธีแก้ปัญหา โดยการให้นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หาทางออกร่วมกัน ได้แก่ แนะนำให้นักศึกษาฝึกภาษาของประเทศนั้น ก่อนย้ายไปศึกษาต่อ หรือหาภาษากลางในการสื่อสารแบบข้ามวัฒนธรรมร่วมกัน

งานวิจัยของ Hu, Veen, และ Corda (2016) เสนอให้นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พูดคุยใน 3 ประเด็น ต่อไปนี้ก่อนตกลงทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยให้เกิดการรับรู้ความคาดหวังและความต้องการของทั้งสองฝ่าย

1. การให้คำปรึกษาอย่างเป็นทางการควรเป็นอย่างไร
2. การให้ความคิดเห็นและการประเมินของอาจารย์ควรเป็นอย่างไร
3. สิ่งที่นักศึกษาคาดหวังต่อการเรียนรู้มีอะไรบ้าง

ความสำคัญของการสื่อสารนั้น เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักศึกษา เพราะรูปแบบการพูด การแสดงออกทางพฤติกรรมและวัฒนธรรมสามารถเชื่อมโยงและส่งถึงกันได้ ผ่านการสื่อสาร ดังนั้นหากป้องกัน และเตรียมความพร้อมด้านการสื่อสารให้มากขึ้น จะเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และนักศึกษาได้ชัดเจนและดีขึ้น เช่น Lee (2009) ที่เน้นย้ำว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ควรหาเครื่องมือ และหาคำเปรียบเปรย เพื่ออธิบายลักษณะของเรื่องที่ต้องการสื่อสาร เพื่อช่วยลดความเข้าใจผิด และเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสาร

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยที่ศึกษาการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ในต่างประเทศ สามารถสรุปปัญหาหลักได้สามประการ ได้แก่ ปัญหาความคาดหวัง ปัญหาทัศนคติ และปัญหาการสื่อสาร ซึ่งงานวิจัยเหล่านั้น ได้หาทางแก้ไขปัญหาเพื่อลดความบาดหมาง และช่วยให้การทำงานระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และนักศึกษาราบรื่นขึ้น

อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่า งานวิจัยที่ศึกษาการได้รับคำปรึกษา วิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมในประเทศไทยยังมีข้อมูลให้สืบค้นอยู่อย่างจำกัด ซึ่งตรงข้ามกับสภาพการณ์ในปัจจุบันของประเทศไทยที่มีอาจารย์ชาวต่างชาติทำงานในสถาบันอุดมศึกษามากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากสถาบันการศึกษาในประเทศไทย มีอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้นักศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในคณะต่าง ๆ โดยอาจารย์ชาวต่างชาติบางคนเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (main advisor) บางคนเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม (co-advisors) ทำให้การทำงานร่วมกัน ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และนักศึกษาจำเป็นต้องมีการศึกษาประสบการณ์ดังกล่าว เพื่อค้นหาว่า การเรียนรู้ของนักศึกษาไทยขณะได้รับคำปรึกษา วิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นอย่างไร เกิดปัญหาความคาดหวัง ปัญหาการสื่อสาร หรือ ปัญหาทัศนคติของอาจารย์เหมือนผลลัพธ์จากการศึกษาครั้งอื่นหรือไม่

ด้วยเหตุดังกล่าว การศึกษาประสบการณ์นักศึกษาไทย ระดับปริญญาโท จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องศึกษา เนื่องจาก มีความเป็นไปได้ที่การได้รับคำปรึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมจะส่งผลต่อสุขภาพกายและใจของนักศึกษาไทย และมีผลต่อเนื่องไปยังการเรียนรู้ ค่านิยม ความรู้สึก และกระบวนการคิดของนักศึกษาไทย ที่จะส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต ความรู้ ทักษะของนักศึกษา ดังนั้นงานวิจัยเรื่องประสบการณ์ของนักศึกษาไทยที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ จึงมีความสำคัญที่จะช่วยเพิ่มฐานข้อมูล การทำความเข้าใจประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาโทในภาพรวม ทั้งด้านการเรียนรู้ และความท้าทายที่นักศึกษาไทยเผชิญจากการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม

2.2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม พบว่า งานวิจัยต่าง ๆ เลือกใช้ทฤษฎีและวิธีวิจัยแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย อาทิ ทฤษฎีหลังยุคอาณานิคม (Post-Colonial theory) ทฤษฎีชนพื้นเมือง (Indigenous theories) ทฤษฎีมิติความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Hofstede's cultural dimensions) และทฤษฎีของไวโกทสกี (Vygotsky's zone of proximal development : ZPD) ซึ่งการทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อประมวลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

นักศึกษาชาวเอเชียที่ศึกษาประสบการณ์ตนเองเมื่อได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม นำเสนอแนวคิดว่า ในสถาบันการศึกษาควรมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถดูแลนักศึกษาอย่างทั่วถึง และเต็มที่มีมากกว่านี้ (Soong, Tran, & Hiep, 2015) โดยงานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีการเล่าสะท้อนอัตชีวประวัติ (autobiographical narratives) สำนววจตนเอง (self-reflexivity) เพื่อพรรณนาถึงการเปลี่ยนแปลงในช่วงเป็นนักศึกษาระดับปริญญาเอกของ Ly (2015) ที่ศึกษาความต้องการส่วนตัวที่แตกต่างกันของนักศึกษาเอเชียกับอาจารย์ที่ปรึกษาชาวออสเตรเลีย ขณะที่ Hiep (2015) ศึกษาตนเองเมื่อต้องเปลี่ยนบทบาทในฐานะนักวิชาการในประเทศเวียดนามมาเป็นนักศึกษาระดับปริญญาเอกในประเทศออสเตรเลีย และ Tran (2015) เก็บข้อมูลตนเองเรื่อง การเรียนระดับปริญญาเอก การเป็นแม่ และการเป็นนักศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรม โดยงานวิจัยชิ้นนี้ชี้ให้เห็นการให้ความหมาย การเรียนรู้ และคุณค่าต่อตัวบุคคลที่ได้รับต่างกัน แม้จะอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่ใกล้เคียงกัน เมื่อได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม

นอกจากนั้น ยังมีการศึกษาการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม เพื่อใช้ทำความเข้าใจปรากฏการณ์การดูแลนักศึกษาต่างวัฒนธรรม (Manathunga, 2017a, 2017b) ผลการวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า นักศึกษาชาวต่างชาติเคยได้รับความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรม

มีปัญหาการสื่อสาร และเห็นพฤติกรรมของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ไม่ให้เกียรติภูมิปัญญา และมรดกทางวัฒนธรรม (cultural knowledge) ของประเทศบ้านเกิดนักศึกษา จนเกิดเป็นความขัดแย้งระหว่างกัน ซึ่งการเก็บข้อมูลจากประสบการณ์ของนักศึกษาต่างชาติแต่ละครั้ง ได้พบสิ่งที่นักศึกษาปกปิดไว้ (Manathunga, 2017b) เช่น ความคาดหวังของตนเองกับอาจารย์ ความเข้าใจผิดระหว่างวัฒนธรรม ความไม่พอใจในการถูกเหยียดชาติ และงานวิจัยส่วนใหญ่ของ Manathunga (2007, 2014, 2017a, 2017b) ใช้ทฤษฎีหลังยุคล่าอาณานิคมเป็นฐานการศึกษา เมื่อผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีดังกล่าวเพิ่มเติมพบว่า ทฤษฎีนี้อธิบายถึงผลกระทบของชาติที่เคยเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตก แม้ว่าลัทธิอาณานิคมจะสิ้นสุดลงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ผลกระทบกลับยังปรากฏให้เห็นในเชิงอำนาจ วัฒนธรรม ศิลปะ และอื่น ๆ (ชญาน์วัต ปัญญาเพชร, 2557) โดยมีนักคิดคนสำคัญคือ เอ็ดเวิร์ด ซาอิด (Edward Said) กายาตรี จักรวรรตี สปิวัค (Gayatri Chakravorty Spivak) และโฮมิ บาบ่า (Homi Bhaba)

ทฤษฎีหลังยุคล่าอาณานิคม สามารถอธิบาย การยึดองค์ความรู้ของชาติตะวันตก เป็นศูนย์กลาง (Eurocentric) และการเผยแพร่อาณานิคมออกไปเป็นวงกว้างในหลายประเทศของเอเชีย และส่งผลกระทบทางอ้อมมายังประเทศไทย แต่การศึกษาประสบการณ์นักศึกษาไทย ระดับปริญญาโทที่ได้รับการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ต่างชาติ ในมหาวิทยาลัยไทย ผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษาไทยที่เกิดและเติบโตในประเทศไทย การปรับตัว การตุดกลืนจากวัฒนธรรมใหม่ การไร้ถิ่นฐาน และการข้ามวัฒนธรรม ที่เป็นหัวใจสำคัญของทฤษฎีหลังยุคล่าอาณานิคม กลับไม่ตรงวัตถุประสงค์ในครั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยไม่เคยอยู่ภายใต้อาณานิคมของชนชาติตะวันตก แม้จะเคยได้รับอิทธิพลจากประเทศมหาอำนาจ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา แต่ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่ม ‘อาณานิคมอำพราง’ (Crypto-Colonialism) ที่มีการปรับตัว ให้เป็นเมืองศิวิไลซ์ เพื่อแสดงให้เห็นว่า เป็นประเทศไทยกำลังพัฒนาให้ทัดเทียมโลกตะวันตกอยู่ (ชญาน์วัต ปัญญาเพชร, 2557) ผู้วิจัยจึงยังไม่ได้นำทฤษฎีหลังยุคล่าอาณานิคมมาใช้เป็นแหล่งอ้างอิงในการศึกษาช่วงเก็บข้อมูล เพื่อเป็นการเปิดกว้างต่อการค้นหาแก่นประสบการณ์ของนักศึกษาไทย

งานวิจัยชิ้นต่อมา คือการศึกษาความเข้าใจผิดระหว่างวัฒนธรรม โดยใช้ทฤษฎีมิติทางวัฒนธรรมของ Hofstede (Hofstede's cultural dimensions theory) ผลการวิจัย พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวตะวันตกผลักดันกระบวนการทำวิทยานิพนธ์น้อยเกินไป (pushing too little) และเอนิยอนักศึกษาปริญญาเอกจีนมากเกินไป (praising too much) จึงส่งผลต่อรูปแบบการให้และการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพราะนักศึกษาชาวจีนและอาจารย์ชาวตะวันตกมีความคาดหวังและวิธีการสื่อสารที่ต่างกัน จนเกิดความไม่เข้าใจกันตามมา (Hu, Veen, & Corda, 2016) ซึ่งอาจารย์และนักศึกษาได้แก้ปัญหาดังกล่าว ด้วยการหาภาษากลางในการสื่อสาร และพูดคุยเรื่องรูปแบบการให้คำปรึกษา เพื่อรับรู้ความต้องการของนักศึกษาแต่ละคนที่มีความหลากหลาย ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ Manathunga (2017a) ที่แนะนำให้ให้นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาควรเตรียมตัวด้าน

การสื่อสาร ควรศึกษาวัฒนธรรมเพิ่มเติม รวมทั้งควรพูดคุยเรื่องความคาดหวังของนักศึกษาก่อนการเริ่มให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ทุกครั้ง

ลำดับถัดมา คือการศึกษาความเครียดในตัวนักศึกษา เมื่อได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม ด้วยวิธีการเขียนข้อเสนอแนะ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาเกิดความตึงเครียด และมีผลต่อสุขภาพกายกับใจของนักศึกษา เมื่อได้รับข้อเสนอแนะจากการทำวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม (Xu, 2017) โดยการศึกษาชิ้นนี้ ชี้ให้เห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาจำเป็นต้องมีทักษะที่นอกเหนือไปจากการทำวิจัย คือควรมีทักษะด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มีความประณีต ควรเตรียมการสื่อสาร และรับฟังความคิดเห็นจากนักศึกษา เพื่อทำงานร่วมกันโดยคำนึงถึงความรู้สึก ไปพร้อมกับการพัฒนานักศึกษาในการเป็นนักวิจัย และความท้าทายนี้ยิ่งเพิ่มมากขึ้น หากอาจารย์และนักศึกษามาจากต่างวัฒนธรรมกัน เพราะต้องใช้ใจ ความพยายาม รวมทั้งความอดทนในการทำหน้าที่ให้สมบูรณ์

งานวิจัยของ Halse และ Malfroy (2010) ยืนยันความสำคัญของการเตรียมตัวให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม เมื่อพบว่า การให้คำแนะนำแก่นักศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมนั้น อาจารย์ที่ปรึกษาต้องออกเสียงสิ่งที่จะสื่อสารให้ชัดเจน และต้องอธิบาย แจกแจงวิธีการทำงานร่วมกัน รวมทั้งควรให้คำแนะนำนักศึกษาเหมือนเป็นกัลยาณมิตร ต้องเรียนรู้นิสัยใจคอไปพร้อมกับการฝึกฝนความเชี่ยวชาญด้านวิชาการ และเทคนิคต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษา อีกทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จำเป็นต้องสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งตรงกับ Kidman, Manathunga, และ Cornforth (2017) ที่ยืนยันความสำคัญของการสังเกตนักศึกษาเช่นกัน เพราะการไม่แสดงออกและการไม่สื่อสารของนักศึกษา ขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม บางครั้งมาจากผลกระทบของคำพูดและการกระทำของอาจารย์ที่ปรึกษา ดังนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาจึงควรสังเกตสิ่งที่นักศึกษาไม่แสดงออก (hidden) เพราะเป็นสิ่งที่นักศึกษาซ่อนความเครียด ความไม่พึงพอใจ หรือความไม่เข้าใจบางอย่างไว้

นอกจากงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยยังพบการศึกษาการลดความเครียดจากการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ และการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม โดยการสนับสนุนซึ่งกันและกันของนักศึกษาที่มาจากประเทศเดียวกัน จะช่วยลดความเครียดเมื่อต้องอยู่ต่างวัฒนธรรม (Halse & Malfroy, 2010) ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ ภาคภูมิ ภักดีวิภาส, รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร, สุธิมนต์ ทรงศิริโรจน์ และ ชาญชัย บัญชาพัฒนศักดิ์ดา (2560) พบว่า บุคคลที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความเครียดน้อยลง เมื่อได้อยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมเดิมของตน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kim (2004, อ้างใน Stephen & Karen, 2009) เมื่อพบว่า การสื่อสารภายใต้สังคมกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน มีส่วนช่วยในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สะดวกรวดเร็ว เข้าใจง่าย ช่วยลดความเครียด และเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ได้ ซึ่งงานวิจัยที่ศึกษาการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมนั้นได้ช่วยสะท้อนการเรียนรู้ของคุณคณเมื่อต้อง

อยู่ในสถานที่ต่างถิ่น ต่างภาษา แม้จะเป็นงานวิจัยที่เก็บข้อมูลจากบริบทที่ต่างกัน แต่ผลลัพธ์ของการปรับตัวอยู่ในประเด็นเดียวกันคือ การหาโอกาสสื่อสารกับกลุ่มที่มาจากชาติพันธุ์เดียวกัน จะช่วยลดความเครียดจากการปรับตัวได้

งานวิจัยบางชิ้นได้นำเสนอข้อดีของการรับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมด้วยคือ นักศึกษาจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของอาจารย์ในการทำวิจัยระดับโทและปริญญาเอก ที่ช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกบริหารจัดการชีวิตตนเอง ฝึกดูแลความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นที่มีพื้นฐานวัฒนธรรมต่างกัน และความท้าทายจากการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม เช่น การใช้ภาษาต่างประเทศ การศึกษาเนื้อหาวรรณกรรมหรืองานวิจัย การฝึกกระบวนการ วิธีการทำงานต่างถิ่นที่มีรูปแบบไม่เหมือนวัฒนธรรมเดิม (Evans, 2007) ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้และปรับตัว ซึ่งงานวิจัยของ Hall และ Burns (2009) ได้ผลลัพธ์ใกล้เคียงกัน เมื่อพบว่า การปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อนนักวิจัย และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่มาจากต่างวัฒนธรรมเป็นเรื่องท้าทาย เช่น ต้องใช้ความกล้าเพื่อสื่อสาร หรือการที่นักศึกษาต้องชี้แจงแนวทางการทำวิจัยของตนเองมากขึ้น เพราะนักศึกษาคือผู้ที่ศึกษา และจะชำนาญในหัวข้อวิทยานิพนธ์ของตนเองมากที่สุด ดังนั้นนักศึกษาต้องปรับตัว และฝึกสื่อสารความรู้สึก ความคิดให้มากขึ้น

ลำดับถัดมา เป็นการศึกษาปัจจัยปัญหาและปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาปริญญาโท ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการคงอยู่และความสำเร็จของนักศึกษาคือ ความกระตือรือร้นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการสอนและให้คำปรึกษา ความยุติธรรมในการจัดระดับวิธีการสอน ความห่วงใยของอาจารย์วิทยานิพนธ์ที่มีต่อนักศึกษา การให้คำปรึกษาด้านวิชาการ และห้องสมุดที่เอื้ออำนวย รวมทั้งปัจจัยสำคัญอื่น ๆ เช่น ปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ทั้งในและนอกห้องเรียน ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และปัจจัยบุคคลภายนอก ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว คู่สมรส เพื่อนร่วมงาน นายจ้าง เช่นกันกับงานวิจัยของ Ingleton และ Cadman (2002) ที่ศึกษาปัจจัยด้านอารมณ์ของนักศึกษาสภาพแวดล้อม เพื่อนร่วมชั้น ครอบครัว การแข่งขัน และสังคม พบว่า ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อความเชื่อมั่นในตัวเองขณะทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา หากคนรอบข้างและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ทำ ความเข้าใจบทบาท หน้าที่ของนักศึกษาระดับปริญญาโทที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบหลายอย่าง ทั้งในครอบครัว สถานที่ทำงาน จะทำให้เห็นว่า การสนับสนุนและการช่วยเหลือของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีผลอย่างมากต่อกำลังใจและการเรียนรู้ของนักศึกษา (Cohen & Greenberg, 2011)

กล่าวโดยสรุป การทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมในประเด็นต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ที่หลากหลาย ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาที่ไม่ค่อยราบรื่น ทำให้เห็นว่า เบื้องหลังของการทำวิทยานิพนธ์ มีเรื่องราวมากมายที่นักศึกษาต้องพยายามปรับตัวและเรียนรู้ แม้บางงานวิจัยจะนำเสนอ

ประสบการณ์การแก้ปัญหาบ้างแล้ว แต่ความท้าทายเหล่านี้ ยังปรากฏให้เห็นอยู่บ่อยครั้งในสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง

ด้วยเหตุดังกล่าว การศึกษาเรื่องประสบการณ์นักศึกษาไทย ระดับปริญญาโท ที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติจึงยิ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากในมุมมองของผู้วิจัย เนื่องจากเป็นการศึกษาที่เข้าไปทำความเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านมุมมองนักศึกษาไทย ที่เป็นผู้ประสบเหตุการณ์การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดการทำความเข้าใจประสบการณ์การเรียนรู้ในมิติต่าง ๆ บนพื้นที่ความต่างทางวัฒนธรรม โดยงานวิจัยชิ้นนี้จะแตกต่างจากงานวิจัยอื่น คือจะไม่อ้างอิงทฤษฎีใด แต่จะใช้ข้อมูลประสบการณ์นักศึกษาเป็นต้นทางในการศึกษาว่า มีทฤษฎีใดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษากันประสบการณ์ในภาพรวม

2.3 การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

การศึกษาประสบการณ์นักศึกษาไทย ระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม จำเป็นต้องค้นคว้างานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากช่วยให้เข้าใจสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และการทำงานของคนไทยเมื่อทำงานกับชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการสำรวจวิธีการวิจัย ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์เหล่านั้น เมื่อผู้วิจัยค้นหาประสบการณ์การเรียนรู้และการทำงานข้ามวัฒนธรรม พบว่ามีการศึกษาหลายชิ้นที่มุ่งประเด็นศึกษาเรื่องการสื่อสาร การใช้ภาษาอังกฤษ และการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมในบริบทการทำงาน ผลลัพธ์งานวิจัยเหล่านั้นได้นำเสนอการเปิดพื้นที่การเรียนรู้ระหว่างคนสองวัฒนธรรม และการสื่อสารระหว่างกันมากขึ้น เช่น

จิราภรณ์ สมิต และ พฤษพรณ บรรเทาทุกข์ (2559) ศึกษาการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง และผู้ใช้บริการชาวต่างชาติ พบว่า (1) เจ้าหน้าที่ชาวไทยมีปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ (2) เจ้าหน้าที่ไทยมีปัญหาเรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรม เช่น มองว่า วัจนภาษาหรืออวัจนภาษาของชาวต่างชาติ ที่แสดงออกอย่างไร้ตรงไปตรงมา เป็นสิ่งที่ไม่สุภาพและไม่เหมาะสม โดยงานวิจัยชิ้นนี้ใช้ทฤษฎีมิติทางวัฒนธรรม (Hofstede's cultural dimensions theory) เพื่อทำความเข้าใจปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษ และอธิบายรูปแบบวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการสื่อสาร เช่น เจ้าหน้าที่ไทยถูกจัดอยู่ในวัฒนธรรมกลุ่มนิยม (Collectivist) เพราะแสดงออกถึงการวางอำนาจและมองข้ามความสำคัญของการให้บริการด้วยจิตสาธารณะ ต่างจากชาวต่างชาติอยู่ในวัฒนธรรมกลุ่มปัจเจกนิยม (Individualist) ที่มองว่า ทุกคนควรได้รับการบริการและการดูแลอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งงานวิจัยชิ้นนี้ยังนำเสนอมุมมองชาวต่างชาติที่มองคนไทย เช่น มีความอ่อนน้อมใน

การยกมือไหว้ การยิ้มแย้ม ซึ่งตรงกับประสบการณ์ของอาจารย์ชาวต่างชาติในสถาบันไทยที่ยอมรับว่า นักศึกษาไทยให้ความเคารพแก่อาจารย์ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน และมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ชีวิต (พรพิมล เสนะวงศ์, 2547) เมื่อผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีมิติทางวัฒนธรรมเพิ่มเติม พบว่า ทฤษฎีนี้ได้จัดกลุ่มคน ตามรูปแบบพฤติกรรม และวัฒนธรรมของแต่ละสังคม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยทฤษฎีนี้ ทำให้เกิดความเข้าใจพฤติกรรม คำพูด และการแสดงออกของชาวต่างชาติได้ดีขึ้น

นอกจากนั้น ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาการสื่อสารและการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของชาวไทย ที่ทำงานต่างประเทศ และชาวต่างชาติที่ทำงานในประเทศไทยอีกหลายชิ้น (ภาคภูมิ ภัควิภาส และคณะ, 2560; พัชราภา เอื้ออมรวณิช, 2558; บุษยากร ตีระพุดติกุลชัย, 2561) ผลการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ (1) การปรับตัวของผู้ที่ย้ายไปทำงานต่างประเทศ มีความสัมพันธ์กับเวลาในการเรียนรู้เพื่อปรับตัว (2) การเตรียมตัวด้านภาษา และวัฒนธรรมจำเป็นต่อการทำงานแบบข้ามวัฒนธรรม (3) เมื่อผู้ที่ย้ายถิ่นฐานไม่ได้เตรียมตัวล่วงหน้า จะมีความตระหนกทางวัฒนธรรม ตัวอย่างปัญหาที่พบจากงานวิจัย ได้แก่ ความตระหนกทางวัฒนธรรมของอาจารย์ชาวต่างชาติ เมื่อพบบรรยากาศในชั้นเรียนที่ประเทศไทยแตกต่างจากประเทศบ้านเกิดของตนเอง และอาจารย์ชาวต่างชาติมีปัญหาการสื่อสารกับนักศึกษาไทย เช่น นักศึกษาไทยไม่สื่อสารเมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียน ซึ่งภายหลังอาจารย์ชาวต่างชาติได้พบวิธีการปรับตัวผ่านภาษา วัฒนธรรมจากสิ่งแวดล้อมและจากสื่อต่าง ๆ โดย พัชราภา เอื้ออมรวณิช (2558) ศึกษาปัญหาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และแนวทางการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติกับนักศึกษาไทย ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตกรุงเทพมหานคร ทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้คือ การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม แนวคิดการปรับตัวในสถานศึกษา แนวคิดทฤษฎีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Communication) และการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม

ปัญหาการสื่อสารและการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของชาวต่างชาติ ยังพบในบริบทสถานศึกษา ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า มีปัญหากำแพงภาษาระหว่างชาวต่างชาติกับเพื่อนร่วมงาน และหัวหน้างาน มีปัญหาทัศนคติระหว่างการทำงานร่วมกับคนไทย เนื่องมาจากวัฒนธรรมองค์กรแบบไทยมองข้ามความสำคัญของชาวต่างชาติ (บุษยากร ตีระพุดติกุลชัย, 2561) นอกจากนี้ยังมีการปรับตัวของคนไทยที่ไปทำงานต่างประเทศ เช่น ภาคภูมิ ภัควิภาส และคณะ (2560) ศึกษาการสื่อสารและการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของผู้ประกอบการชาวไทยในประเทศลาว ข้อสรุปสำคัญของงานวิจัยชิ้นนี้คือ บุคคลควรพัฒนาทักษะการสื่อสาร และฝึกปรับตัวข้ามวัฒนธรรมด้วยวิธีต่อไปนี้ (1) สร้างแรงจูงใจให้ตนเองเพื่อเพิ่มการเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ (2) เตรียมความพร้อมด้านการสื่อสาร ทั้งฟัง พูด อ่าน เขียนก่อนการทำงาน (3) มีทัศนคติเชิงบวกต่อการปรับตัว และ (4) การสื่อสารในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน จะช่วยลดความเครียดในการสื่อสารและเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ได้

ประเด็นการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ยังปรากฏให้เห็นในหัวข้ออาจารย์ชาวต่างชาติคือองค์ประกอบของการประกันคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วย โดยพรพิมล เสนะวงศ์ (2547) ศึกษาการปรับตัวของชาวต่างชาติที่มีความเข้าใจนักศึกษไทย และวัฒนธรรมไทยเพิ่มขึ้น ตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งตรงกับผลการศึกษาเรื่องการสื่อสารและการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติในมหาวิทยาลัยไทยของ ธาณิชฎ์ กองแก้ว (2544) พบว่า ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ประเทศไทย มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว การสื่อสารและความเข้าใจในวัฒนธรรมของอาจารย์ชาวต่างชาติ

สุดท้าย มีการศึกษาในประเด็นการทำงานข้ามวัฒนธรรม การสื่อสารและการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม การจัดการสัมพันธภาพของคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยพบทฤษฎีความฉลาดทางวัฒนธรรม ทฤษฎีการปรับตัวต่างวัฒนธรรม ในงานวิจัยของ พัชรภา เอื้ออมรวนิช (2558) ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Communication) ทฤษฎีความคาดหวัง (The Expectancy Theory) ในงานวิจัยของ Gedganda Kongtawelert (2010) และทฤษฎีมิติความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Hofstede's cultural dimensions) ในงานวิจัยของจิราภรณ์ สมิต และ พงกษพรรณ บรรเทาทุกข์ (2559) Hu, Veen, และ Corda (2016) ผลการวิจัยในภาพรวม ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเตรียมตัวด้านภาษาและวัฒนธรรมก่อนประสบเหตุการณ์จริง และการปรับตัวจะเห็นผลชัดเจนขึ้น เมื่อได้ใช้เวลาเรียนรู้ในระยะหนึ่ง ซึ่งการทบทวนวรรณกรรมเหล่านั้น ได้ช่วยให้เห็นถึงการมีความประนีประนอม การเปิดพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกัน การสื่อสาร พูดคุย เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความเข้าใจระหว่างกัน

งานวิจัยดังกล่าว จึงเป็นแหล่งอ้างอิงได้ว่า การทำงานข้ามวัฒนธรรมมีปรากฏการณ์บางอย่างเกิดขึ้น ทั้งต่อคนไทยและชาวต่างชาติ ดังนั้นการศึกษาเรื่องประสบการณ์นักศึกษาไทยที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากชาวต่างชาติ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการค้นหาประสบการณ์การทำงานแบบข้ามวัฒนธรรม ในมิติการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในมหาวิทยาลัยไทย ที่จะเป็นส่วนเติมเต็มงานวิจัยเชิงคุณภาพ ที่พุ่งประเด็นไปที่ประสบการณ์ของนักศึกษาไทยโดยเฉพาะ เพื่อสำรวจและค้นหาการปรับตัว ความคาดหวัง และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า ประสบการณ์การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ควรศึกษา เนื่องจาก มีความเป็นไปได้ที่เมื่อนักศึกษาได้รับคำปรึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมแล้ว จะได้รับผลจากการถูกล่อลอมวิธีการทำงาน ความรู้ เอกลักษณะ ทักษะ ค่านิยม ความรู้สึกต่อนักศึกษาทั้งทางตรง และทางอ้อม ซึ่งจะมีผลสืบเนื่องไปในระยะยาว ลำดับถัดไป ผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการดำเนินวิจัยที่จะใช้ในการศึกษาประสบการณ์การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาประสบการณ์นักศึกษาไทยระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ในมหาวิทยาลัยไทย ใช้การศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการแสวงหาความรู้จากการพิจารณาปรากฏการณ์ทางสังคม ตามสภาพแวดล้อมความเป็นจริง (Natural setting) เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์นั้นผ่านความรู้สึก ทศนคติของมนุษย์ หรือผู้มีประสบการณ์นั้น ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาความรู้สึกนึกคิด การให้ความหมาย ค่านิยม ความเชื่อที่นักศึกษาไทยได้มีประสบการณ์ตรงกับการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ โดยสุภาวงศ์ จันทร์วานิช (2555) ได้อธิบายคุณสมบัติของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพไว้ ดังนี้

1. ใช้มองภาพรวมของปรากฏการณ์ในหลายแง่มุม เป็นการศึกษาที่เปิดพื้นที่ให้เกิดความหลากหลายขึ้น
2. ศึกษาแบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ลึกซึ้ง และครอบคลุมแง่มุมต่าง ๆ ตามความตั้งใจของผู้วิจัย
3. คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ให้ข้อมูล โดยการเคารพเรื่องราว ให้เกียรติ และสร้างความไว้วางใจกับผู้ให้ข้อมูล และให้ความสำคัญกับการจัดเก็บข้อมูลที่มั่นคง รักษาความลับ และให้เจ้าของเรื่องเล่าตรวจสอบ ผลการวิเคราะห์ก่อนนำเสนอ
4. ใช้การพรรณนาและการวิเคราะห์แบบอุปนัยเกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ เช่น ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ แบบแผนการดำเนินชีวิต ความเชื่อ ลักษณะการกระทำ คำพูด ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำมาวิเคราะห์ และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (induction) เพื่อพิจารณาหาประสบการณ์ร่วมของนักศึกษาไทย
5. เน้นปัจจัยความรู้สึก นึกคิด จิตใจของนักศึกษาไทยที่ให้ความหมายต่อประสบการณ์การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม เพราะองค์ประกอบด้านจิตใจ ความคิด และการให้ความหมายจะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจสิ่งที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของนักศึกษาไทย

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มีความพิเศษที่ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นผ่านการเล่าลักษณะทางกายภาพ และลักษณะนามธรรมของประสบการณ์นั้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลต่าง ๆ ในการทำความเข้าใจประสบการณ์ที่ต้องการศึกษา ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นมีการศึกษาที่หลากหลาย โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา เนื่องจากการศึกษาเพื่อ

อธิบายเรื่องราวที่เกิดขึ้นในคน กลุ่มคน สังคม โดยข้อมูลจะไม่ถูกตัดสินว่า เป็นสิ่งที่ดีหรือแย่ เพราะ การศึกษาด้วยวิธีนี้เป็นไปเพื่อศึกษาประสบการณ์ในชีวิตของบุคคล (พรรณี ลีกิจวัฒน์, 2553) เพื่อเข้าถึงแก่นประสบการณ์ของบุคคลนั้น ผ่านการตีความของคนที่เป็นเจ้าของประสบการณ์ (Subjective Reality) โดยวิธีวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยาให้ความสำคัญต่างกัน ดังนี้

1. การศึกษาปรากฏการณ์วิทยาแนวอูตรวิสัย (Trans-cendental Phenomenology) เป็นแนวคิดของ Edmund Husserl ที่มุ่งพรรณาคำหมายที่เกิดขึ้นในจิตสำนึก จุดมุ่งหมาย (Intentionality) สิ่งสำคัญ (Essences) ที่บุคคลรับรู้ วิธีการนี้ต้องไม่มีอคติ และไม่ผสมความคิดเห็นของตนเองลงไปในงานวิจัย (Bracketing) เพื่อให้ได้ข้อมูล จากคำอธิบายของบุคคลที่เข้าใจสิ่งที่ตนเอง ประสบ

2. การศึกษาปรากฏการณ์วิทยาแนวอัตถิภาวะ (Existential Phenomenology) เป็นแนวคิดของ Ponty และ Satre ที่มุ่งวิเคราะห์ภาวะการมีและการเป็น (Existence) ของบุคคล โดยการดำรงอยู่ของบุคคลนั้นสืบเนื่องมาจากภูมิหลัง และประสบการณ์เดิม (Historical person) ที่มี ผลต่อสภาพแวดล้อมภายนอก

3. การศึกษาปรากฏการณ์วิทยาแนวอรรถปริวรรต (Hermeneutic Phenomenology) เป็นแนวคิดของ Heidegger Heidegger พัฒนามาเป็นการศึกษาปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ ที่เน้น การตีความหมายประสบการณ์ของบุคคล โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาประสบการณ์ การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ในมุมมองของนักศึกษาไทย เนื่องจากเป็น วิธีการที่มีประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลโดยตรง เพื่อค้นหาที่มาของการกระทำ ความเชื่อ วิธีคิด และความรู้สึกของการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์

สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีวิจัยปรากฏการณ์วิทยาแนวอรรถปริวรรต เนื่องจากผู้วิจัยต้องการ ศึกษาทัศนคติ ความเข้าใจ การให้ความหมายของนักศึกษาที่อยู่ในประสบการณ์ (lived experience) การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งวิธีการนี้จะช่วยให้เห็นการเรียนรู้ของนักศึกษาไทยเมื่อผ่าน ประสบการณ์นั้นมาได้ และเพื่อทำความเข้าใจว่า สิ่งที่ปรากฏในประสบการณ์การได้รับคำปรึกษา วิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ นั้น มีความหมายอย่างไรต่อนักศึกษาไทย โดยการมองผ่านสิ่งที่ ปรากฏ (appearance) ไปยังความหมายเบื้องหลังของสิ่งเหล่านั้น (ชาย โพธิสिता, 2552)

3.2 รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ประสบการณ์ของนักศึกษาไทยระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษา วิทยานิพนธ์ จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ในมหาวิทยาลัยไทยเป็นการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

(Qualitative Research) โดยใช้การศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology) ในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากประสบการณ์ของนักศึกษาไทยระดับปริญญาโท จำนวน 10 คน

3.3 ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ตามแนวคิดของ Heidegger (1889-1976, อ้างถึงใน อัญญา พลตเปลื้อง, 2556) เพื่อศึกษาทัศนะของบุคคลที่มีประสบการณ์ (lived experience) ตรงกับเรื่องเล่าที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการทำความเข้าใจประสบการณ์ตรงของนักศึกษาไทย จากการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม ในมหาวิทยาลัยไทย เพื่อหาความหมายของพฤติกรรมมนุษย์ และอธิบายเรื่องราวที่เกิดขึ้นในคน กลุ่มคน สังคม โดยข้อมูลจะไม่ถูกจำกัดและไม่ถูกนำเสนอเชิงตัดสินว่า เป็นสิ่งที่ดีหรือแย่ (พรธณี ลีกิจวัฒน์, 2553) เพราะเป็นการศึกษาประสบการณ์ชีวิตของบุคคล ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึงเกิดจากการตีความ และการสื่อสารความหมายของคนที่เป็นเจ้าของประสบการณ์ (Subjective Reality)

การที่ผู้วิจัยใช้เรื่องเล่าให้เป็นข้อมูลสำคัญในการศึกษา เนื่องจาก นภาพรณ หะวานนท์ (2552) กล่าวว่า มนุษย์ใช้เรื่องเล่า เพื่อสื่อสารถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการสร้างคำและความหมาย หลังจากได้ทำความเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา เป็นแนวทางในการศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ในมหาวิทยาลัยไทย เพื่อทำความเข้าใจว่า ประสบการณ์ การให้ความหมายต่อประสบการณ์ที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาไทย โดยผู้วิจัยจะมองไปยังความหมายเบื้องหลังของสิ่งที่ปรากฏ (appearance) ในเรื่องเล่า (Narrative) ผ่านการจับ (Capture) ความซับซ้อนในการให้ความหมาย (ชาย โปธิสิตา, 2552) และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ก่อนวิเคราะห์หาแก่นประสบการณ์ดังกล่าว

3.4 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการแบบลูกโซ่หรือสโนว์บอล (Snowball Sampling) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างการศึกษา โดยผู้วิจัยเริ่มจากการติดต่อไปยังเพื่อนนักศึกษาไทยระดับปริญญาโท หรืออาจารย์ชาวไทยและอาจารย์ชาวต่างชาติในคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยไทย เพื่อขอให้แนะนำนักศึกษาไทยระดับปริญญาโทที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ในการเป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน มาเป็นผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเรื่องประสบการณ์ของนักศึกษาไทยที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ

ข้อดีของการหาผู้ให้ข้อมูลแบบลูกโซ่ คือ จะได้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการแนะนำจากคนรู้จัก และเป็นการเริ่มต้นเก็บข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่าย ซึ่งนักศึกษาไทยทั้ง 10 คน เป็นผู้ที่ไม่เคยไปศึกษาต่างประเทศ เป็นผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ถูกจำกัดเพศ อายุ หลักสูตร และมหาวิทยาลัย เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีภูมิหลังที่หลากหลาย (ชาย โปธิสิตา, 2552) ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลประสบการณ์ย่อยที่อาจแตกต่างกันในวิธีคิด การมีปฏิสัมพันธ์ หรือประสบการณ์อื่น ๆ ขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ

3.5 ผู้เข้าร่วมวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษาชาวไทย 10 คน ที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลักหรือเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมเท่านั้น โดยนักศึกษาไทยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นนักศึกษาไทยที่รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ
2. เป็นนักศึกษาชาวไทย สัญชาติไทย ไม่จำกัดเพศ และอายุ
3. เป็นผู้ซึ่งกำลังศึกษาอยู่หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จากสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย
4. เป็นผู้ที่เคยได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ หรือกำลังอยู่ในช่วงการทำวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่ 6 เดือนเป็นต้นไป หรือเคยได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติจนทำวิทยานิพนธ์สำเร็จ

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field Note) สำหรับการบันทึกย้อนหลัง เมื่อได้สังเกตอาการ สีหน้า การแสดงออกของนักศึกษาไทย ขณะถ่ายทอดประสบการณ์การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นคำถามที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัย ที่ใช้เป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

- 2.1 ข้อมูลประวัติส่วนตัว เช่น อายุ ภูมิลำเนา เพศ การศึกษาอดีต-ปัจจุบัน
- 2.2 คำถามภาพรวมเพื่อขอทราบรายละเอียดของปรากฏการณ์ อาทิ
 - นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ที่คณะไหน มหาวิทยาลัยอะไร
 - หัวข้อวิทยานิพนธ์ที่กำลังศึกษาเป็นเรื่องอะไร

- อะไรทำให้สนใจศึกษา/ทำวิจัยในหัวข้อวิทยานิพนธ์ดังกล่าว
- ติดต่อหาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้อย่างไร
- ความรู้สึกของนักศึกษาในระหว่างที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างไร
- อาจารย์ที่ให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติ เป็นที่ปรึกษาหลัก หรือที่ปรึกษาร่วม และอาจารย์ที่ปรึกษาชาวต่างชาติมีบทบาทหน้าที่อย่างไร
- ความประทับใจ และความท้าทาย ขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์กับอาจารย์ชาวต่างชาติ เป็นอย่างไร
- นักศึกษาได้เรียนรู้อะไรบ้าง เมื่อได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม

3.7 วิธีวิจัย

1. ผู้วิจัยติดต่อไปยังผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักศึกษาไทย ระดับปริญญาโท 10 คน ที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ต่างชาติ

2. เมื่อผู้ให้ข้อมูลยืนยันการเข้าร่วมงานวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลเป็นอันดับแรก จากนั้นก่อนเริ่มเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะอธิบายที่มาของการเก็บข้อมูลครั้งนี้ รวมทั้งแจ้งผู้ให้ข้อมูลทราบเกี่ยวกับสิทธิในการถอนตัวออกจากงานวิจัย สิทธิในการยุติการให้สัมภาษณ์ สิทธิในการไม่ตอบคำถามบางข้อ (ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่สบายใจระหว่างการสัมภาษณ์) สิทธิในการทวนข้อมูลก่อนการนำไปใช้วิเคราะห์ในงานวิจัย และจะแจ้งในเอกสารที่มอบให้แก่ผู้ให้ข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยจะขออนุญาตบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อป้องกันการฟังหรือติดตามไม่ทัน และเพื่อให้ผู้วิจัยสามารถย้อนกลับมาฟังได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะสร้างข้อตกลงร่วมกับผู้ให้ข้อมูลในการป้องกันไม่ให้ข้อมูลของผู้ถูกสัมภาษณ์เผยแพร่ในที่สาธารณะอย่างเด็ดขาด จากนั้นจะขอให้ผู้ให้ข้อมูลลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อยืนยันการให้สัมภาษณ์

3. เริ่มต้นการสัมภาษณ์เดี่ยว (in-depth interviews) เกี่ยวกับประสบการณ์การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยใช้คำถามปลายเปิด

ในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะเป็นผู้รับฟังสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลบอกเล่า มากกว่าถามเพื่อควบคุมการสนทนา (Morse, 1991, อ้างถึงใน ชาย โพธิสิตา, 2552) โดยระยะเวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 40-60 นาที ระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสังเกตท่าทาง น้ำเสียง สีหน้าที่แสดงออกของผู้ให้ข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน

เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลทั้งหมดจะผ่านการวิเคราะห์ และนำเสนอแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) โดยมุ่งประเด็นการนำเสนอไปที่ประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์

ต่างประเทศมีความหมายอย่างไรสำหรับตัวนักศึกษา ซึ่งความหมายของประสบการณ์ที่จะเผยแพร่ นั้นสามารถเกิดจากการตีความของผู้วิจัยหรือการบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก

3.8 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนการเริ่มเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะอธิบายที่มาของการเก็บข้อมูลครั้งนี้ รวมทั้งแจ้งผู้ให้ข้อมูลทราบเกี่ยวกับสิทธิในการถอนตัวออกจากงานวิจัย สิทธิในการยุติการให้สัมภาษณ์ สิทธิในการไม่ตอบคำถามบางข้อ (ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่สบายใจระหว่างการสัมภาษณ์) สิทธิในการทวนข้อมูล ก่อนการนำไปใช้วิเคราะห์ในงานวิจัย ซึ่งการอธิบายข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ จะแจ้งในเอกสารที่มอบให้แก่ผู้ให้ข้อมูล และจะแจ้งอีกครั้งก่อนการสัมภาษณ์ เพื่อทบทวนและสร้างความรู้สึกลบสบายใจให้แก่ผู้ให้ข้อมูล จากนั้นเมื่อผู้ให้ข้อมูลยินยอมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะขอให้ผู้ข้อมูลเล่าตามประสบการณ์ที่เกิดขึ้น

2. การนัดหมายสถานที่และเวลาในการนัดสัมภาษณ์ จะเลือกใช้สถานที่ที่มีความเหมาะสมต่อการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล มีความสะดวกต่อการเดินทาง

3. เก็บข้อมูลโดยใช้คำถามแบบปลายเปิด ในระยะเวลา 40-60 นาที ต่อผู้ให้ข้อมูลหนึ่งคน จำนวนครั้งในการเก็บข้อมูลคือ 1-2 ครั้ง ขึ้นอยู่กับคุณภาพของข้อมูลที่ได้ว่าตอบโจทย์การศึกษาครั้งนี้ และครอบคลุมประเด็นการเรียนรู้และประสบการณ์ของนักศึกษาไทยที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมจนได้ชุดข้อมูลที่อิ่มตัว ผู้วิจัยจะขอจบการสัมภาษณ์ และจะแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทราบว่ารายละเอียดทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์จะรักษาเป็นความลับ การนำเสนอข้อมูลจะไม่ระบุชื่อ แต่เปลี่ยนเป็นการใช้นามสมมติแทนชื่อบุคคลที่ให้ข้อมูล จากนั้นผลลัพธ์ประสบการณ์จะนำเสนอผ่านการถ่ายทอดจากผู้วิจัยอีกทอดหนึ่ง

3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปเพื่อทำความเข้าใจและค้นหาแก่นประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาโทในการให้ความหมาย ความรู้สึกระหว่างการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ โดยใช้การวิเคราะห์ตามรูปแบบการศึกษาแนวปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology) ของ Heidegger เพื่อเน้นการเข้าถึงความหมายของประสบการณ์ (ชาย โพอธิสตา, 2552) ของนักศึกษาไทย โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. จัดเก็บข้อมูลที่นำมาในเบื้องต้นให้มีความเป็นระเบียบและปลอดภัย โดยการสร้างแฟ้มข้อมูล
2. พิมพ์บทสัมภาษณ์ผ่านการถอดเทปทุกคำพูด ตามที่อาสาสมัครให้ข้อมูล

3. ระบุสิ่งที่จัดจากสมุดบันทึกภาคสนาม เช่น สีหน้า ท่าทาง แววตา น้ำเสียงของผู้ให้ข้อมูล สภาพบรรยากาศระหว่างการสัมภาษณ์เรียบเรียงออกมาเป็นชุดเอกสารของข้อมูลแต่ละคน

4. ผู้วิจัยอ่านชุดข้อมูลของแต่ละบุคคล จากนั้นแบ่งข้อมูลเรื่องราวที่ศึกษาออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ เพื่อถ่วงน้ำหนักความหมายของประสบการณ์การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ จากนั้นขีดเส้นใต้เน้นคำต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่บ่อยครั้ง เพื่อแสดงให้เห็นความถี่ของการใช้คำนั้นในเรื่องเล่า (คิวพร ละม้ายนิล, 2557)

5. นำคำต่าง ๆ ที่มีความถี่มาสร้างเป็นกลุ่มคำ (Grouping) และจัดประเภท (Category) ออกเป็นกลุ่มหรือเป็นเรื่อง (themes) ตามความหมายที่เชื่อมโยงกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มจะเป็นข้อมูลในเรื่องเดียวกัน เสมือนเป็นการเชื่อมโยงเหตุการณ์ โดยอาศัยโครงเรื่อง เหตุการณ์หรือคำต่าง ๆ ที่ปรากฏในชุดข้อมูล เป็นส่วนคลี่คลายเรื่องราว

6. วิเคราะห์เรื่องราวและถ่วงน้ำหนักของปรากฏการณ์ออกมา เพื่อให้ให้นักวิจัยตีความและบรรยายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ออกมาได้ โดยคำบรรยายที่ปรากฏจะไม่ถูกยกมาจากเรื่องเล่าของผู้ให้ข้อมูล แต่เป็นการสรุปและถูกเรียบเรียงผ่านผู้วิจัยอีกทอดหนึ่ง

7. นำองค์ประกอบหรือส่วนต่าง ๆ ของเรื่องเล่ามาหาความหมาย ตีความ เพื่อถ่วงน้ำหนักประสบการณ์ที่ได้มาสังเคราะห์ให้ได้โครงสร้าง (structural synthesis) ซึ่งขั้นตอนนี้นักวิจัยจะมองให้ลึกถึง สิ่งที่อยู่เบื้องหลังของเรื่องเล่าจากประสบการณ์นั้นว่า มีแก่น (essence) ของประสบการณ์เป็นอย่างไร เพื่อหาความหมายของประสบการณ์กลุ่มคนที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมร่วมกัน

3.10 จรรยาบรรณการวิจัย

เพื่อความปลอดภัยและการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแนวทางด้านจรรยาบรรณของนักวิจัย (ชาย โพธิ์สิตา, 2552) มาประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. อธิบายเนื้อหาและสิทธิต่าง ๆ แก่ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ สิทธิการถอนตัว สิทธิยุติการให้สัมภาษณ์ สิทธิไม่ตอบคำถามบางข้อ สิทธิในการทวนข้อมูล ก่อนการนำข้อมูลไปวิเคราะห์ รวมถึงการรักษาความลับและการไม่เปิดเผยเนื้อหาที่ผู้ให้ข้อมูลไม่อนุญาต ซึ่งจะอธิบายข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งหมด 2 ครั้ง ได้แก่

- ครั้งแรกในเอกสารขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์
- ครั้งที่สองก่อนการสัมภาษณ์

2. การขอความยินยอม โดยหลังจากอธิบายเนื้อหาและสิทธิต่าง ๆ แก่ผู้ให้ข้อมูลรับทราบเรียบร้อยแล้ว ผู้ให้ข้อมูลสามารถซักถามประเด็นที่สงสัยเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งนี้ได้ ก่อนการสัมภาษณ์ และหลังการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยจะตอบคำถามตามความเหมาะสม เพื่อคลาย

ความสงสัยหรือความกังวลใจ จากนั้นก่อนเริ่มเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะอธิบายที่มาของการเก็บข้อมูลครั้งนี้ รวมทั้งขออนุญาตบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ การถอดเทปทุกคำพูด และการวิเคราะห์ข้อมูล ให้แก่ผู้ให้ข้อมูล หากผู้ให้ข้อมูลยินยอม ผู้วิจัยจะขอให้ลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรในหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent Form) อีกทั้งผู้วิจัยจะแจ้งผู้ให้ข้อมูลทราบเกี่ยวกับสิทธิในการถอนตัวออกจากงานวิจัย สิทธิในการยุติการให้สัมภาษณ์ สิทธิในการไม่ตอบคำถามบางข้อ (ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่สบายใจระหว่างการสัมภาษณ์) สิทธิในการทวนข้อมูลก่อนการนำไปใช้วิเคราะห์ในงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ด้วยตนเอง และจะแจ้งในเอกสารที่มอบให้แก่ผู้ให้ข้อมูล ก่อนการขอให้ลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อยืนยันการให้สัมภาษณ์

3. การรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล เมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนำไฟล์เสียงที่บันทึกมาสร้างแฟ้มเอกสารในคอมพิวเตอร์ โดยการใช้นามแฝง (Pseudonym) แทนชื่อจริง

4. ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยจะไม่ระบุชื่อของผู้ให้ข้อมูล และการนำเสนอประสบการณ์จะถูกกลั่นกรองและวิเคราะห์ออกมาจากการผู้วิจัยอีกทอดหนึ่ง ซึ่งนักวิจัยจะทำหน้าที่เป็นผู้บรรยายเรื่องราว (narrator) ว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง และนักวิจัยรู้สึกอย่างไรต่อเรื่องราวเหล่านั้น

5. กรณีผู้ให้ข้อมูลต้องการถอนตัว ก่อนการศึกษาครั้งนี้เสร็จสิ้น ผู้วิจัยจะสอบถามผู้ให้ข้อมูลเรื่องการขอใช้ข้อมูลต่อเพื่อสรุปผลการศึกษา หากนักศึกษานุญาตผู้วิจัยจะดำเนินการขั้นตอนการวิเคราะห์ต่อ แต่หากไม่อนุญาต ผู้วิจัยจะคัดกรองชุดข้อมูลของนักศึกษาที่ยกเลิกออกจากการวิจัย เพื่อให้ให้นักศึกษาไทยผู้ให้ข้อมูลไม่ได้รับผลกระทบจากการให้ข้อมูลในครั้งนี้ และจะลบข้อมูลที่ถูกยกเลิกออก โดยนักศึกษาไทยสามารถติดต่อหาผู้วิจัยได้ผ่านเบอร์โทรศัพท์ ที่ได้แจ้งไว้ก่อนการเริ่มสัมภาษณ์

3.11 ความน่าเชื่อถือของการศึกษาเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาไทยที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ซึ่งมีโครงสร้างคำถามที่เปิดกว้าง และชุดคำถามนี้เกิดจากการทบทวนวรรณกรรม และการศึกษาจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แต่เครื่องมือในการเก็บข้อมูลอาจเป็นข้อจำกัดของการค้นหาแก่นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงของนักศึกษาไทย เพราะอาจได้รับข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน และเป็นข้อมูลที่ขาดใจความสำคัญ ผู้วิจัยจึงนำวิธีการอื่น ๆ (Connelly & Clandinin, 1990) มาใช้เพื่อช่วยยืนยันความน่าเชื่อถือ (trustworthiness) ของการศึกษานี้ ดังนี้ (1) การเชิญ (invitation) ให้นักศึกษาไทยเล่าประสบการณ์เชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมเพิ่มเติม นอกจากโครงสร้างคำถามที่เตรียมไป (2) การสัมภาษณ์เพิ่มเติมหลัง

การสัมภาษณ์ในครั้งแรก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตอบโจทย์การวิจัยและมีความอึดตัว (3) มีการตรวจสอบหัวข้อสำคัญกับผู้ให้ข้อมูลหลังการถอดเทปและการเรียบเรียง (4) ตรวจสอบด้วยวิธีการสะท้อนตนเอง (Self-Reflection) เช่น สำนวนความคิด ความรู้สึก เพื่อเป็นการป้องกันอคติหรือความคิดล่วงหน้า (Bracketing) ของผู้วิจัย ให้มีทัศนคติที่เปิดกว้าง ไม่ตัดสินและไม่ใส่ความคิดเห็นของตนเองลงไป ข้อมูลปรากฏการณ์ของนักศึกษา ด้วยวิธีการ ดังนี้ 1) ใช้ความรู้สึกตัวในการเห็นความคิด ความรู้สึกตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเท่าทันสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจ 2) เขียนระบายความรู้สึก ความเชื่อ ทัศนคติของผู้วิจัยใส่สมุดบันทึก เพื่อที่จะได้เห็นมุมมองของตนเอง (Katz, 1987, อ้างถึงใน ชาย โพธิ์สีตา, 2552) และสุดท้าย (5) การสัมภาษณ์จากนักศึกษาไทยสิบคน และอ่านข้อมูลจำนวนหลายรอบ เพื่อหาแก่นประสบการณ์ในภาพรวม

3.12 แผนการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ผู้วิจัยได้วางแผนขั้นตอนการศึกษาไว้ตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1

ขั้นตอนการศึกษา

การดำเนินงาน	ระยะเวลา
1. ค้นคว้าเอกสารและทบทวนวรรณกรรม	มีนาคม 2561 - ตุลาคม 2562
2. วางแผนงานและสร้างเครื่องมือในการวิจัย	มกราคม - ตุลาคม 2562
3. ติดต่อและประสานงานกลุ่มตัวอย่าง	พฤศจิกายน - ธันวาคม 2562
4. เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง	มีนาคม - พฤษภาคม 2563
5. ประมวลผลข้อมูล	พฤษภาคม 2563 - เมษายน 2564
6. สอบและแก้ไขโครงร่างงานวิจัย	พฤศจิกายน 2562
7. วิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูล	พฤษภาคม 2563 - เมษายน 2564
8. ดำเนินการเขียนเล่มรายงาน	เมษายน - กรกฎาคม 2564
9. สอบวิทยานิพนธ์และแก้ไข	กรกฎาคม - สิงหาคม 2564

บทที่ 4 ผลการศึกษา

บทนี้จะนำเสนอผลการศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาไทยที่เคยได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ตามวัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ โดยวิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูลจากบทสัมภาษณ์นักศึกษาไทย 10 คน ที่เคยได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติมากกว่า 6 เดือนในสถาบันการศึกษาในประเทศไทย มีรายละเอียดของนักศึกษาไทยดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1

ข้อมูลเบื้องต้นของนักศึกษาไทย

ลำดับ	ชื่อนักศึกษาไทย (นามแฝง)	อายุ	เพศ	หลักสูตรที่กำลัง ทำวิทยานิพนธ์	ชื่ออาจารย์ ชาวต่างชาติ	เพศ	ประเทศที่มา ของอาจารย์ ชาวต่างชาติ
1.	เบตง	30	หญิง	วิทยาศาสตร์	เซอร์จิโอ	ชาย	ฝรั่งเศส
2.	ลันตา	30	หญิง	วิทยาศาสตร์	ชู	ชาย	กัมพูชา
3.	แม่วาง	29	หญิง	วิทยาศาสตร์	ชู	ชาย	กัมพูชา
4.	กัลยา	28	หญิง	ศึกษาศาสตร์	วิลเลียม	ชาย	ฟินแลนด์
5.	เจริญ	36	ชาย	สังคมศาสตร์	อารญา	หญิง	ออสเตรเลีย
6.	ลังกาวิ	33	ชาย	ภาษาศาสตร์	ซิลลี	ชาย	ฝรั่งเศส
7.	อุ้มผาง	28	หญิง	วิทยาศาสตร์	เจมส์	ชาย	อังกฤษ
8.	โซ่	30	หญิง	วิทยาศาสตร์	เจมส์	ชาย	อังกฤษ
9.	เต่า	30	หญิง	วิทยาศาสตร์	เจมส์	ชาย	อังกฤษ
10.	ท่าแพ	29	หญิง	วิทยาศาสตร์	เรย์	ชาย	อเมริกา

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของนักศึกษาไทย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักศึกษาไทย สิบคน เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท 4 คน (ได้แก่ กัลยา, ลังกาวิ, อุ้มผาง และท่าแพ) และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทแล้ว 6 คน (ได้แก่ เบตง, ลันตา, แม่วาง, เจริญ, อุ้มผาง และเต่า) โดยนักศึกษาไทยทั้งหมดเป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย มีอายุตั้งแต่ 24-40 ปี เป็นผู้หญิง 8 คน และผู้ชาย 2 คน และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติที่ให้คำปรึกษานักศึกษาไทย มีทั้งหมด 7 คน เป็นอาจารย์ที่มาจากหลากหลายประเทศ และอาจารย์ชาวต่างชาติบางคนให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แก่นักศึกษาไทยผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเดียวกัน แต่มีปฏิภิกิริยา และความสัมพันธ์กับนักศึกษาไทย

แตกต่างกัน โดยในการนำเสนอต่อไป จะแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ระยะเวลาประสบการณ์ของนักศึกษาไทย และส่วนที่ 2 การเรียนรู้ในภาพรวม ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

4.1 ระยะเวลาประสบการณ์ของนักศึกษาไทย

จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ของนักศึกษาไทยที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ผู้วิจัยพบว่า ประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ในภาพรวมมีความคล้ายคลึงกันในชุดประสบการณ์ และเมื่อจัดหัวข้อเรื่องที่สำคัญ (themes) ในชุดประสบการณ์ สามารถแบ่งระยะของประสบการณ์ได้ ดังนี้

ระยะที่ 1 เริ่มต้นทำความรู้จักกับอาจารย์ชาวต่างชาติ

ระยะที่ 2 เผชิญความท้าทาย

ระยะที่ 3 ปรับตัว

ระยะที่ 4 ช่วงถดถอย

ระยะที่ 5 กลับมาตั้งหลักใหม่

4.1.1 เริ่มต้นทำความรู้จักกับอาจารย์ชาวต่างชาติ

ในระยะเวลาที่ 1 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นักศึกษาไทยถึงจุดเริ่มต้น ตั้งแต่การรู้จักกับอาจารย์ชาวต่างชาติ นักศึกษาไทย 4 คน (ได้แก่ เบตง ลันตา แม่วาง กัลยา) เล่าว่า พวกเขารู้จักอาจารย์ชาวต่างชาติจากการเรียนร่วมกันในห้องเรียน (Coursework) และนักศึกษาไทยรับรู้ว่า ตนเองมีความสนใจที่จะเรียนรู้จากความถนัด ความสามารถ และความรู้ของอาจารย์ชาวต่างชาติ จึงเลือกอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขณะที่นักศึกษาไทยอีก 4 คน (ได้แก่ เจริญ ลังกาวิ โชเต่า) ได้รับการแนะนำจากบุคคลที่เคยร่วมงานกับอาจารย์ชาวต่างชาติ นักศึกษาไทยจึงไปพูดคุยกับอาจารย์ชาวต่างชาติเพื่อขอรับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ ส่วนนักศึกษาไทย 2 คนสุดท้าย (ได้แก่ อุ้มผาง และ ท่าแพ) เลือกอาจารย์ชาวต่างชาติ เพราะรู้จักอาจารย์ชาวต่างชาติจากการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยและจากกิจกรรมของหลักสูตร จึงมีความประทับใจและเลือกอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เมื่อผู้วิจัยถามถึงความรู้สึกแรกๆของนักศึกษาไทยที่ได้ทำความรู้จักและสนทนากับอาจารย์ชาวต่างชาติ นักศึกษาไทยเล่าว่า (1) อาจารย์ชาวต่างชาติดูเป็นมิตร ใจดี (เจริญ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563; ลังกาวิ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563; อุ้มผาง, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563) ซึ่งสาเหตุความใจดี นักศึกษาไทยเดาว่า อาจารย์ที่ปรึกษาชาวต่างชาติอาศัยอยู่ประเทศไทยมานาน มีครอบครัวเป็นคนไทย และเคยให้คำปรึกษานักศึกษาไทยมาก่อน จึงทำให้อาจารย์ชาวต่างชาติดูอ่อนคลายใน

การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม ซึ่งทำให้นักศึกษาไทยรู้สึกสบายใจ ไม่เกร็ง (2) อาจารย์เหมือนคนธรรมดาทั่วไป (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) เป็นกันเอง (ลันตา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) ทำให้นักศึกษาไทยรู้สึกไม่อึดอัด และมีทัศนคติว่าอาจารย์ชาวต่างชาติเหมือนคนทั่วไป (3) นักศึกษารู้สึกสนุกกับการได้เจออาจารย์ชาวต่างชาติ (ท่าแพ, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563) ดังคำบรรยายว่า

“ดูแล้วใจดีนะ อธิบายเป็นมิตร ดูจากภายนอกเป็นคนอบอุ่นดี ไม่ดู เหมือนแกมีแพนเป็นคนไทย มีครอบครัวเป็นคนไทย” (เจริญ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“ใจดีครับ เป็นคนหัวเราะ ยิ้มง่ายครับ แล้วก็ไม่ได้ตีก็เท่าไร แล้วอาจารย์ไป conference ที่ต่างประเทศหลายครั้งมาก อาจารย์น่าจะคุมงานวิทยานิพนธ์มาเยอะ คุมนักเรียนไทยมานานจะเกิน 10 กว่าปีแล้วนะอะ ก็เลยมีความเข้าใจนักเรียนไทย แต่ในขณะที่เดียวกันเขาก็ให้มุมมองเกี่ยวกับต่างชาติในงานของเราได้ด้วย” (ลังกาวิ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“ใจดี แล้วก็ไม่ใช่จู้จุกจิก เราเลยรู้สึกกว่า ทำงานด้วยแล้วสบายใจ ไม่อึดอัด” (อุ้มผาง, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

ส่วนนักศึกษากลุ่มที่สองเล่าว่า อาจารย์ชาวต่างชาติให้ความรู้สึกธรรมดา ปกติ เข้าถึงได้ง่าย ดังคำบรรยายว่า

“อาจารย์ระเบิดหุมา แล้วก็ไสยสัน เราเห็นมาตั้งแต่วันแรกก็รู้สึก normal มาก ปกติมาก” (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“อาจารย์แก็กันเอง เข้าถึงง่าย ไม่ถือตัว เขาไม่ได้แบ่งชั้นว่า ฉันเป็นครูหรือเธอเป็นนักเรียน เขาจะพูดเหมือนเราเป็นเพื่อนกัน ทั้งที่เขาอายุมากกว่า สามารถพูดเล่นกับเขาได้ อาจารย์เข้าถึงง่าย คุยง่าย ใจกว้าง” (ลันตา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

นักศึกษากลุ่มสุดท้ายเล่าว่า ทำงานกับอาจารย์ชาวต่างชาติแล้วรู้สึกสนุก ดังคำบรรยายว่า

“สนุกค่ะ สนุกแบบว่า อาจารย์เป็นคนอารมณ์ดี บางที่เราทำงานแล้วมีเรื่องตลก เขาก็หัวเราะกับสิ่งที่เราทำ” (ท่าแพ, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

แม้ความใจดี เข้าถึงง่าย และสนุกจะเป็นความรู้สึกที่นักศึกษาไทยได้รับ แต่ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่ออาจารย์ชาวต่างชาติ พบว่า น่าจะต้องมีระเบียบวินัย ใส่ใจและจริงจัง ขณะทำงานร่วมกัน ดังคำบรรยายว่า

“อาจารย์น่ารัก nice มากเลยคะ อาจารย์เฟรนด์ลีมาก ี่เล่นด้วย ชอบแกล้ง แต่เวลาทำงานก็คือทำงานจริงจังนะคะ ไม่มาคุย เล่นกันตอนทำงาน ตอน discuss project คือทำงานจริง แล้วถ้ามีติลอะไรกันไว้ ถ้าเกิดไม่ได้ก็ต้องมีเหตุผลว่าทำไมถึงไม่ได้ ถ้ามันฟังขึ้น เขาก็ไม่ว่าอะไร” (เต๋า, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

“เหมือนเขาเป็นคนอารมณ์ดีตอนแรก ดูเหมือนจะขิว ทำตอหนกก็ได้ แต่จริงจังไม่ใช่ เขาจะถามว่าทำถึงไหนแล้ว แก่ไขตรงนี้นะ เพิ่มตรงนี้นะ เขาเข้มงวดเหมือนกัน” (ท่าแพ, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

“พื้นเดิมแกก็คนกัมพูชาค่ะ คือฉันคิดว่า แก่ก็คล้ายคนไทยนะคะ เพียงแต่แกจะเป๊ะเรื่องเวลา แล้วก็ก็เป็นคนที่ระเบียบวินัย ฉันคิดว่า แก่น่าจะติดจากตอหนกไปญี่ปุ่น และฉันคิดว่า แก่เป็นคนเก่งคนนิ่งเลยคะ แบบวิชาการแก่ก็เก่ง ก็ชื่นชมนะคะ เพราะว่ามันเอาเป็นตัวอย่าง ” (แม่วาง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“ดูเขาเป็นคนที่สนใจในสิ่งที่เขาอยากรู้จริงจัง แล้วก็ก็เป็นคนที่ค่อนข้างใส่ใจเรื่องการสอนนะคะ เหมือนแบบมาทุกครั้ง เขาก็จะมี topic ที่เขาเตรียมมาแล้ว ฉันก็เลยรู้สึกว่ามีเขาเป็นที่ปรึกษา เขาน่าจะใส่ใจเราเหมือนงานที่เขาทำ แล้วตอนแรกเคยได้ยินว่า วิธีการทำงานของคนต่างชาติคือ เขาจะให้เราหาเอง คิดเอง แต่มันไม่ใช่ เขาบอกเราเลยว่าที่ผิดต้องแก้ยังไง มันทำให้งานเราเสร็จ” (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ต่อมา เมื่อผู้วิจัยถามเพิ่มเติมถึงแรงจูงใจที่ทำให้ให้นักศึกษาไทยเลือกอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นักศึกษาไทยเล่าว่า มีหลายแรงจูงใจ อาทิ ต้องการพัฒนาตนเอง (ท่าแพ, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563; เจริญ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) ความประทับใจส่วนตัว (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) ความรู้และทักษะความสามารถ ความเชี่ยวชาญของอาจารย์ตรงกับหัวข้อที่ตนเองสนใจ (ลันตา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563; ท่าแพ, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563; เต๋า, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563) อยากรู้อะไรของชาวต่างชาติ (เต๋า, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563) ปฏิกริยาของอาจารย์ที่ให้ความสนใจในหัวข้อวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาไทย (เจริญ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) และบุคลิกลักษณะและท่าทีการสื่อสาร ฯลฯ ดังบรรยายว่า

“ส่วนตัววางแผนอยากทำงานกับต่างประเทศค่ะ แล้วก็คิดว่าการมีภาษาอังกฤษสื่อสารได้ สามารถพูดคุยได้ ไม่ใช่แค่โชว์คะแนนสอบ น่าจะดีกว่า เพราะว่าเดี๋ยวนี้แม้แต่ในไทยก็มีชาวต่างชาติมาทำงานมากขึ้น แล้วเขาก็ต้องรับคนทำงานที่มีสกิลด้านภาษาอังกฤษด้วยคะ เราเลยอยากฝึก” (ท่าแพ, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

ประสบการณ์ของท่าแพ ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาไทยมีแรงจูงใจในการฝึกและพัฒนาตัวเองด้านการงานแบบนานาชาติ และต้องการฝึกภาษาต่างประเทศ นักศึกษาไทยจึงเลือกอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เช่นกันกับเจริญ (สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) เล่าสาเหตุที่เลือกอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ว่า เพื่อเป็นโอกาสในการเรียนรู้รูปแบบการทำงาน ดังนี้

“เป็นโอกาสจะได้เรียนรู้สไตล์การทำงานของฝรั่ง จะได้เห็น Professor มีอาชีพเขาทำงานกันยังไง เช่น เรื่องการโค้ชชิ่ง การให้คำแนะนำ การตั้งคำถาม แล้วก็ชวนให้เราคิด เราจะได้เห็นจุดที่เพิ่มเติมได้”

นอกจากนั้น นักศึกษาไทยยังเลือกอาจารย์ชาวต่างชาติจากผลงาน ลักษณะ บุคลิก ประวัติ ความประทับใจจากการเรียนในห้องเรียน ดังคำบรรยายว่า

“เราประทับใจตั้งแต่ที่แกสอนให้มองภาพกว้าง มองผู้คนและมองปัจจัยอื่นอื่น เราก็เลยอยากทำงานร่วมกับอาจารย์คนนี้” (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ส่วนนักศึกษาไทยสามคน เล่าถึงการเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ว่า มาจากความเชี่ยวชาญของอาจารย์และความสอดคล้องของงานวิจัยที่นักศึกษาไทยอยากเรียนว่า

“เลือกอาจารย์คนกัมพูชาคนนี้ตั้งแต่ปีหนึ่งเลย คือรู้จักกันก่อนตอนเข้าเรียน ฉันทคุยกับเขาเข้าใจ คุยกันรู้เรื่อง แต่จริงจริงแล้วทางเลือกมันไม่เยอะ เพราะความจำเป็นของ เนื้อหาวิชา ความถนัดมันต้องเข้ากันได้ด้วย แล้วอาจารย์ชู แกจบ background แบบที่ฉันทอยากเรียน ก็เลยเล็งคนนี้ไว้ตั้งแต่แรก” (ลันตา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“ฉันทเลือกที่ตัวอาจารย์คะ ตอนแรกฉันทเลือกว่า ฉันทชอบหมวดไหน อย่างเช่น DNA โปรตีน ไวรัสหรือเซลล์ แล้วเล็บของอาจารย์เรย์ทำเกี่ยวกับไวรัสตัวนี้ ฉันทโอเคกะอันนี้ ก็เลยทำ อันนี้คะ เหมือนโดยรวมฉันทเลือกที่หัวข้อที่อาจารย์เขาทำ กับบรรยากาศภายในแล็บคะ เพราะเหมือน อาจารย์ที่นี้เขาค่อนข้างจะ open ให้นักศึกษาขอเข้าไปดูในแล็บได้ว่า อาจารย์มีงานอะไรบ้าง แล้วฉันท ก็เลือกจากสไตล์อาจารย์ด้วยคะ อย่างเช่น มีอาจารย์อีกคนหนึ่งที่ทำหมวดเดียวกัน แต่ฉันทรู้สึกไม่ชอบ สไตล์ของอาจารย์นะคะ” (ท่าแพ, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

ส่วนเต่า (สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563) อยากเอาชนะความกลัวชาวต่างชาติ ต้องการฝึกภาษาอังกฤษ และต้องเรียนรู้วิธีการทำงานกับอาจารย์ชาวต่างชาติที่เป็นผู้เชี่ยวชาญใน หัวข้องานวิจัยที่สนใจ และเมื่อได้รับคำแนะนำจากรุ่นพี่ว่า อาจารย์ชาวต่างชาติเป็นบุคคลที่เหมาะสมกับการเรียนรู้และฝึกทักษะการทำงานด้วย เต่าจึงเลือกอาจารย์เจมส์ ดังคำบรรยายว่า

“มีนักวิจัยที่แล็บ เขาเป็นศิษย์เก่าที่มหาวิทยาลัย C เขาแนะนำฉันทมาที่นี้คะ คือ ฉันทเลือกอาจารย์มาก่อน ว่ายังไงก็ต้องอาจารย์เจมส์นี่แหละ เพราะฉันทไปอ่านโปรเจกต์อาจารย์มาว่า อาจารย์ทำเกี่ยวกับเซลล์ไวรัสที่ฉันทเคยทำ ซึ่งน่าจะตรงกับสิ่งที่ฉันทต้องการ เลยสมัครมามหาวิทยาลัยนี้ และฉันทอยากฝึกภาษาด้วยคะ คือฉันทกลัวฝรั่งคะ อาจเพราะฉันทพูดไม่ได้ ก็เลยกลัวมั้ง กลัวมากจริงจริง น้ำตาจะไหล แทบจะวิ่งหนี ฉันทเลยอยากจะทำพยายามเจอ จะได้หายกลัวฝรั่งซะที”

สุดท้าย เจริญ (สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) ได้รับการแนะนำให้รู้จักกับอาจารย์ ชาวต่างชาติ และกล่าวถึงปฏิกิริยาที่อาจารย์ชาวต่างชาติให้ความสนใจในหัวข้อวิทยานิพนธ์ของ นักศึกษาไทยมากกว่าอาจารย์ชาวไทย ซึ่งเจริญสันนิษฐานว่า เป็นเพราะความแตกต่างทางวัฒนธรรม เกี่ยวกับเรื่องเพศ จากคำบรรยายว่า

“ตอนนั้นที่สถาบันมีอาจารย์ต่างชาติอยู่คนหรือสองคน ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ ไทยนะ ผมก็ไปปรึกษารุ่นพี่ที่รู้จักว่า อยากทำ thesis เกี่ยวกับ area เนี่ย จะหาใครดี รุ่นพี่เลยแนะนำ

อาจารย์ advisor ชาวต่างชาติของตัวเองให้ ซึ่งผมคาดหวังว่า เขาจะรับผมเป็นลูกศิษย์นะ เพราะมองดูแล้ว ไม่มีใครสนใจประเด็นที่ผมจะทำเท่าไร อาจารย์คนไทยรู้สึกเฉยเฉย หนึ่งกับประเด็นที่ผมจะทำ แต่อาจารย์ต่างชาติบอก เออ ตีนะ เป็นประเด็นที่น่าสนใจดี ไม่แน่ใจว่าเพราะเป็นประเด็นเรื่องเพศในเมืองไทยที่พูดยากหรือเปล่า อาจจะเคอะเขิน ไม่กล้าพูด ไม่มีใครกล้ารับ แต่ประเด็นนี้ตอนที่ผมรีวิว เห็นงานต่างชาติทำเยอะ”

ที่มาของการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม มาจากแรงจูงใจที่หลากหลาย เช่น นักศึกษาไทยต้องการเรียนรู้จากประสบการณ์ ความรู้ ทักษะของอาจารย์ชาวต่างชาติ และการเลือกจากบุคลิก ลักษณะ ท่าทาง ภาษาและการสื่อสาร โดยผ่านการพูดคุยทำความเข้าใจกันก่อน หรือการสำรวจหัวข้อวิจัย หรือวิธีการศึกษาที่อาจารย์ถนัด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงทัศนคติ มุมมองของนักศึกษาที่มีต่อการเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ว่า ตนเองจะสามารถทำงานและมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ได้อย่างราบรื่นตลอดช่วงการทำวิทยานิพนธ์ และแรงจูงใจเหล่านั้นส่งผลให้นักศึกษามีความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะเลือกอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และนำไปสู่ความคาดหวัง 3 ด้าน ของการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้แก่ (1) ความคาดหวังที่นักศึกษาไทยมีต่อตัวเอง (2) ความคาดหวังที่มีต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติ และ (3) ความหวังที่นักศึกษาไทยคิดว่าอาจารย์ต่างชาติคาดหวังในตัวนักศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

ความคาดหวังที่นักศึกษาไทยมีต่อตัวเอง คือแรงกระตุ้นที่นักศึกษาไทยต้องการพัฒนาตัวเองให้ทำหรือเป็นในสิ่งที่ต่างจากความคุ้นชินเดิมได้ เพื่อเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาตนเองให้ เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จะช่วยเสริมทักษะ ความรู้ พฤติกรรม บางอย่างที่นักศึกษาไทยต้องการ เช่น ทักษะภาษาต่างประเทศ วิธีคิด วิธีการทำงาน ดังคำบรรยายว่า

“อยากได้ภาษาอังกฤษ อยากพัฒนาตัวเองด้วย แต่เพื่อนเราบางคนก็แนะนำว่า ทำไม่ไปต่อต่างประเทศเลย แต่ฉันก็รู้สึกว่าจะยังไม่ถึงขั้นนั้น เพราะเราไม่ได้ภาษาอังกฤษเลย เราไปฝึกตัวเองก่อน ก็เลยเลือกเรียนที่สถาบัน A แล้วก็ มีทุนมาพอดี” (แม่วาง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“พี่นักวิจัยบอกว่าอาจารย์ต่างชาติคนนี้เคร่งตีนะ แล้วก็เอาใจใส่เด็ก แล้วก็เป๊ะมาก แล้วเราอยากพัฒนาตัวเอง อยากรู้ว่าเราจะไหวไหม ถ้าทำงานกับอาจารย์คนนี้” (เต่า, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

ส่วนความคาดหวังที่นักศึกษาไทยมีต่ออาจารย์ชาวต่างชาติว่า อาจารย์จะช่วยให้การทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงได้ และอาจารย์ชาวต่างชาติจะช่วยเปิดมุมมองโลกทัศน์ วิธีการทำงาน แบบนานาชาติให้แก่ นักศึกษาไทย ดังคำบรรยายว่า

“เราคาดหวังว่า อาจารย์คนนี้จะช่วยทำให้เราทำธีสิสได้ เพราะว่า ธีสิสเนี่ยเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องทำเพื่อให้จบ แล้วเราอยากจบ ก็คาดหวังว่า เขาจะช่วยเราให้จบได้” (เจริญ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

สุดท้าย ความหวังที่นักศึกษาไทยมองเห็นจากอาจารย์ต่างชาติ คือ เมื่ออาจารย์ชาวต่างชาติและนักศึกษาไทยได้พูดคุยวิธีการการทำงาน ระเบียบการใช้ห้องปฏิบัติการทดลองแล้ว การรับทราบข้อตกลงคือ สิ่งที่นักศึกษาไทยคิดว่าอาจารย์ชาวต่างชาติคาดหวังคือ นักศึกษาไทยจะทำได้ตามที่ตกลงกัน เช่นการ นัดพูดคุยหรือประชุม เพื่อวางแผนการทำงาน กำหนดแผนการทำงาน ชี้แจงเรื่องระเบียบในการใช้ห้องทำงานร่วมกันในครั้งแรกว่า

“เราจะคุยกันช่วงแล็บมีตติ้ง คือเด็กทุกคนในแล็บจะมาคุยกัน อาจารย์จะบอกเรื่องส่วนรวมในแล็บว่า อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ” (อุ้มผาง, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

“ฉันพยายามทำงานให้ได้ตามที่เขาหวัง เพราะว่า อาจารย์เป็นคนละเอียด ทำงานแบบ professional ต้องมีความรอบคอบ ไม่ใช่ทำงานแบบส่งส่งอะ เช่น เช็คข้อมูล เลือกรหัสข้อมูลในแหล่งที่น่าเชื่อถือ อัปเดตปีล่าสุดค่ะ” (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ความตั้งใจที่นักศึกษาไทยอยากพยายามทำงานให้ได้ตามที่อาจารย์ชาวต่างชาติคาดหวัง มาจากความรู้สึกและความคิดหลายอย่าง อาทิ (1) นักศึกษาไทยอยากพัฒนาตัวเอง และการได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ชาวต่างชาติจะช่วยให้นักศึกษาทำวิทยานิพนธ์ออกมาให้มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น (2) นักศึกษาไทยได้รับความใส่ใจและการสนับสนุนจากอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก ดังนั้นการทำงานออกมาให้ได้ตามที่อาจารย์ชาวต่างชาติคาดหวัง จะช่วยให้อาจารย์รู้สึกเหน็ดเหนื่อยน้อยลง และเกิดความภาคภูมิใจในตัวนักศึกษาไทย (3) นักศึกษาไทยต้องการแสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง (เช่น สามารถนำคำแนะนำไปปฏิบัติได้จริง) การรักษาสิ่งจรรยาบรรณ (เช่น เมื่อได้รับทราบกฎ ระเบียบ วิธีการทำงานแล้ว นักศึกษาไทยสามารถทำตามระบบได้) ซึ่งความคาดหวังเหล่านี้ แม้อาจารย์ชาวต่างชาติจะไม่ได้สื่อสารโดยตรงไปตรงมา แต่นักศึกษาไทยรับรู้ได้จากบรรทัดฐานและมุมมองของตนเอง

นอกจากนั้น ประสบการณ์ในภาพรวมดังกล่าว ทำให้เห็นว่า นักศึกษาไทยมีความคาดหวังว่าจะพัฒนาตนเองเมื่อได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม และอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นเหมือนบุคคลที่นักศึกษาไทยยกย่องให้เป็นแบบอย่าง (role model) ที่จะพัฒนาตนเองตาม ทั้งทักษะด้านการงานวิจัย กระบวนการคิด และคุณลักษณะที่จะเป็นประโยชน์ในอนาคตของนักศึกษาไทย ซึ่งชี้ให้เห็นถึงค่านิยมของสังคมไทยที่ผู้เรียนเทิดทูนให้ครู อาจารย์เป็นต้นแบบของนักเรียน และความคาดหวังทั้งหมด นักศึกษาไทยได้ใช้เป็นแรงกระตุ้นในการที่จะเรียนรู้และได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ

4.1.2 เฝยญความทำทาย

ในระยะนี้ นักศึกษาไทยมีความรู้สึกตื่นเต้นที่จะได้เฝยญสิ่งทำทายใหม่ ๆ ในช่วง 6 เดือนแรกของการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม นักศึกษาไทยมีความกล้าที่จะออกจากพื้นที่ปลอดภัยของตนเอง โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาไทยกับอาจารย์ชาวต่างชาติระยะนี้คือ

นักศึกษาไทยรับรู้ถึงความเป็นมิตรของอาจารย์ ปรึกษากันได้อย่างเป็นกันเอง และนักศึกษาไทยแสดงออกถึงความอยากรู้ อยากเรียน ใส่ใจในงาน ชักถาม แต่นักศึกษาไทยกังวลว่า คำถามของตนเองจะถูกตัดสินว่าโง่ ยังมีระยะห่างอยู่บ้าง เพราะไม่เข้าใจประเด็นการทำงาน และมีอุปสรรคเรื่องภาษาต่างประเทศ ดังคำบรรยายว่า

“ตอนแรกเราก็ไม่มั่นใจว่าอาจารย์จะคาดหวังกับเรามากไหม แต่ก็มีการสื่อสารกันตั้งแต่แรกที่ตัดสินใจทำงานร่วมกันแล้ว ว่าเราไม่ถนัดงานวิจัยแนวสังคมนะ แต่พร้อมเรียนรู้ ซึ่งเราก็พยายามอ่านเปเปอร์ด้วยตัวเองแล้ว แต่ก็ยัง scope งานไม่ค่อยชัด ตอนเราบอกเขา เราก็กังวลนะว่าเขาคิดว่าเราโง่ไหม สุดท้ายก็ยอมบอกเขาไปเลยว่า หนูอ่านแล้วแต่ไม่เข้าใจ ยังไม่เห็นภาพ อาจารย์ก็ช่วยหาเปเปอร์ที่เกี่ยวข้องแล้วชวนมองประเด็นที่นำมาต่อยอดในงานเราได้ ฉันทคุยกับเขาเหมือนเด็กน้อยที่อยากรู้ประเด็นนี้” (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ส่วนนักศึกษาอีกคนเล่าในทิศทางเดียวกับเบตงว่า

“ตอน discuss กันนะ คือฉันไม่ค่อยเข้าใจอะ ทำยังไงดี ภาษาก็พูดไม่ได้ แต่อาจารย์ก็ปลอบใจ เขาก็ให้ถามได้ตลอด แกเป็นคน que เข้าถึงง่าย friendly แล้วมีอะไรก็ไปหาแกได้เลย หรือแชท ผ่านเฟซบุ๊กไป” (ลันตา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

สถานการณ์ที่นักศึกษาไทยต้องใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร หรือพื้นฐานความรู้ทางด้านที่นักศึกษาไทยยังไม่มี ทำให้นักศึกษาไทยต้องความเข้าใจตัวเองอยู่เรื่อย ๆ ถึงความกดดันที่ตัวเองมี แต่นักศึกษาไทยสะท้อนว่าตนเองเต็มใจที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ และพยายามทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปที่ละขั้นตอน โดยผลจากการเรียบเรียงข้อมูลพบว่า นักศึกษาไทยมีความท้าทายใน 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านภาษาและการสื่อสาร (2) ด้านลักษณะการเรียนและลักษณะการทำงาน (3) ด้านทัศนคติและความสามารถของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้ความท้าทายทั้งสามด้านมีความต่อเนื่องและเกี่ยวข้องกันในรายละเอียด ดังนี้

4.1.2.1 ด้านภาษาและการสื่อสาร

ความท้าทาย ในช่วงเริ่มต้นของการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือความท้าทายจาก**ความคาดหวัง**ของนักศึกษาไทย เช่น ต้องการจะสื่อสาร แต่ขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาต่างประเทศ ส่งผลให้นักศึกษาไทยยังไม่สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นอธิบาย หรือชี้แจงความสนใจ ความต้องการของตนเองได้อย่างเต็มที่ ดังคำบรรยายว่า

“ร้องไห้ตั้งแต่เข้าเรียน เพราะว่าฟังไม่รู้เรื่อง กัดดันเรื่องเพื่อนด้วย ต้องทำงานกลุ่มทำสไลด์ ออกไปนำเสนอ ทีนี้เราเป็นคนไม่กล้าพูดอะ เราอาย มันสั้น เลยกัดดัน ไม่รู้จะถามใครก็ร้องไห้” (ลันตา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

การไม่สามารถมีส่วนร่วมในชั้นเรียนได้นั้น ปัญหาส่วนหนึ่งพบว่ามี**กำแพงภาษา**เกิดขึ้น เนื่องจากนักศึกษาไทยผู้ให้ข้อมูล 6 คน ขาดทักษะภาษาภาษาต่างประเทศ

และการสื่อสาร ส่งผลให้นักศึกษาไทยไม่เข้าใจเนื้อหาในการเรียน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้ามีส่วนร่วมในชั้นเรียน ทำให้ไม่สามารถสื่อสารกับอาจารย์ชาวต่างชาติได้ ซึ่งปัญหากำแพงภาษานี้เป็นอุปสรรคต่อการเรียน และการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ดังคำบรรยายว่า

“ตอนแรกแรกจะไม่ค่อยได้คุยกันค่ะ เพราะไม่รู้ว่าจะอธิบายยังไงให้อาจารย์ฟัง ส่วนใหญ่จะคุยกับพี่ปอเอกแทน (คือไม่รู้ว่าจะสื่อสารยังไงหรอกค่ะ) ไซ่คะ ไซ่คะ คือเราไม่รู้ว่าจะคุยสไตล์ไหนได้บ้าง แต่พอตอนหลังเริ่มปรับจนได้ ก็ค่อยค่อยปรับตัวค่ะ” (ท่าแพ, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

“ตอนเรียนในห้องทอมแรก ฉันไม่เข้าใจเลย แล้วฉันต้องขอให้พี่ที่เป็นศาสนาซิกซ์สอน แล้วเราก็ไปอ่าน ไปแปลศัพท์ มันก็ลำบากอยู่ กว่าที่จะปรับตัวได้มันก็ทอมหนึ่งเต็มเต็มค่ะ กว่าจะได้ภาษาอังกฤษ คุยกับอาจารย์รู้เรื่องมากขึ้น” (แม่วาง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ปัญหาภาษาและการสื่อสารนี้ ได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ด้วย เนื่องจากนักศึกษาชาวไทยสื่อสารขอบเขตพื้นที่ของการศึกษาคลาดเคลื่อน ดังคำบรรยายว่า

“มีบางคำที่เราเข้าใจคลาดเคลื่อนกัน อย่างคำว่า district เราเข้าใจว่าตำบล แต่เขาเข้าใจว่าเป็น อำเภอ คือเข้าใจคนละ level ตอนที่มาคุยเรื่อง study area กันว่า ทำไม study area อยู่ มันเล็กจัง คือเข้าใจคนละคำอะ มีช่วงนึงที่มีศัพท์ผิดพลาด คลาดเคลื่อน แต่ว่าก็แก้ทันเลยยังไม่ได้ส่งผลอะไรมาก แต่สิ่งที่แย่คือ grammar เราอะเห็นมาก แล้วเขาก็แอบไปบอกน้องอีกคนนึงที่เป็น advisee เดียวกันว่า ช่วยดูให้เบตงหน่อยนะ คือเขาแอบไปบอกนะ เขาไม่ได้บอกเราตรงตรง แล้วเขาก็แก้ grammar ให้เยอะเลย” (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ปัญหาภาษาและการสื่อสาร ยังส่งผลกระทบต่อความเข้าใจผิดในการนัดหมาย ดังคำบรรยายว่า

“มีครั้งนึงที่นัดเจอกัน แล้วทุกครั้งฉันนัดเจออาจารย์คือที่มหาลัย ฉันเลยไม่ได้ถามว่าเจอที่ไหน แต่พอถึงวัน อาจารย์บอกว่าหกลม ทุ่มนึงก็ได้ ฉันก็เริ่มเอะใจแล้วว่า เฮ้ย ไปเจอที่คณะทำไมต้องไปเจอตอนทุ่มนึง ปรากฏโทรไป อาจารย์บอกผมกำลังจะกลับจากคณะ อาจารย์คิดว่า นัดเจอกันทางออนไลน์ แต่คือฉันคิดว่าเจอกันที่คณะ แล้วอาจารย์ก็หัวเราะ ฉันก็หัวเราะ” (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ปัญหาดังกล่าว เผยให้เห็นว่า ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ และมีทักษะการสื่อสาร ส่งผลโดยตรงต่อการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม เพราะความเข้าใจในเนื้อหาหรือการทำความเข้าใจในสิ่งที่อาจารย์ชาวต่างชาติอธิบายในประเด็นต่าง ๆ ต้องอาศัยความสามารถด้านภาษาที่จะช่วยให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าใจความหมายตรงกัน ด้วยเหตุนี้ นักศึกษาไทยทั้ง 6 คน จึงมีความกระตือรือร้นที่ต้องการก้าวข้ามกำแพงภาษาให้ได้ เนื่องจากนักศึกษา

ไทยต้องการเรียนรู้และสื่อสารกับอาจารย์ชาวต่างชาติให้ได้มากขึ้นขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งสอดคล้องกับที่นักศึกษาไทยอีก 3 คนที่มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศเล่าว่า ตนเองการคุ้นเคยกับชาวต่างชาติ มีความใกล้ชิดกับวัฒนธรรมการทำงานกับชาวต่างชาติ มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ทำให้ประสบการณ์ของนักศึกษาไทยกลุ่มนี้มีการโต้ตอบกับอาจารย์ชาวต่างชาติด้วยความมั่นใจ และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์กับอาจารย์ชาวต่างชาติ ดังคำบรรยายว่า

“ประสบการณ์การทำงานผม มันต้องผ่านการโต้แย้ง แสดงความคิดเห็น ยิ่งอยู่ในแวดวง NGO มันมีเรื่องให้คิด ให้เจรจาต่อรองคล้ายคล้ายกับแวดวงวิชาการ ตรงนี้อาจจะทำให้เรามีทักษะของการมาเรียนต่อ ทำให้ไม่กลัวที่จะสื่อสารภาษาอังกฤษ” (เจริญ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“คือที่บ้านทำเกี่ยวกับท่องเที่ยวแล้วทีนี้ก็ไปต่างประเทศบ่อยซะ เลยได้ซึมซับเกี่ยวกับต่างประเทศมาเยอะ เลยสนใจภาษาต่างประเทศกับวัฒนธรรมต่างประเทศ ผมเลยเรียนศิลป์-ภาษามาตั้งแต่แรก เลยใช้ภาษาต่างประเทศได้คล่องครับ แล้วก่อนหน้านี้ผมเคยเรียนปริญญาโทอีกฉบับหนึ่งเกี่ยวกับภาษาศึกษามาก่อนครับ” (ลิ่งกาวี, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ส่วนนักศึกษาไทยอีก 1 คน มีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ ทำให้ไม่มีความท้อทายด้านภาษาและการสื่อสาร ทั้งนี้ การเผชิญความท้อทายด้านภาษาและการสื่อสาร ชี้ให้เห็นว่า การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม มีความจำเป็นที่นักศึกษาไทยหรืออาจารย์ชาวต่างชาติต้องเตรียมตัวในการหาภาษากลางในการสื่อสาร หรือมีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ เพื่อทำให้นักศึกษาไทยเข้าใจข้อมูล สามารถเรียนรู้เนื้อหาหรือเข้าใจการทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยให้การทำวิทยานิพนธ์มีความคืบหน้า และมีผลโดยตรงต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของนักศึกษาไทย

ความท้อทายในช่วงแรกของการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาไทย จึงเป็นการที่นักศึกษาไทยต้องปรับตัวให้มีความคุ้นชินกับภาษาต่างประเทศ และการหาทางเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ภาษาและการสื่อสาร เพราะความท้อทายนี้ส่งผลกระทบต่อความท้อทายในประเด็นลักษณะการเรียนและลักษณะการทำงานด้วยเช่นกัน

4.1.2.2 ด้านลักษณะการเรียนและลักษณะการทำงาน

ความท้อทายด้านภาษาและการสื่อสารนั้น มีผลโดยตรงต่อลักษณะการเรียนและลักษณะการทำงานขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม เนื่องจากลักษณะการเรียนแบบข้ามวัฒนธรรม มีลักษณะให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนแบบต่างประเทศ เน้นการให้แสดงความคิดเห็นหรือการอภิปราย ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทักษะภาษาต่างประเทศและการสื่อสาร

เพื่ออภิปรายงานวิจัย แต่กระบวนการก่อนการอภิปรายนั้น มีความจำเป็นที่นักศึกษาไทยจะต้องค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งสืบค้นที่น่าเชื่อถือ และจะต้องคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเพื่อหาสาเหตุ ระบุปัญหา ชี้แจง โต้แย้ง สรุปงานวิจัยได้ ดังนั้นลักษณะการเรียนรู้ที่นักศึกษาไทยกำลังถูกฝึกโดยอาจารย์ต่างชาติ จะช่วยให้นักศึกษาไทยได้พัฒนาทักษะในบทบาทของนักวิจัย และได้ฝึกพูดในที่สาธารณะ เมื่อนักศึกษาไทยต้องเข้าสู่เวทีวิชาการเพื่อสื่อสารงานวิจัยสู่สังคม ดังนั้นการเผชิญความท้าทายในการเรียนลักษณะนี้จึงทำให้นักศึกษาไทยรู้สึกประหม่า ไม่มั่นใจ วิตกกังวล ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจากในอดีตสถาบันการศึกษาที่นักศึกษาไทยสำเร็จการศึกษามา ไม่ได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาไทยได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดเชื่อมโยงการสื่อสารเชิงวิพากษ์ การแสดงความคิดเห็น การแสดงความรู้สึกเท่าที่ควร ซึ่งเป็นสิ่งที่แตกต่างจากลักษณะการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์และการเรียนจากอาจารย์ชาวต่างชาติในปัจจุบัน ดังคำบรรยายว่า

“คนเอเชียส่วนใหญ่เวลาเรียนกับต่างชาติ จะเจิบเจิบ ไม่ค่อยมีข้อโต้แย้ง เด็กไทยทุกคนตอนแรกจะไม่กล้า debate ไม่กล้าคิดต่าง เพราะว่าส่วนใหญ่เราโดนสอนให้เด็กจำ จด นิ่งนิ่งแล้วก็จดตลอด เด็กไทยบางคนไม่กล้าเสนอความคิดเห็น คิดเห็นต่างหรือถามอะไร คนไทยเขาจะนั่งฟัง แล้วเขาก็จด จด จดตาม ก็เราเคยถูกสอนมาแบบนี้ ระบบการเรียนไทยที่อาจารย์ว่ายังไงก็ต้องจดตาม จะไม่เหมือนสไตล์ต่างชาติ ที่ผมเรียนของสังคมศาสตร์ สไตล์เป็นเหมือนกับต่างประเทศเลยนะ คือให้โต้แย้ง โต้แย้ง ให้ถาม” (เจริญ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ความท้าทายด้านลักษณะการเรียนรู้และลักษณะการทำงานอีกประการคือ การต้องตัดสินใจและใช้สิทธิในงานของตนเอง ซึ่งเป็นความท้าทายอีกรูปแบบของนักศึกษาไทย เพราะลักษณะพื้นฐานที่นักศึกษาไทยเติบโตมาคือ การโอนอ่อนผ่อนตามความคิดเห็นของผู้ใหญ่ ทำให้นักศึกษาไทยไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งผู้วิจัยมองในอีกมุมหนึ่งว่า นักศึกษาไทยยังไม่เคยมีประสบการณ์ของการทำวิทยานิพนธ์ ทำให้ขาดประสบการณ์ที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรเลือกรูปแบบหรือวิธีการไหนในการทำวิทยานิพนธ์ของตนเองให้ออกมาดีและตอบโจทย์ของการทำงานวิจัย ทำให้ความท้าทายในส่วนนี้บ่งชี้ได้ว่า นักศึกษาไทยมีลักษณะการทำงานที่พึ่งพิงอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อยู่มาก และไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง ดังคำบรรยายว่า

“วันที่สอบกดดันมาก เพราะว่าอาจารย์ประธานสอบฯ บอกว่า ถ้าทำ Narrative นะ มันเป็นงานยาว แต่อาจารย์ที่ปรึกษาคนไทยบอกว่า ไม่จำเป็นต้องยาวก็ได้ คืออาจารย์ประธานสอบฯ เขาอยากให้ฉันทำเชิงคุณภาพเฉยเฉย อาจารย์บอกว่าต้องเลือกเลยตอนนี้ว่าจะทำแบบไหน ฉันก็ถามว่า กลับไปคิดก่อนไม่ได้เหรอ แยกบอกไม่ได้ แล้วฉันก็ถามอาจารย์วิลเลียมในห้องสอบว่าอาจารย์คะ ฉันจะทำอะไรดี อาจารย์วิลเลียมก็หันมาตอบฉันว่า อยากทำแบบไหนก็ทำแบบนั้นล่ะครับ ฮ่า คือบางทีฉันก็อยากได้ที่พึ่งนะนะ แล้วอาจารย์ที่ปรึกษาคนไทยอีกคนเลยช่วยพูดขึ้นมาว่า

ที่จริง เซียร์อยากให้เรา Narrative ต่อไป เฮ้ย นี่ละ ฉันท้องการคำตอบอย่างนี้ คืออาจารย์ต่างชาติ เขาเป็นคนแบบนี้ นักศึกษาอยากทำอะไรก็ทำ” (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

กัลยา เล่าเพิ่มเติมว่า

“อาจารย์วิลเลียม เขาพูดกับฉันคำหนึ่งว่า ฉันไม่จำเป็นต้องทำตามทุกอย่าง คือถ้าฉันมั่นใจว่า สิ่งที่คิดมันถูก ก็ให้พูดไปเลย คือฉันจะตีวัฒนธรรมไทยว่า ถ้าผู้ใหญ่แนะนำ ฉันก็ต้องเออออห่อหมก ประมาณว่า อ้อ ค่ะ เตียวไปแค้ เตียวไปศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม แต่อาจารย์วิลเลียม บอกว่าไม่จำเป็นต้องไปแค้ตาม เพราะฉัน defend ได้ว่า ทำไมต้องใช้วิธีนี้ ทำไมไม่ทำแบบนี้ ก็พูดไปเลย กัลยาอยากพูดอะไรก็พูด ซึ่งฉันก็ไม่เคยเป็นแบบนี้เลย ฉันไม่เคยมีวัฒนธรรมแบบนี้ แต่เขาสนับสนุนให้ฉันเป็นคนแบบนั้น” (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

นอกจากความท้าทายด้านลักษณะการเรียนรู้แล้ว นักศึกษาไทยยังเผชิญความท้าทายในลักษณะการทำงานของอาจารย์ชาวต่างชาติที่มีความมุ่งมั่น ทุ่มเท จริงจัง มีความรับผิดชอบในการทำงานวิจัย ซึ่งเมื่อนักศึกษาไทยได้เห็นลักษณะเหล่านี้ของอาจารย์ชาวต่างชาติ จึงพยายามสังเกต อดทนกับความไม่คุ้นชิน และเริ่มซึมซับมาปฏิบัติตาม ดังคำบรรยายว่า

“มันก็เป็นสิ่งที่ปรับตัวยากเหมือนกันค่ะ เช่น บางครั้งบางวันเราอยากจะชีว เราไม่ได้อยากจะเข้าแล็บ 10:00 น. แต่เราก็ต้องปรับตัวเพื่อที่จะเข้าแล็บให้ทัน 10:00 น. ค่ะ” (ท่าแพ, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

“เขาเป็นคน active ซึ่งเราไม่ได้ active ขนาดนั้นเลยนะ เราได้ความ active จากเขา เราได้เห็นประโยชน์ของความกระตือรือร้นนะ ว่าความกระตือรือร้นมันทำให้ทุกอย่างรวดเร็ว สนุกได้ เขาไม่ได้ขยัน เพื่อที่จะมา force ให้เราขยันตาม แต่เขาทำให้เราเห็นนะ เป็นให้เรารู้ แล้วเราก็ซึมซับสิ่งเหล่านั้นมาว่าอยากทำงานส่งให้ทัน โดยที่เขาไม่ได้บ่นเราสักคำ” (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“เขาจะเป็นคนที่ทำงานหนักมากจริงจัง เป็นแรงจูงใจให้เราทำตาม แล้วเขาอยู่ในแล็บตลอด เวลางานก็คืองาน เขาจะไม่มาเล่นนู่นนี่นั่น เราก็จะเห็นว่า เขาทำงานตลอด เขาจริงจังกับงาน ห้ามเสียงดัง แล้วเขาแค่ขอให้เราขยันทำงาน ถ้าอยู่แล็บก็คือไม่เล่น ไม่นั่งเล่นโทรศัพท์ในแล็บ ให้ตั้งใจทำงาน” (อุ้มผาง, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

ความท้าทายของลักษณะการทำงานอีกอย่างที่นักศึกษาไทยเผชิญ คือ **ความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้รับมอบหมาย** ดังคำบรรยายว่า

“อาจารย์ชาวต่างชาติให้ไปอ่านเอกสารภาษาอังกฤษมา พอเข้าไปในห้อง เขาให้วิพากษ์วิจารณ์ แต่ไม่มีใครอ่านมาเลย อาจารย์ชาวต่างชาติอีกคนบอกว่า ถ้าไม่อ่านมาเลย จะเรียนได้ยังไง” (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ประสบการณ์ดังกล่าว ทำให้นักศึกษาไทยได้เรียนรู้ความสำคัญของคุณสมบัติการเป็นนักวิจัยที่ต้องมีความรับผิดชอบ มีความเอาใจใส่ต่องานวิจัย ให้คุณค่าต่องานของตนเอง รวมทั้ง**การบริหารจัดการเวลา** หมายถึง ความตรงต่อเวลาในการนัดพบ การส่งงาน การเข้าเรียน ซึ่งเป็นความท้าทายอีกด้านที่นักศึกษาไทยเผชิญ เนื่องจากวัฒนธรรมการทำงานร่วมกับอาจารย์ชาวต่างชาติ นั้น ต้องตรงต่อเวลา เช่น พฤติกรรมปกติที่อาจารย์ชาวต่างชาติส่งคำแนะนำกลับคืนให้นักศึกษาไทยตรงเวลา การเข้าห้องสอนหรือมาตามนัดหมายตรงเวลา ดังคำบรรยายว่า

“เคยเข้าห้องช้า 4 นาทีก็มีปัญหา แกก็จะแซว หลังจากนั้นเราไม่เคยเข้าสายอีกเลย เรื่องเวลาแก่ปะ แต่บางทีแก่ก็หย่อนนะเพราะว่าแก่เข้าใจสไตล์เด็กไทย แกเคยเล่าเหมือนกันว่า ตอนมาสอนแรกแรกนะ อาจารย์มาตรงเวลามาก แล้วนักเรียนอยู่ไหน แต่พอเรารู้แล้ว หลังจากนั้นเราก็ปรับ” (แม่ว่าง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“กตตัน อาจารย์วิลเยี่ยมตรงต่อเวลามาก มันทำให้เวลาเราที่จะส่งงานเขา เราต้องส่งงานให้ตรงเวลา” (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

กล่าวโดยสรุป ภาพรวมประสบการณ์ของนักศึกษาไทยในระยะที่ 2 เผชิญความท้าทายในลักษณะการเรียนรู้และการทำงานแบบข้ามวัฒนธรรม สะท้อนให้เห็นประสบการณ์ทั้งทางตรง (เช่น พฤติกรรมบางอย่างของอาจารย์ชาวต่างชาติ การแสดงออกของอาจารย์ชาวต่างชาติที่ทำเป็นกึ่งจู้จี้ ไม่ได้บีบบังคับให้นักศึกษาเปลี่ยน) และประสบการณ์ทางอ้อม (อาทิ ข้อกำหนดเวลาในการส่งงาน สถานการณ์หรือเหตุการณ์เฉพาะหน้าขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์) ทำให้นักศึกษาไทยได้เผชิญความท้าทายในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจและใช้สิทธิในงานของตนเอง ความมุ่งมั่น พุ่มเท จริงจังกับการทำวิจัย การมีความรับผิดชอบ และการบริหารจัดการเวลา ซึ่งทั้งประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อมนั้นกลายเป็นแรงบันดาลใจให้นักศึกษาไทยปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม

4.1.2.3 ด้านทัศนคติและความสามารถของอาจารย์ที่ปรึกษา

หนึ่งในปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาไทยเลือกรับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์อาจารย์ชาวต่างชาติ มาจากทัศนคติและความสามารถของอาจารย์ชาวต่างชาติ เช่น คุณลักษณะ วิธีการทำงาน ความสามารถของอาจารย์ชาวต่างชาติที่เป็นภาพความต้องการและเป็นแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาไทย และยังรวมถึงความเชี่ยวชาญในหัวข้อวิจัยที่นักศึกษาไทยสนใจ อย่างไรก็ตามคุณสมบัติเหล่านั้น กลายเป็นความท้าทายที่นักศึกษาไทยต้องเผชิญเมื่อประสบการณ์ ความรู้ ความเชี่ยวชาญของนักศึกษาไทยยังทำได้ไม่ดีเท่าที่นักศึกษาไทยคาดหวังในตัวเอง แต่ความท้าทายในประเด็นนี้เป็นสิ่งที่นักศึกษาไทยยอมรับ เปิดใจ และผลักดันให้เป็นแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง และชวนขยายเพิ่มเติม ดังคำบรรยายว่า

“ผมเอาคอมฯ ไปเปิด แล้วก็เอาสิ่งที่วิเคราะห์มาให้ให้อาจารย์ดู แล้วอาจารย์ก็บอกว่า ลองเอาข้อมูลนี้มาทำ Quire square ลองข้อมูลนั้นมาทำ Co-relation คือ ทำวิเคราะห์เพิ่มเติม แล้วผมเพิ่งเริ่มเรียนสถิติเป็นครั้งแรกของปอโท ผมทำไม่เป็น ผมอึ้ง ตกใจ แล้วก็รู้สึกอายอาย เป็นแค่นิดเดียวมาหาอาจารย์ พอทำเสร็จแล้วอาจารย์แกก็นิ่งนิ่งนะ แกไม่ได้แสดงท่าทีหงุดหงิดอะไร แล้วแกก็ทำตัวแปร รันข้อมูลให้ผมเห็นว่ามียอะไรเพิ่มเติม เหตุการณ์ตรงนั้นนะ เป็นจุดที่ผมมากระตุ้น motivation ตัวเองว่า ถ้าครั้งต่อไป ผมควรมีทักษะหรือมี skill ด้าน SPSS เพิ่มขึ้น คือ แกเป็นแรงบันดาลใจให้ผมไปศึกษาเพิ่มเติม แกเป็นแรงกระตุ้นให้ผมพัฒนาตัวเองตาม advisor ทั้งที่แกไม่ได้บอกหรือแสดงท่าทีหงุดหงิด หัวเสียอะไรใส่ผม แต่เป็นสิ่งที่ reflect ให้ผมพัฒนาตัวเอง” (เจริญ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

เมื่อถามเจริญ (สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) เพิ่มเติมถึงแรงจูงใจที่จะช่วยให้ผ่านความท้าทายนี้ได้ เจริญเล่าให้ฟังว่า

“ตอนนั้น ความท้าทายคืองานหรือการบ้านที่เราได้รับไปทำ พอเอากลับมาส่ง แกจะพอใจไหม จะผ่านความคาดหวังแกหรือเปล่า มันเป็น challenge ให้ตัวเอง คือเราก็มองได้สองด้าน ด้านหนึ่งก็ทำให้อาจารย์โอเค อีกด้านหนึ่งมันก็ติดกับเราเอง เราจะได้พัฒนาขึ้นไปเรื่อยๆ ที่จริงมันอยู่ที่มุมมองเรา ถ้าคิดว่าอันนี้โดนสั่งให้ทำ มันก็จะไม่มี motivation มันจะเหนื่อย แต่ถ้ามองว่าเขามาช่วยเรา เรามีหน้าที่พัฒนางานและตัวเองขึ้นไปอีก แล้วถ้าผ่านเขาได้ ก็คือโอเคแล้ว เพราะว่าเขามีประสบการณ์เยอะกว่าเรา เชี่ยวชาญกว่าเรา อันนี้ challenge เราละ ให้ปรับ assignment ว่าสิ่งที่อาจารย์ให้ไปทำเพิ่มนะ มันไม่ใช่ภาระ แต่เป็นหน้าที่ของเราอยู่แล้ว แล้วเขามาเพื่อให้เรารู้ว่า ด้อยตรงไหน ดีซะอีก ที่เขาทำให้เราเกิดความท้าทายในตอนที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์” (เจริญ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“แกสามารถประยุกต์เศรษฐศาสตร์ได้ marketing แกก็สนใจ แกเลยทำได้หลายอย่างนะ เพราะแกมีองค์ความรู้หลายอย่าง คือแกอาจจะไม่ได้ชำนาญ แต่สามารถผนวกรวมกันได้ หรือถ้าแกทำไม่เป็น แต่ถ้าแกรู้ว่า ลูกศิษย์คนนี้ทำเป็น แกก็ทำงานกับลูกศิษย์ เหมือนกับแกเรียนรู้ไปเรื่อยๆ ไม่ใช่ว่าลูกศิษย์เรียนจากแก แกก็เรียนจากลูกศิษย์นะบางที พอความที่แกเป็นคนประยุกต์เก่ง มองอะไร มันก็ดูแบบง่ายไปหมด ดูเป็นไปไต่หมด มันก็ทำให้ฉันฮึกเหิม ฮึด เพราะว่าแกบอกว่า มันเป็นไปได้ไง ถ้าแกบอกว่าทำไม่ได้ ฉันก็เชื่อนะ ฉันก็ไม่ทำแล้ว แต่พอเขาบอกว่าทำได้ ฉันเลยต้องพยายามอะ ต้องไปค้นหา หาเสร็จแล้วก็ไปคุยกับเขาว่าทำอย่างนี้ได้ไหม” (ลันตา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ประสบการณ์ในการเผชิญความท้าทายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ของนักศึกษาไทยได้รับการหล่อหลอม ได้รับแรงกระตุ้น จากคำพูดและพฤติกรรมของอาจารย์ชาวต่างชาติ ที่มีผลต่อความเชื่อมั่นและมีอิทธิพลต่อการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาไทย เช่น

ทำให้นักศึกษาเกิดแรงบันดาลใจ เห็นโอกาส ได้รับมุมมองดี ๆ และนักศึกษายากพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น เก่งขึ้น โดยมีอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นต้นแบบ ซึ่งเชื่อมโยงกับลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ที่มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นผู้นำในการบุกเบิกสิ่งใหม่ มีความสามารถในการสื่อสาร ให้กำลังใจและเสริมพลังในการทำวิทยานิพนธ์ให้แก่นักศึกษา ดังคำบรรยายต่อไปนี้

“ฉันอยากทำอะไรก็ทำ ฟรีมาก พอเรามีไอเดียอะไรใหม่ใหม่ แกก็จะ ตื่นเต้นไปกับฉันด้วย แกเป็นคนทีคิดนอกกรอบอะ พอเราเอาอะไรแปลกแปลกไปพูด แกก็บอก เออ ไอเดียยูตินะ แกชมด้วยแหละ พอแกชมก็ทำให้ฉันมีกำลังใจในการคิด เพราะฉันกลัวว่า สิ่งที่ฉันคิดมัน จะผิดรีปาว แต่อาจารย์เขาไม่ได้ตัดสินนะคะ เขาฟังแล้วเขาก็บอกไอเดียดีมากเลย แล้วเขาก็จะแนะนำ ต่อยอด” (ลันดา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

แนวคิดของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติ จากประสบการณ์ ของลันดา ช่วยให้นักศึกษาไทยเปิดมุมมองต่อความเป็นไปได้ มีลักษณะการคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ซึ่งมุมมอง ความเชื่อแบบเติบโตนี้ จะช่วยส่งเสริมแนวความคิด เจตคติ และพฤติกรรมของ การเป็นนักวิจัย เช่น (1) มองว่าอุปสรรคหรือปัญหา คือ โอกาสในการคิดค้นหานวัตกรรมหรือองค์ ความรู้ใหม่ (2) ให้คุณค่ากับความตั้งใจและความพยายาม (3) เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ พัฒนาและ ปรับตัวได้ เช่น การปรับตัวของนักศึกษาไทยในเรื่อง ความทุ่มเท จริงจัง กระตือรือร้น ตรงต่อเวลา ฝึก สื่อสาร และแสดงความต้องการ

4.1.3 ปรับตัว

การเผชิญความท้าทายในระยะที่ผ่านมา ทำให้นักศึกษาไทยเห็นทิศทางใน การเปลี่ยนแปลง ปรับตนเองให้เข้ากับการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม เพื่อให้ สามารถเรียนรู้ในลักษณะการเรียนและการทำงานแบบข้ามวัฒนธรรมได้เต็มศักยภาพ โดยขั้นตอนใน การปรับตัวเริ่มจาก (1) การสังเกต อิริยาบถ ท่าทาง ลักษณะการสื่อสาร สำเนียง วัฒนธรรม การทำงาน เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบ ลักษณะการเรียนและลักษณะการทำงาน แนวความคิดของ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (2) การไตร่ตรองและยอมรับว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ เพื่อนำมาเปลี่ยนแปลงตนเองให้เกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น (3) การปรับทัศนคติ ความคิด และ พฤติกรรม ซึ่งทั้งสามขั้นตอน ประกอบไปด้วย 2 วิธีการที่เกื้อหนุนให้นักศึกษาไทยสามารถผ่านพ้น ระยะการปรับตัวไปได้ มีรายละเอียด ดังนี้

4.1.3.1 นักศึกษาไทยเริ่มจากตัวเอง

นักศึกษาไทยเริ่มจากการสังเกตความรู้สึกของตนเอง เช่น ตื่นเต้น กระตือรือร้น เตรียมใจ หัวนใจ ไม่มั่นใจ เครียด กัดฟัน จากนั้นเมื่อสังเกตความต้องการที่ลึกลงไป นักศึกษาไทยพบว่า ความรู้สึกที่เกิดขึ้นมาจากหลายสาเหตุ อาทิ มีความหวังที่อยากจะสื่อสาร อยาก ได้รับการยอมรับ อยากทำงานให้ได้คุณภาพ และผลลัพธ์จากการได้กลับมาสำรวจวิธีการปรับตัวของ

ตนเอง จึงพบว่า นักศึกษาไทยเริ่มจากตนเอง อาทิ การเปิดใจเรียนรู้และลดความคาดหวัง (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563; เจริญ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) มีทัศนคติด้านบวกเพื่อช่วยให้การปรับตัวได้เรียนรู้อย่างสนุกและมีความหมาย โดยที่นักศึกษาไทยยังคงมองที่เป้าหมายของการได้รับค่าปริญญาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม เช่น การต้องการพัฒนาตัวเอง ต้องการพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสาร (เต๋า, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563) การต้องการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จ ทำให้นักศึกษาไทยมีแรงกระตุ้นที่จะปรับตัว พร้อมทั้งยังหาเครื่องมือ อุปกรณ์ เช่น ทำบันทึกสรุปคำแนะนำ การชวนช่วยศึกษาเพิ่มเติม (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) และการสอบถามบุคคลที่เคยผ่านประสบการณ์มาก่อน (แม่วาง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) เป็นต้น

“ฉันเปิดใจกว้างไว้ก่อนนะ ไม่ต้องคาดหวังมากกว่า มันจะต้องเป็นอย่างไรหรืออย่างนี้เป๊ะเป๊ะเพราะฉันก็ไม่ว่าจะเจออะไร มันเจออะไรก็ปล่อยมันเจอไป แต่ก็ต้องตั้งเป้าหมายไว้ว่ามันต้องสำเร็จ แต่จะรูปแบบกระบวนการยังไงก็ช่างมัน” (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“ผมฟังอย่างเปิดใจ ไม่มีอคติหรือจุดยืนของตัวเอง คือไม่เป็นน้ำเต็มแก้ว ไม่มีจุดยืนอะไรมาก แต่ก็ไม่ได้เป็นแก้วเปล่าเปล่า ควรมีอะไรไปบ้าง แล้วก็คิดในมุมต่างมั้ง คิดต่างจากคนทั่วไป เวลาคนเสนอความคิดเห็นอะไร ผมก็ฟังแบบเป็นกลาง” (เจริญ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

การเริ่มปรับจากทัศนคติของตนเอง ยังรวมถึงการ**มองที่เป้าหมาย** เพื่อช่วยให้นักศึกษาไทยยังคงรักษาความมุ่งมั่นที่จะฝึกฝน พัฒนาตนเอง และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ดังคำบรรยายว่า

“ตอนแรกที่ยอยากฝึกภาษา เพราะถ้าเกิดเราทำงานในสายวิจัย มันมีโอกาสดิบโตในหน้าที่การงานในอนาคต ติดต่อกับระดับนานาชาติค่ะ แล้วถ้าเรายังกลัวอยู่ ยังพูดภาษาไม่เก่ง ไม่คล่องอยู่ เราก็รู้สึกว่าจะไม่โตหรอก ก็เลยฝึก ค่อยค่อยฝึกค่ะ พยายามคุยกับอาจารย์ มันก็เริ่มเคยชินไปเรื่อยเรื่อยค่ะ (คิดถึงก้าวหน้าในอาชีพด้วย) ใช่ ใช่ คิดว่าสำคัญมาก” (เต๋า, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

นอกจากการมองที่เป้าหมายแล้ว นักศึกษาไทยยังยึด**แรงจูงใจ**ที่ยอยากเรียนรู้และฝึกฝนจากอาจารย์ชาวต่างชาติ ทำให้นักศึกษาไทยยอมรับในความสามารถ ทัศนคติ ประสบการณ์ของอาจารย์ชาวต่างชาติ และนำแนวทางการทำงานมาปรับใช้จริง ดังคำบรรยายว่า

“เราเชื่อมาก เราโคตรหัวอ่อนเลย เราารู้สึกว่า เราอินมากเลยทุกครั้งที่เขาเรียกเราไปคุยเหมือนฟิลฟอบอกลูกเลยอะ เราเลิฟ เลิฟเขามาก คือเขามีจิตวิทยาการพูดที่ประหลาดมาก ถึงแม้จะโดนด่า แต่เรายิ้มอะ คือเรางงมาก คือเขามักจะปิดท้ายด้วย โอเคนะ work hard work better เขาจะจบด้วยคำอย่างเงี้ยตลอดเลย เขาจะมีคำแบบ good work great work you did good job มันจะเป็นการท้อยตอนท้ายที่รู้สึกอิมเมจใจ ถึงแม้จะเรียกไปโดนด่าให้แก้ขัดตัวเอง แต่เขาก็ไม่ได้ทำให้เรารู้สึกว่า โห แรงจัง” (ใช่, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

ประสบการณ์ดังกล่าวของโซ่ (สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563) ชี้ให้เห็นว่า ในระยะการปรับตัวขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม นักศึกษาไทยต้องประสบกับ เหตุการณ์ที่ผ่านการพูดคุย ปรับความเข้าใจกับอาจารย์ชาวต่างชาติ โดยที่อาจารย์ชาวต่างชาติใช้หลัก จิตวิทยาในการสื่อสาร เพื่อให้ นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับ กัลยา (สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) ที่เล่าว่า เมื่อผ่านการพูดคุยกับอาจารย์ชาวต่างชาติแล้ว สิ่งที่นักศึกษาทำคือ ลดเสียง คำหาตัวเองลง เพื่อไม่สร้างความบั่นทอนหรือท้อแท้ในช่วงปรับตัว ดังคำบรรยายว่า

“ฉันไม่ค่อยซีเรียส ไม่มานั่งคิดเล็กคิดน้อยว่าเราทำหิฉัน ก็เลยอาจจะ ทำใหฉันอยู่กับที่ปรึกษาต่างชาติ ต่างวัฒนธรรมได้ คือไม่คิดมาก แล้วก็ปรับตัวเร็ว ถ้าฉันเป็นคนคิด มาก คงเก็บมาคิดเยอะอยู่เหมือนกัน อีกอย่างฉันมองว่าต้องปรับเข้าหาเขา เพราะฉันรู้สึกว่ บาง วัฒนธรรมเขาอะ มันช่วยให้ฉันกระตือรือร้นมากขึ้นนะ อย่างเช่น ความตรงเวลา ซึ่งปกติเราไม่ได้เป็น คนแบบนั้น แล้วฉันก็รู้สึกว่ เขาไม่ได้เคร่งมากอะ ...ฉันว่าการเรียนรู้วัฒนธรรมของคนต่างชาติมันดี สำหรับคนไทย เพราะบางอย่าง เราหย่อนยานเกินไป เปลี่ยนแล้วทำให้เรากระตือรือร้นมากขึ้น” (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

จากประสบการณ์ของนักศึกษาไทยในภาพรวมที่ยอมรับการปรับตัวโดย เริ่มจากตนเอง แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของนักศึกษาไทยว่ (1) การปรับแก้โดยเริ่มจากตนเองเป็นสิ่งที่ นักศึกษาไทยทำ เพื่อไม่ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาและลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (2) การเชื่อฟังอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แสดงให้เห็นถึงการที่นักศึกษาไทยต้องการขัดเกลาตัวเอง โดยมีอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นต้นแบบ และอาจเปลี่ยนแปลงตนเอง เพื่อทำให้อาจารย์ที่ปรึกษา ฟังพอใจ ซึ่งเป็นค่านิยมของวัฒนธรรมไทย ที่ผู้เยาว์ต้องเป็นผู้เชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้ที่อาวุโสกว่า (3) หลังจากนักศึกษาไทยทำความเข้าใจในรูปแบบการทำงานและลักษณะการทำงานของอาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติแล้ว นักศึกษาไทยมีความตั้งใจที่จะปรับตัวเอง เพื่อพัฒนาตนให้เป็น คนที่ดีขึ้น เก่งขึ้น ทั้งด้านทักษะการทำวิจัยและการใช้ชีวิต

นอกจากนั้นนักศึกษาไทยยังใช้วิธีการปรับตัว ด้วยการหาเครื่องมือ เช่น สมุดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) มาใช้ในขณะได้รับข้อเสนอแนะ การทำวิทยานิพนธ์ หรือขณะประชุม เพื่อป้องกันการตกหล่นของข้อมูล และสามารถนำมาฟังกย้อนหลัง ได้ เนื่องจากนักศึกษาไทยยังอยู่ในช่วงปรับตัวเรื่องภาษาต่างประเทศและการสื่อสาร ดังคำบรรยายว่า

“เราอัดเสียงเขาเวลาไปเจอถูกรอบ แล้วก็มานั่งฟังซ้ำ” (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

การปรับตัวด้านภาษาและการสื่อสาร นักศึกษาไทยยังใช้การสื่อสาร อย่างตรงไปตรงมา เพื่ออธิบายสิ่งที่นักศึกษาไทยติดขัด เรียนไม่ทันหรือทำงานไม่ได้กับอาจารย์ ชาวต่างชาติว่

“ฉันเคยส่งเมลไปบอกอาจารย์เซอร์จิโอว่า นักศึกษาไทยมีคำถามนะคะ แต่ไม่รู้จะถามอะไร คือ ยูทูบเร็ว บางครั้งฉันฟังไม่ทัน แล้วคาบต่อไป เขาก็พูดช้าลง แล้วก็ถามว่า เบตงทันไหม ทำให้ฉันรู้สึกว่ามันแค่บอกละเวลามีปัญหาอะไร แล้วเขารู้ว่า ฉันฟังไม่ทัน เขาก็ปรับ แล้วเขาก็ถามว่าฉันอัดเสียงไหม ได้ฟังซ้ำไหมถ้าไม่ทัน” (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ในการปรับตัวโดยนักศึกษาไทยเริ่มจากตัวเองนั้น เป็นกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่อง ตั้งแต่การสังเกต การยอมรับรูปแบบของลักษณะวิธีการทำงาน ลักษณะการเรียนรู้ ภาษาและการสื่อสารที่ไม่คุ้นชิน จนทำให้ค่อย ๆ ปรับตัวได้ และผลของการปรับตัว ทำให้ทัศนคติที่ตั้งไว้ช่วยให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและระบบความคิด จนในภายหลังกนักศึกษไทยรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับวัฒนธรรมใหม่มากขึ้น สามารถหาจุดร่วมตรงกลางที่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ และสื่อสารกับอาจารย์ชาวต่างชาติได้ ซึ่งการปรับตัวโดยเริ่มจากนักศึกษไทยนั้น จะพบว่า นักศึกษไทยใช้ความพยายามในการชวนช่วยศึกษาเพิ่มเติม การกล้าออกจากพื้นที่ปลอดภัยและสื่อสารสิ่งที่ต้องการ และการขอความช่วยเหลือจากคนที่อยู่ในประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกัน และการได้รับความช่วยเหลือในการปรับตัวจากอาจารย์ชาวต่างชาติ

4.1.3.2 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติมีส่วนช่วยในการปรับตัวของนักศึกษาไทย

ประสบการณ์จากนักศึกษไทยเล่าถึงการช่วยเหลือจากอาจารย์ชาวต่างชาติว่า นักศึกษไทยได้รับการดูแลเอาใจใส่ ได้รับความสำคัญ อาจารย์ชาวต่างชาติมอบหมายและติดตามงานตามความเหมาะสม และเมื่อนักศึกษไทยมีข้อสงสัยก็สามารถซักถามได้ทันที ทำให้นักศึกษไทยเกิดความคุ้นเคย และเริ่มปรับตัวได้ โดยสามารถสรุปความช่วยเหลือจากอาจารย์ชาวต่างชาติได้ ดังนี้ (1) อาจารย์ชาวต่างชาติลดความเป็นตัวเองลง ด้วยการให้เวลาให้ความสำคัญ และรับฟังนักศึกษไทย (2) อาจารย์ชาวต่างชาติหาเครื่องมือในการถ่ายทอดและสื่อสาร เพื่อให้ให้นักศึกษไทยสามารถเข้าใจความหมายของข้อมูล หรือคำแนะนำจากอาจารย์ชาวต่างชาติ (3) อาจารย์ชาวต่างชาติมีประสบการณ์การปรับตัวเพื่ออยู่อาศัยในประเทศไทยมาก่อน ทำให้ไม่บีบเร่งให้นักศึกษไทยต้องทำสิ่งต่าง ๆ หรือปรับตัวได้ในทันที โดยปัจจัยทั้งสามข้อนี้ช่วยให้นักศึกษไทยสามารถปรับตัวและเรียนรู้ขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติได้ ราบรื่นมากขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

อาจารย์ชาวต่างชาติมีส่วนช่วยให้นักศึกษไทยปรับตัวได้ต่อลักษณะการเรียนรู้แบบข้ามวัฒนธรรม และช่วยให้นักศึกษไทยเกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง โดยไม่ใช้การกดดันจนทำให้นักศึกษไทยสูญเสียความมั่นใจ ดังคำบรรยายว่า

“อาจารย์ไม่ได้คาดหวังว่าทุกคนจะเก่ง เพราะในมุมมองผม ผมคิดว่า อาจารย์คนนี้เก่ง แต่ถ้าเขาคาดหวังว่า ลูกศิษย์จะเก่งเหมือนเขา เขาก็คงจะหัวเสียหรือระเบิดอารมณ์ใส่

เขาไม่ได้ตั้งความคาดหวังมาก คือเขาเข้าใจคนอื่นด้วยว่าทักษะลูกศิษย์อาจจะไม่เท่าเขา ยิ่งวิธีการสอนเขา ทำให้ผมได้คิดอะไรใหม่ คิดออกนอกกรอบเดิมที่จะต้องเชื่อว่าผู้ใหญ่สอนอะไรแล้วต้องทำตาม แบบไทยทำให้ผมคิดต่อไม่เป็น แต่ถ้าผมไปเจอชาวต่างชาติ เขาจะพยายามกระตุ้นฝึกให้ผมคิด คิดเพิ่มเติม เขาทำให้ผมกล้าคิดเพิ่ม เขาไม่ดู ไม่หัวเสียใส่ผม เพราะบางทีการที่อาจารย์มีปฏิริยาไม่โหดใส่ผมเนี่ย ทำให้เด็กไม่กล้าคิด กลัวว่าถ้าคิดต่างหรือว่าทำอะไรพลาดไป เดียวจะเจอกับความไม่พอใจ” (เจริญ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ประสบการณ์ของเจริญ (สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) ชี้ให้เห็นว่า ปฏิริยาที่อาจารย์ชาวต่างชาติแสดงออกส่งผลกระทบต่อนักศึกษาโดยตรง หากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แสดงท่าทีด้านลบ จะทำให้นักศึกษาสูญเสียความมั่นใจ กลัว ซึ่งตรงกับประสบการณ์ของนักศึกษาไทยคนอื่นที่เล่าว่า อาจารย์ชาวต่างชาติจะหาวิธีการสื่อสารเพื่อช่วยให้นักศึกษาไทยเข้าใจ เช่น อธิบายซ้ำ อธิบายซ้ำ เขียนอธิบาย วาดรูป (เต่า, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563; เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) อาจารย์ชาวต่างชาติไม่ทำให้นักศึกษาไทยรู้สึกว่าเป็นภาระ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อาจารย์ชาวต่างชาติพยายามสร้างพื้นที่ของการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้เวลา และให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และปรับตัวของนักศึกษาไทย ดังคำบรรยายว่า

“อาจารย์เจมส์ เขาอธิบายรอบแรกแล้วเด็กไม่เข้าใจ เขาก็จะเริ่มช้าลง พูดช้าลง และถ้ายังไม่เข้าใจอยู่ เขาก็จะหยิบกระดาษมาเริ่มวาด เริ่มอธิบายซ้ำซ้ำ เขียนเป็นสแต็ปสแต็ป สแต็ปให้ดู มันทำให้ฉันได้เรียนไปในตัวคะ ก็เลยชอบ” (เต่า, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

“เขาจะโน้ตให้ตลอดเวลาประชุมนะ เหมือนวันนี้คุยกันได้อย่างนี้ พอเสร็จจากการคุยกัน เขาจะโน้ตใส่ A4 พิมพ์ใน word แล้วส่งให้ว่าวันนี้เราคุยกันอย่างนี้นะ แล้วก็ลิสต์รายละเอียดตามว่าเดี๋ยวต้องอัปเดตอันนี้ให้ออนะ ไปหาอันนี้มานะ แล้วเขาก็ส่งเข้าเมลให้ฉันหลังประชุมทุกครั้ง” (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“อาจารย์วิลเลียม เข้าใจว่าฉันเป็นคนไทย อาจารย์จะพูดช้าลงนะ หรือบางครั้งฉันก็ใช้ google translate ช่วย ...เวลาอาจารย์พูด ฉันก็ฝึกพูดตามนะ เหมือนเขาแนะนำตัวฉันก็ฟังว่าอาจารย์พูดแบบนี้ ฉันก็พูดตาม เรียนรู้ไปในตัว” (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ประสบการณ์ดังกล่าว บ่งชี้ว่า นักศึกษาไทยได้เรียนรู้ และสังเกตวิธีการอธิบายรูปแบบการทำวิจัยที่มีโครงสร้าง เรียนรู้วิธีการชี้แจง (coaching) ขั้นตอนการทำงาน แนวทางปฏิบัติในแต่ละกระบวนการ ซึมซับวิธีการสื่อสารด้วยการพูดและการเขียน การทวนข้อมูลสรุปหลังการประชุม แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติของการใฝ่รู้ของนักศึกษาไทย

นอกจากนั้นอาจารย์ชาวต่างชาติยังมีส่วนในการช่วยให้นักศึกษาไทยได้ฝึกฝนทักษะภาษาต่างประเทศ ดังคำบรรยายว่า

“อาจารย์เขาใจดีมากค่ะ เขาเข้าใจว่าเด็กไทยมีปัญหาเรื่องภาษาอังกฤษ เขาจะใจเย็น พูดช้า แยกพยายามไต่ถ้าเราฟังไม่รู้เรื่อง แยกก็จะถามใหม่ เรียบเรียงให้ง่ายขึ้น บางทีอาจารย์ก็จะช่วยถาม เพราะอาจารย์คนไทยบางทีพูดเร็วกว่าอาจารย์ฝรั่ง อาจารย์แยกก็จะช่วยเรียบเรียงคำถามให้มันง่ายขึ้น อีกอย่างอาจารย์จะไม่ทำให้เรารู้สึกว่า เราพูดผิด ก็คือเราพูดอะไรเขาก็จะพยายามเข้าใจ เราเลยมีความมั่นใจมากขึ้น รู้สึกว่าถ้าพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น ถ้าเป็นเมื่อก่อนก็จะไม่พูดเลย” (อุ้มผาง, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

“เขาช่วยเราด้านภาษามาก เรากระเสือกกระสนมาก คือเมื่อก่อนไม่ได้ภาษาอังกฤษเลยค่ะ พูดไม่ได้ อยู่ร้องทำยตลอด แล้วมันก็เริ่มดีขึ้น เรากลับขึ้นจริงจริงค่ะ กล้าที่จะพูดบ้างจากเมื่อก่อนถ้าเริ่มเป็นภาษาอังกฤษ เราก็เจ็บแล้ว เพราะกลัวที่จะผิด แต่ตอนนี้ก็คือกล้าที่จะพูดมากขึ้น คือถ้าคำไหนผิด อาจารย์ก็แก้ไขค่ะ บางรูปประโยค เขาบอกหลักไวยากรณ์ให้ว่าต้องพูดอย่างนี้ เขาก็จะ repeat ประโยคของเราใหม่ ด้วยประโยคที่ถูกต้อง แล้วก็ช่วยสอนเรา อย่างงานเขียนของเรา พอส่งไปให้เขา เขาก็จะขีดมาว่าแก้ตรงไหน เขาก็จะแก้มาให้ว่าคำศัพท์นี้ต้องใช้อะไร” (เต๋า, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

นอกจากนั้น ผลจากการศึกษาพบว่า นักศึกษาไทยไม่ได้ถูกเร่งรัดให้สามารถปรับตัวได้ในทันทีเมื่อได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม สาเหตุมาจาก (1) อาจารย์ชาวต่างชาติเคยผ่านช่วงการปรับตัวมาก่อนเมื่อย้ายมาอยู่อาศัยที่ประเทศไทย ทำให้มีประสบการณ์ของการปรับตัว เกิดการเรียนรู้และยอมรับวัฒนธรรมไทย (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563; โซ่, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563; เต๋า, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563; อุ้มผาง, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563) อีกทั้งอาจารย์ชาวต่างชาติยังรับรู้ความท้าทายที่นักศึกษาไทยกำลังเผชิญ (2) อาจารย์ชาวต่างชาติ (ได้แก่ อาจารย์อารญา อาจารย์ชิลลี อาจารย์เจมส์ อาจารย์เรย์) เคยมีประสบการณ์การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แก่นักศึกษาไทยมาก่อน ทำให้อาจารย์ชาวต่างชาติแสดงออกอย่างประนีประนอม เข้าอกเข้าใจคนไทย สื่อสารภาษาไทยบ้างนอกเวลาทำงานหรือให้คำแนะนำแก่นักศึกษาไทยด้วยภาษาไทย (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) ทำให้นักศึกษาไม่ได้รับความกดดันเรื่องความต่างทางวัฒนธรรมมากในช่วงปรับตัว (3) อาจารย์ชาวต่างชาติเคยย้ายมาหลายประเทศ ก่อนมาอาศัยอยู่ประเทศไทย ทำให้อาจารย์ชาวต่างชาติไม่ได้ยึดติดในองค์ความรู้หรือบิบบังคับให้นักศึกษาไทยต้องเชื่อฟัง และปฏิบัติตามอย่างถูกต้องด้วยเรื่องความแตกต่างของชาติ เพศ ส่งผลให้เมื่อนักศึกษาไทยได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ นักศึกษาไทยกล้าแสดงความคิดเห็น และเป็นตัวของตัวเองกับอาจารย์ชาวต่างชาติ (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563; กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) ดังคำบรรยายว่า

“ถ้าเทียบอาจารย์วิลเลียนกับอาจารย์ชาวต่างชาติคนอื่นในสถาบัน เราว่าเขาต่างกันมากเลย บางคนดูเป็นฝรั่งมาก culture ฝรั่งมากจริงจริง แต่อาจารย์วิลเลียน เหมือนเขา

ยอมรับวัฒนธรรมไทยในระดับหนึ่งแล้ว และเขาเข้าใจว่า คนไทยไม่ได้พูดภาษาอังกฤษได้ทุกคนนะ” (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“เขาเป๊ะมากวัฒนธรรมไทย รดน้ำดำหัว เขาเข้าร่วมทุกกิจกรรม เขาชอบให้เราทำทุกอย่าง ร้องรำทำเพลง กิจกรรมคณะ เขาจะทำ ยูต้องทำ โอชอบมาก ...เขาเข้าใจนะว่า เราคือคนไทย เราไม่ได้เก่งภาษาอังกฤษ แต่เขาดีมากคือเขาไม่เคยดูถูกหรือด่าว่า โห ภาษายูห่วยแตกมาก คือไม่เคยได้ยินประโยคนี้จากเขาเลย เราารู้สึกว่าเขาเข้าใจ แล้วก็ปรับตัวเองด้วย แล้วพยายามปรับเราด้วย ใน way ที่ไม่ได้ทำให้เรารู้สึกแย่ เราคิดว่าเขาเรียนรู้แล้วอะ เพราะเขาคงอยู่มานานแล้วอะ เขาอยู่นี่มาสิบปีแล้วนะ” (โช, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

“อาจารย์เจมส์ เขาอยู่ไทยนานจนเหมือนเขารู้ culture ทุกอย่างของคนไทยไปแล้ว ก็เลยไม่รู้ถึงความต่างเลย เขาก็เหมือนอาจารย์ไทยทั่วไป เข้าถึงง่ายเหมือนกัน แค่อย่าไปกลัว เขาดูไม่ได้ถือตัวอะไรขนาดนั้น” (เต่า, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

“อาจารย์เจมส์อยู่ไทยมานาน 20 30 ปีแล้วมั้ง เขาเลยเข้าใจเด็กไทย เขาเริ่มปรับเป็นคนไทยแล้วตอนเนี่ย ฮ่า” (อุ้มผาง, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

“ฉันโชคดีที่อาจารย์แกอยู่ไทย แกคงปรับตัวกับวัฒนธรรมไทยแล้ว ก็เลยไม่ได้เรื่องอะ แต่ถ้าเทียบกับถ้าเราไปเรียนต่างประเทศ เราน่าจะต้องเป็นฝ่ายปรับตัวให้เข้ากับเขา” (แม่วาง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

พฤติกรรมและการแสดงออกของอาจารย์ชาวต่างชาติดังกล่าว เช่น การให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม ประเพณีของไทย บ่งชี้ว่า อาจารย์ชาวต่างชาติให้เกียรติและยอมรับวัฒนธรรมไทยแล้ว ซึ่งมีส่วนช่วยให้นักศึกษารู้สึกผ่อนคลายจากความกดดันในช่วงปรับตัว และภายใต้การแสดงออกของอาจารย์ชาวต่างชาติทำให้นักศึกษาไทยรับรู้จากความรู้สึกว่า คนต่างชาติไม่ได้ต่างจากคนไทย ยกเว้น มิติด้านอำนาจที่นักศึกษาไทยได้รับจากอาจารย์ชาวต่างชาติว่า มีลักษณะการให้ความเท่าเทียมกันในความเป็นบุคคลที่มีเสมอภาค ไม่มีลำดับชั้น ซึ่งต่างจากระบบการศึกษาในไทยที่นักศึกษาไทยต้องเคารพ เทิดทูนครู อาจารย์ ดังคำบรรยายดังต่อไปนี้

“ฉันเป็นคนไทย ฉันจะถืออาวุโสใช้ไหม ต้องนอบน้อม บางทีฉันคุยกับเขา ฉันก็จะนั่งต่ำกว่า เหมือนทำให้มันมีระดับอะ แต่เขาไม่ได้ทำให้มีระดับ คือเขาจะชัดเจนว่าไม่ต้องคุกเข่าลงไป ไม่ต้องนั่งต่ำกว่าเขา นี่คือ สิ่งที่ทำให้ฉันเห็นว่า มันเป็นวัฒนธรรมสากลของความเป็นมนุษย์ที่เท่ากัน แล้วสังคมเขาอยู่แบบเท่ากันไง มันทำให้ฉันรู้สึกมีค่า รู้สึกว่าไม่ได้ถูกกด ฉันรู้สึกโอเคมากที่ได้รับวัฒนธรรมของความเท่าเทียมแบบนี้ แล้วเวลาที่ไปเจอคนอื่น ฉันก็อยากปฏิบัติกับเขาแบบนี้” (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ประสบการณ์ของนักศึกษาไทยดังกล่าวบ่งชี้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่เห็นชัดเจนได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติว่า วัฒนธรรมต่างชาติให้

คุณค่าต่อความเท่าเทียมกันของความเป็นมนุษย์ ไม่มีลำดับชั้นบนลงล่างแบบผู้มีอำนาจกับผู้อยู่ใต้ อำนาจ หรือผู้เรียนกับผู้ชี้แนะหรือผู้สอน ซึ่งสภาพแวดล้อมเหล่านี้เอื้อให้เกิดการทำงานที่สามารถพูดคุย เปิดเผย มีอิสระต่อการแสดงออก ความคิด ความรู้สึกได้ เช่นเดียวกับที่ลันตา (สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) และลังกาวิ (สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) เล่าว่า

“อาจารย์ซูเป็นคนแถบเอเชียเนาะ เขาเข้าใจดีแหละว่า เอเชียเรา วัฒนธรรมเป็นยังไงก็เลยไม่ค่อยมีความต่างมากหรอกค่ะ แต่เขาจะดู nice มากกว่า คือของไทยเราจะถือเรื่อง อายุหรือค่านำหน้า อย่างเช่น ด็อกเตอร์ รศ. ใช้ไหม เราก็จะเกรงใจมาก ตัวหดเหลือนิดเดียว แต่ว่ากับอาจารย์ เราไม่เป็นนะ เพราะว่าเขาไม่ได้ take เราแบบนั้น เขา take care เหมือนเราเป็นเพื่อน ประเด็นหลักหลัก คือเขาไม่ถือตัว ทำให้เรากล้าคุย กล้าแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ เราก็ discuss กัน ได้เลย เรากล้าถามเขาไปตรงตรง”

“การทำวิทยานิพนธ์ที่มีอาจารย์ต่างชาติคุมให้ผม เขาก็อยากได้ feedback จากผมด้วย เวลาเขาถาม ถ้าผมไม่เห็นด้วยก็แย้งได้ เขาก็จะรับฟัง แล้วถ้าเกิดเขาไม่มีเหตุผลก็ว่ามาแย้ง เขาก็จะรับข้อเสนอของผม เพราะอาจารย์ก็พูดอยู่เสมอสุดท้ายก็คือ งานของผม” (ลังกาวิ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

นอกจากนั้น บางประสบการณ์ของนักศึกษาไทย พบว่า นักศึกษาไทยยังมีความกังวลใจในการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมอยู่บ้าง ถึงแม้ว่าอาจารย์ชาวต่างชาติ จะปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยได้บ้างแล้ว และนักศึกษาไทยเริ่มเรียนรู้ในการปรับตัวแล้วก็ตาม ดังคำบรรยายว่า

“คืออาจารย์นะอยู่ไทยนาน จะมีความ mix ไทย ฝรั่งเศส ซึ่งเราเป็นคนไทย บางที point เล็กเล็ก อย่างเราส่งอีเมล เราจะรู้สึกว่ายี่ ยี่ มันดูห้วนหรือไม่สุภาพหรือเปล่า เพราะเรา ติดความเป็นคนไทยจะพูด “ค่ะ” ลงท้าย แต่ฝรั่งเขาไม่ได้ต้องพูด “ค่ะ” ...หรือเรื่องมารยาท มีครั้งหนึ่ง เด็กต่างชาติที่เล็บไม่เปิดประตูให้อาจารย์ผู้ใหญ่ที่เดินต่อหลัง แล้วมันเป็นเรื่องใหญ่ของเขามาก คือ เขามองว่าอันเนี่ยไม่มีมารยาท แล้วอาจารย์ก็มาพูดนอกรอบว่า เนี่ย ไม่โอเคที่ยูไม่เปิดประตูให้เขาต่อ อันนี้ทำให้ฉันกังวลว่า อาจารย์คิดเล็กคิดน้อยหรืออาจารย์จะกังวลกับพฤติกรรมของฉันไหม” (โช, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

ประสบการณ์ของนักศึกษาดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า ความต่างทางวัฒนธรรม มีมิติที่ซับซ้อน เช่น เมื่อเห็นพฤติกรรมหรือการแสดงออกของอาจารย์ชาวต่างชาติ ที่มาจากต่างรากฐานทางวัฒนธรรมแล้ว นักศึกษาไทยเกิดความสับสน ไม่แน่ใจ ไม่มั่นใจ ในขณะที่อยู่ในช่วงของกำลังปรับตัว โดยเฉพาะเมื่อเหตุการณ์ต่าง ๆ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องแตกต่างกันไปในแต่ละบริบท แต่สิ่งสำคัญที่ นักศึกษาไทยทำอยู่เสมอคือ การสังเกต การปรับไปตามสถานการณ์ และขอคำปรึกษา พูดคุยกับคนที่ เคยผ่านประสบการณ์มาก่อน เพื่อให้ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์กับอาจารย์ชาวต่างชาติอย่างราบรื่น

ในภาพรวมประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ในระยะที่ 3 นี้ นักศึกษาไทย เริ่มกลมกลืนไปกับการทำวิทยานิพนธ์ที่มีอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นผู้สนับสนุน นักศึกษาไทยเริ่มปรับตัวในการใช้ภาษาต่างประเทศได้ดีขึ้น กล้าสื่อสารมากขึ้น และเริ่มคุ้นชินกับการทำงานแบบผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยนักศึกษาไทยส่วนใหญ่ได้รับการกระตุ้นและถูกติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างสม่ำเสมอจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติ ส่งผลให้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาไทยมีความก้าวหน้า และสอดคล้องกับความคาดหวังของนักศึกษาไทยที่อยากสำเร็จการศึกษา และได้เรียนรู้วิธีการทำงานที่เปิดกว้างจากอาจารย์ชาวต่างชาติ แต่ในช่วงเวลาทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยพบว่าประสบการณ์ของนักศึกษาไทยยังมีความท้าทายในประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติม จนเกิดเป็นช่วงถดถอย ซึ่งผู้วิจัยได้กลั่นประสบการณ์ของนักศึกษาไทยไว้ในหัวข้อต่อไป

4.1.4 ช่วงถดถอย

แม้ว่านักศึกษาไทยจะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติมา สักระยะและเริ่มปรับตัวต่อการทำงานแบบข้ามวัฒนธรรมได้แล้วนั้น แต่ยังคงมีความท้าทายในรูปแบบอื่น ๆ ที่นักศึกษาไทยบางคนต้องเผชิญ เช่น การประสบกับปัญหาส่วนตัว (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) มีภาวะท้อแท้ เหนื่อยหน่ายจากการทำวิทยานิพนธ์ (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) การเจออุปสรรคในการทำวิทยานิพนธ์ (เต๋า, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563) ซึ่งช่วงถดถอยนี้ นักศึกษาไทยแต่ละคนเจอความยากลำบากในระยะเวลาที่แตกต่างกันออกไป และประสบการณ์เหล่านั้นส่งผลต่อความศึบหน้าในการทำวิทยานิพนธ์ ทำให้ในระยะนี้ นักศึกษาไทยมีความรู้สึกบั่นทอน และพบว่าพฤติกรรมของตนเองมีผลต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติโดยตรง เนื่องจากอาจารย์ชาวต่างชาติติดตามการทำงาน เพื่อให้เป็นไปตามแผนงานที่นักศึกษาไทยและอาจารย์ชาวต่างชาติเคยกำหนดร่วมกันไว้ อาทิ กำหนดการส่งงาน ช่วงเวลาสอบวิทยานิพนธ์ และรายการสิ่งที่ต้องทำ โดยเมื่อเกิดภาวะนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นคือ อาจารย์ชาวต่างชาติและนักศึกษาไทยเลือกที่จะพูดคุยสื่อสารปรับความเข้าใจ และหาทางออกร่วมกัน ดังคำบรรยายว่า

“ตอนถึงวันส่งงาน อาจารย์ตามงานตาม deadline ที่เขากำหนดทุกอาทิตย์ ฉันทก็ส่งงานไป แต่คือฉันเขียนงานไม่ดี แค่งตรงเวลาแต่งานไม่ดี เขาส่งเมลกลับมาว่ายู โอไม่คิดว่ายูเป็นแบบนี้เลยนะ ยังไม่เห็นศักยภาพของยูในการที่จะขึ้น defend proposal ได้เลย โอไม่เห็นเลย แล้วเราก็..อึ้ง อึ้งไป นิ่ง นิ่งไปนิดนึง ที่เขาสื่อสารตรงตรงเนาะ คือเขาไม่ได้ใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ดำหนิ เราไม่ได้รู้สึกถูกด่า ไม่ได้แบบใส่เครื่องหมายตกใจ แต่มันเป็นคำพูดเขาตรงตรง เป็นเหมือนคนนึงที่มาพูดเตือนสติ ถ้าเป็นคนอื่นเราคงร้องไห้ ซ็อก แต่เราารู้สึกว่าเขาทำให้เราตื่นนะ แบบมึงทำเหี้ยอะไรอยู่นี้ย พอเราอ่านเมลเขาแล้วเราตื่นขึ้นมา แบบเออวะ สิ่งที่เราทำ มันโคตรแยเลยเนอะ เราก็เลยส่งเมลไปขอโทษเขาว่า เราารู้ตัวว่าเรารับผิดชอบตัวเองไม่ดีเลยช่วงนี้ ขอโทษ แล้วเราจะทำทุกอย่างให้ดีขึ้น” (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“พอมาถึงขั้นตอนที่ใช้เวลานาน ฉันก็ทำจนสุดนะ แล้วมันเหนื่อย เปื่อ งานไม่คืบเลย ไม่อยากกลับมาทำเลย ชี้้เกียจ ไม่อยากเขียนเลย ฉันก็หนีไปดูซีรีส์ อ่านนิยาย แล้วก็กลับมาทำใหม่ พอทำตอนแรกแรกก็ทำแป๊บเดียวเสร็จ แต่แล้วก็รู้สึกไม่อยากเขียนอีก คิดว่าเอาไว้ก่อน แต่พอวันใหม่มา ก็มีงานประจำเข้ามา เลยทำงานประจำก่อน กลายเป็นว่าไม่ได้แตะวิทยานิพนธ์เลย แล้วฉันก็เครียด แต่เครียดไปก็ไม่ได้อะไร อาจารย์วิลเลียมก็ถามนะว่าถ้าไม่เสร็จเทอมนี้แล้วจะเกิดอะไรขึ้นทำไมหายไปเป็นเดือนสองเดือน” (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

การสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาโดยใช้คำพูดตรง พร้อมทั้งให้เหตุผล แม้จะเป็นคำพูดที่กระทบความรู้สึก แต่ช่วยให้เบตง (สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) กลับมาตั้งหลักในการทำวิทยานิพนธ์ต่อได้ ปัจจัยอีกประการที่ทำให้เบตงต้องกลับมาใส่ใจที่วิทยานิพนธ์ เนื่องจากเบตงมีข้อจำกัดเรื่องช่วงเวลาในการลาศึกษาต่อ ขณะที่ประสบการณ์ของกัลยา (สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) อาจารย์ชาวต่างชาติใช้เวลาในการพูดคุย เพื่อถามไถ่สาเหตุและรอให้กัลยาพร้อมจึงค่อยกลับมาทำวิทยานิพนธ์ต่อ จากสองประสบการณ์ดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาไทยมีอิสระในการเลือกตามความต้องการ ตามเป้าหมายและแรงจูงใจของตนเอง ซึ่งอาจารย์วิทยานิพนธ์ทำหน้าที่ในการถาม พูดคุย และตักเตือนตามบทบาทหน้าที่

นอกจากนั้นภาวะถดถอยยังเกิดกับการหาผลลัพธ์จากการทดลองในห้องปฏิบัติการ ซึ่งนักศึกษาไทยใช้วิธีการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมากับอาจารย์ต่างชาติเช่นกัน เพื่อหาทางออกและขออนุญาตไปเรียนรู้จากผู้อื่น ดังคำบรรยายว่า

“ช่วงที่ฉันทำทดลองมาเป็นปีแล้วไม่ได้ผลเลย เริ่มติดอยู่ตรงนี้นานแล้ว ฉันเดินเข้าไปบอกเขาเลยคะ แต่อาจารย์ก็ช่วยหาแล้วก็ยังไม่เจอ ฉันเดินไปเจออีกแล็ปที่เขาก็ทำเหมือนกัน แล้วเขาทำได้ ฉันอยากลอง ฉันอยากรู้ทำไมเขาถึงทำได้ ฉันก็เลยขออาจารย์ไปทำกับแล็ปอื่น อาจารย์เจมส์ก็อนุญาตให้ฉันไปฝึกกับที่นั่น ตอนแรกฉันก็กลัวว่ามันจะดูไม่ดีรีเปลา จะหักหน้าเขารีเปลา ปรากฏอาจารย์เจมส์โอเคเลย ยูไปได้เลย ยูลองได้เลย ตอนนั้นก็ประทับใจว่าเขาไม่ได้ห้าม เขาเปิดให้เราสามารถลอง สามารถเรียนรู้ได้” (เต่า, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

จากประสบการณ์ในช่วงถดถอย จะเห็นได้ว่า ทั้งอาจารย์ชาวต่างชาติและนักศึกษาไทย ใช้การพูดคุยสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้ผ่านความยากลำบากของช่วงถดถอยนี้ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า ในความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ชาวต่างชาติและนักศึกษาไทยมีพื้นที่ในความสบายใจที่จะพูดคุยและรับฟังกัน องค์ประกอบที่ทำให้เกิดพื้นที่คือ (1) การมีบรรยากาศของความเชื่อใจ ไว้วางใจสำหรับพูดคุยกัน มีการรับฟัง (2) นักศึกษาไทยมีทักษะการฟัง มีทักษะการตระหนักรู้ และมีความอดทนในการฟังสิ่งที่กระทบความรู้สึก และสามารถปรับเปลี่ยน สภาวะทางอารมณ์ของตัวเองให้เป็นแรงผลักดันเพื่อทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จ (3) ทักษะด้านจิตวิทยา ในการพูดคุยของอาจารย์ชาวต่างชาติ การแสดงออกถึงความห่วงใย ใส่ใจ การให้เหตุผล การให้เกียรติ และการยอมรับ

ในตัวนักศึกษาไทย ดังเช่นตัวอย่างของนักศึกษาไทยสองคน ที่เคยได้รับการตักเตือนจากอาจารย์ชาวต่างชาติว่า

“ปกติเราเป็นคนพูดเร็ว คิดเร็วมาก พออยู่กับเขา เรายุ่สึกว่าต้องคิดให้มากกว่านี้ คือมีหลายครั้งที่เราทำแล้วไม่คิด แล้วผู้ใหญ่จะมองว่าไม่ดีเลย ...พอเวลาเขาจะติใครอะ เขาจะเรียกไปคุยคนเดียว แล้วเขาก็จะพูดเลยว่า เออ ไอ้ไม่ชอบยูตรงนั้นะ ยูควรจะเป็นแบบนี้ เพราะว่าถ้ายูไม่ทำอย่างนี้ จะเป็นอย่างนี้ อย่างนี้ เขาจะพูดออกมาเลยว่า ยูทำแบบนี้ไม่โอเค เพราะหนึ่งสองสามสี่ ติที่เขาไม่ค่อยหักหน้าเรากลางหน้าที่ประชุม เขาจะเรียกเราไปคุยเองหรือนอกรอบกะ เพราะบางทีเราเห็นอาจารย์ไทยหลายคนด่านักศึกษาต่อหน้าที่ประชุม แล้วเรารู้สึกว่า เฮ้ย มันไม่โอเค ไม่ใช่จะมา judge เด็กต่อหน้าคนอื่นนะ” (โช้, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

“อาจารย์เขาเป็นคนตรงตรงนะคะ มีอะไรก็พูดเลย ด่าต่อนั้นนั้นก็จบ คือสมมติว่าถ้าเป็นเรื่องที่ไม่ดีหรือไม่สมควรทำ เขาก็แค่บอกนะ เขาไม่ได้ดุดะไร เขาก็บอกว่าไม่ควรทำนะ หรือถ้าทำพลาด ฉันก็บอกอาจารย์ว่า Sorry ทำพลาด เราก็อู้สึกผิดเอง ก็ไปขอโทษอาจารย์ I am sorry นะคะ เขาก็โอเค ก็จบคะ” (เต่า, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

แม้จะเกิดการปะทะกัน แต่สิ่งที่นักศึกษาไทยทำคือการกล้าชี้แจงสิ่งที่ต้องการสามารถใช้ภาษาต่างประเทศได้อย่างไม่มีความกังวลในเรื่องกำแพงภาษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาไทยสามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาได้แล้วในระยะถดถอย

4.1.5 กลับมาตั้งหลักใหม่

เมื่อนักศึกษาไทยเผชิญหน้ากับความรูสึกของตัวเองแล้ว และไม่ยอมแพ้ที่จะทำวิทยานิพนธ์ต่อ การกลับมาขอรับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ พบว่า นักศึกษาไทยบางคนมีความรูสึกกลัว เพราะมีความรูสึกผิดในตัวเอง ซึ่งนักศึกษาไทยเล่าว่า ตนเองต้องใช้ความกล้าหาญในการเผชิญหน้าและยอมรับต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) เพื่อพูดคุยทำความเข้าใจกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยในระยะนี้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติแสดงออกด้วยความเข้าใจไม่ตัดสินนักศึกษาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งยังให้คำปรึกษตามปกติ ทำให้นักศึกษาไทยลดการตัดสินตัวเอง และรูสึกหดหู่่น้อยลง กลับมามองยังเป้าหมาย และกลับมาขอรับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ต่อ (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) เพราะได้รับการเสริมพลังและกำลังใจจากอาจารย์ชาวต่างชาติ เพื่อให้สามารถทำวิทยานิพนธ์ได้จนสำเร็จ และการทำวิทยานิพนธ์หลังจากนั้น นักศึกษาไทยได้เพิ่มความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ เต็มใจในการเข้าหาแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม วางแผนการทำงานอย่างมีวิธีการชัดเจน ใช้เวลาอย่างรอบคอบ (ท่าแพ, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563) มีวินัยเมื่อถึงกำหนดส่งงาน และจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องทำ หากจุดที่พอดี หากจุดตรงกลางในการทำวิทยานิพนธ์เพื่อให้ตัวเองสงบลงและกลับมาจดจ่อกับการทำงาน แม้จะมีนักศึกษาไทยบางคนที่ยังบงคับตัวเองให้ทำวิทยานิพนธ์ให้เสร็จตามความตั้งใจ

(ลิ่งกาวิ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้นักศึกษาไทยยังคงได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังคำบรรยายว่า

“ฉันรู้สึกผิดกับเขา แล้วลึกลึกล ก้าวเข้าหน้าเขาไม่ติดด้วย เพราะว่าฉันมีประวัติที่ตีมาโดยตลอด ตอนนั้นฉันกลัว แต่สุดท้ายฉันก็บอกเขาตรงตรงแหละว่า ฉันรู้สึกยังงี้ ก็ตัดสินใจส่งอีเมลกลับไปหาเขา ก็เขียนไปยาวยาวเลยว่า ตอนเนี่ย ไอมีปัญหาส่วนตัว แล้วก็ทำให้ภาวะข้างในไอไม่โอเคนะ แล้วก็ขอโทษมากมากที่ทำออกมาได้ไม่ดี ขอโทษเขาตรงตรงนะ หลังจากนั้นก็มีนัดเจอกัน แล้วพอเจอกัน เขาก็เริ่มต้นด้วยคำว่า เออ ไม่ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นหรือไม่ว่าเจออะไรอยู่ ก็ไม่เป็นไร เตียวเราไปด้วยกันต่อ เขาไม่ได้ลากฉันไปตำ ว่ายุไปไหนมา หายไปทำอะไร ไม่มีเลย เขาเหมือนแบบ อ๊ะหายใจเข้าลึกลึกล แล้วเขาก็ โอเค ไม่เป็นไร เตียวเราหาทางไปด้วยกัน ฉันเลยรู้สึกว้าวที่ฉันกลัวตอนแรกอะ ว่าจะเข้าหน้าเขาติดไหม มันหายไปเลย ฉันรู้สึกโล่งมากหลังจากพูดคุยเรื่องงานกันในวันนั้นนะ แล้วฉันรู้สึกว่าเขาเจ๋ง คือเขาเป็นครูคนหนึ่งที่ไม้อเอาเรื่องเดิมมาพูดอะ แล้วเขาให้ออกาสฉัน โดยเขาไม่ได้ตัดสินฉันจากอดีต หลังจากนั้นฉันก็มาแก้ proposal กลับมาใส่ใจกับงาน กลายเป็นว่า พอฉันได้ defend proposal ฉันได้รับคำชมจากคณะกรรมการ ในบรรดาเพื่อนทุกคนนะ” (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“เข้าไปหาอาจารย์บ่อยมาก แกก็จะมาให้เตียวฉันเลย อาจารย์แกจะมาให้เจอทุกครั้งนะอะ ตอนนั้นผมจบคอร์สเวิร์คหมดแล้ว ผมก็จะว่างอาทิตย์นึงตอนที่เจอทำให้จบ ก็เจอกันประมาณ 4-5 วัน นั่งทำถึงตอนดึก ช่วยกันทำนั่งทำถึงเที่ยงคืน-ตีหนึ่งนะครั้บ ตอนนั้นไม่ได้นอนอยู่สักสามวัน ฮ่า” (ลิ่งกาวิ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

จากคำบรรยายของนักศึกษาไทยแสดงให้เห็นว่า มืองค์ประกอบ 2 ด้านที่ช่วยให้นักศึกษาไทยผ่านประสบการณ์ระยะกลับมาตั้งหลักใหม่ได้ คือ (1) นักศึกษามีความตระหนักรู้ในตนเอง ประเมินสภาพความพร้อมของตัวเองด้วยการใคร่ครวญการกระทำและคำพูดของตนเองก่อน เพื่อให้เห็นว่าสิ่งที่ควรต้องปรับหรือแก้ไขคืออะไร หลังจากนั้นจึงกลับไปพบและพูดคุยกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์ต่อ (2) พื้นที่ปลอดภัยในวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยอาจารย์ชาวต่างชาติทำหน้าที่กระตุ้นให้นักศึกษากลับมาทำตามหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ รวมทั้งเปิดใจรับฟังอย่างตั้งใจเมื่อนักศึกษามีปัญหา และยอมรับเมื่อนักศึกษาไทยกล่าวขอโทษ และอาจารย์ชาวต่างชาติยังพยายามทำความเข้าใจปัญหาของนักศึกษาไทยแทนการตำหนิ จากนั้นจึงให้กำลังใจ และชวนให้นักศึกษาไทยทำวิทยานิพนธ์ต่อและมองไปยังเป้าหมายข้างหน้า

จากประสบการณ์ทั้ง 5 ระยะที่ผ่านมา ทำให้เห็นว่าการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาไทย มีการเรียนรู้เกิดขึ้นเป็นระยะ ตั้งแต่การรู้จักกับอาจารย์ชาวต่างชาติ การเรียนรู้จากขั้นตอน กระบวนการทำวิทยานิพนธ์ เพื่อพัฒนาและฝึกฝนทักษะการเป็นวิจัย โดยในระยะแรกที่

นักศึกษาไทยมีความคาดหวังใน 3 ด้าน คือ ความคาดหวังต่อตัวเอง ความคาดหวังต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติ และความคาดหวังที่นักศึกษาไทยมองเห็นจากอาจารย์ชาวต่างชาติที่มีต่อตนเองนั้น แปรเปลี่ยนเป็นนักศึกษาผ่อนคลายและยืดหยุ่นมากขึ้นต่อเหตุการณ์ทั้งหมด ซึ่งสภาพแวดล้อมและลักษณะการทำงานกับอาจารย์ชาวต่างชาติมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงนักศึกษาในภาพรวม โดยผู้วิจัยจะอธิบายในหัวข้อต่อไป

4.2 การเรียนรู้ในภาพรวม

เนื้อหาในข้อมูลส่วนนี้ เกิดจากการใคร่ครวญประสบการณ์ของนักศึกษาไทยที่ได้สะท้อนภาพรวมของการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติว่า ตนเองมีความเข้าใจต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้นจากในอดีต อีกทั้งความคาดหวังที่มีต่อตัวเอง เช่น อยากฝึกฝนภาษาต่างประเทศและได้เรียนรู้วิธีการทำงานแบบมืออาชีพนั้น นักศึกษาไทยพบว่า ตนเองมีความรู้สึกมั่นใจในการใช้ภาษาต่างประเทศมากขึ้น มีความผ่อนคลายเมื่อต้องทำงานบนความแตกต่างทางวัฒนธรรม และสามารถนำเอาสิ่งที่เรียนรู้ระหว่างการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์มาเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิต อาทิ มีทักษะการทำงานในฐานะนักวิจัย มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบ มีความตรงต่อเวลาและจัดการเวลาได้ดีขึ้น มีทัศนคติเปิดกว้าง และมีความคิดเป็นระบบขึ้น

การเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาไทย มาจากการเรียนรู้จากลักษณะ ทัศนคติ วิธีการทำงานของอาจารย์ชาวต่างชาติที่เป็นตัวอย่าง (role model) โค้ช (coach) ผู้สนับสนุน (supporter) และผู้ซักถาม (curator) ที่ช่วยให้นักศึกษาไทยได้เรียนรู้จากวิธีการเหล่านั้น รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเคารพกันและกันในฐานะบุคคล การให้อิสระในการทำงาน การเคารพในกติกางานร่วมกัน การเห็นคุณค่าของวิทยานิพนธ์ การแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน รวมทั้งอาจารย์ชาวต่างชาติยังมีความเห็นอกเห็นใจ และเอาใจใส่ในเรื่องอื่น ๆ ทำให้นักศึกษาไทยรู้สึกว่าการขอรับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติมีรูปแบบความสัมพันธ์เหมือนเพื่อนร่วมงาน แบบคนในครอบครัว และแบบอาจารย์กับลูกศิษย์ ที่มีบรรยากาศของการรับฟัง เปิดกว้าง ได้รับความเท่าเทียม และได้รับการสนับสนุน ใส่ใจ เสริมพลังในการทำวิทยานิพนธ์อยู่ตลอด

การได้รับการสนับสนุนทั้งหมดนั้นพบว่า เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ต่างจากประสบการณ์ในอดีตของนักศึกษาไทย เช่น การได้รับคำสั่ง การต้องเชื่อฟัง การห้ามคิดต่างหรือแสดงความคิดเห็นในระบบการเรียนของไทย ซึ่งสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ในรายละเอียดต่อไปนี้ ประเด็นที่ (1) รูปแบบความสัมพันธ์ ประเด็นที่ (2) การเปลี่ยนแปลงตนเองของนักศึกษาไทย ดังนี้

4.2.1 รูปแบบความสัมพันธ์

จากประสบการณ์ของนักศึกษาไทย พบว่า การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ มีรูปแบบความสัมพันธ์ในแนวราบหรือมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันเป็นพื้นฐาน ไม่มีลำดับชั้นทางอำนาจแบบบนลงล่างระหว่างอาจารย์ชาวต่างชาติและนักศึกษาไทย เช่น มีปฏิสัมพันธ์แบบคนในครอบครัว แบบเพื่อนร่วมงาน แบบอาจารย์กับนักศึกษาที่สามารถปรึกษาพูดคุยกันได้ ทำให้นักศึกษาไทยรู้สึกสบายใจ กล้าที่จะเล่าถึงเรื่องราวอื่น ๆ ให้อาจารย์ชาวต่างชาติรับรู้ มีความผ่อนคลาย ขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังคำบรรยายว่า

“สำหรับเรา เขาเป็นเหมือนพี่ชาย เหมือนพ่อ เหมือนเพื่อน ได้เรียนรู้จากเขา เยอะมาก ...เขาไม่ทำให้เรารู้สึกว่า เขาคืออาจารย์ เขาไม่สอนเรานะ คำพูดของเขาจะไม่ได้มาในลักษณะว่า ยูต้องเป็นอย่างนั้น ยูต้องทำอย่างนี้ ยูควรทำอย่างนั้นอย่างนี้ แต่มันจะเป็นการพูดในระดับของ คนที่เท่ากันนะ ...มันทำให้เรารู้สึกว่าเราอยู่ไม่เหมือนครูนักเรียนอะ เราเหมือนเป็นเพื่อนร่วมเรียนรู้ อันนี้คือสิ่งที่ประทับใจว่า เวลาเราอยู่กับใคร แล้วถ้าใครมาบอกให้เราเป็นครูเขาอะ เราก็จะบอกเขาว่า เราไม่ได้เป็นครู เราเป็นผู้เรียนรู้ร่วมกัน เราได้ซึมซับเข้ามาในตัวเรา แล้วเรารู้สึกว่า การคุยในระดับที่เท่ากัน มันสนุกมากเลยนะ เราเรียนรู้ เราแชร์กันได้” (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“เป็นเหมือนอาจารย์กับลูกศิษย์ แล้วก็เหมือนเป็นผู้ร่วมงานกันด้วย เพราะเราทำวิทยานิพนธ์ด้วยกัน ตอนหลังผมก็ไปหางานของพมมา เขาก็เตรียมของเขามา แล้วเอาข้อมูลมาแชร์กัน ดูว่าอย่างไรหนึ่ดีกว่ากัน เหมือนเป็นเพื่อนร่วมงานกัน ปรึกษากันได้ ไม่ได้ให้คำแนะนำอย่างเดียว เขาจะคอยถามความคิดเห็นหรือดูงานของผม” (ลิ่งกาวี, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“ดูง่ายง่าย สบายสบาย เข้าถึงง่าย ไม่ถือตัว แต่ฉันก็มองเขาเป็นอาจารย์ที่คอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ อย่างเขารู้ว่า ฉันอ่อนภาษาอังกฤษ เพราะเข้ามาตอนแรกเราคุยกันไม่รู้เรื่อง เขาก็คอยให้กำลังใจว่าเมื่อก่อนไอ้ที่เคยเป็นเหมือนกัน ไม่ต้องกังวล เขาจะคอยให้กำลังใจ” (ลันตา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

รูปแบบความสัมพันธ์ที่ปรากฏระหว่างอาจารย์ชาวต่างชาติกับนักศึกษาไทย มีความหลากหลาย แต่สิ่งที่เหมือนกันคือการไม่มีลำดับชั้นแบบผู้ที่อยู่สูงกว่ากับผู้ที่อยู่ต่ำกว่า ทำให้นักศึกษาไทยได้รับการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบผ่อนคลาย เกร็งน้อยกว่าการทำงานในโครงสร้างวัฒนธรรมแบบลำดับชั้น และช่วยให้นักศึกษาไทยกล้าสื่อสาร พูดคุย หรือซักถามกับอาจารย์ชาวต่างชาติ

4.2.2 การเปลี่ยนแปลงตนเองของนักศึกษาไทย

นักศึกษาไทยเล่าถึงภาพรวมของสิ่งที่ประทับใจในการเปลี่ยนแปลงตนเอง หลังได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติว่า **มีความละเอียดรอบคอบ** ทำงานเป็นระบบ เคารพในกฎกติกาขณะทำงานร่วมกับผู้อื่น เลือกลงแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เปิดกว้างต่อมุมมอง

ด้านการงานวิจัย มีทักษะการหาข้อมูล มีทักษะการทบทวนวรรณกรรม และสามารถเชื่อมโยงศาสตร์อื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยได้มากขึ้น ดังตัวอย่างคำบรรยายว่า

“เมื่อก่อนเป็นคนไม่ค่อยละเอียดละออ แต่พอหลังจากทำกับอาจารย์ชาวต่างชาติ แล้ว รู้สึกทำงานละเอียดขึ้น คิดอะไรเป็นภาพรวมได้ง่ายขึ้น แทนที่เราจะโฟกัสอย่างเดียวหรือคิดด้านเดียว เราก็คิดในมุมมองอื่นเพิ่ม เช่น มองแบบสังคมศาสตร์ หรือมองแบบนักกฎหมายบ้างหรือมองแบบคนธรรมดา ที่ไม่ใช่ข้าราชการบ้าง” (ลังกาวิ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

นอกจากนั้น สิ่งที่นักศึกษาไทยเห็นการเปลี่ยนแปลงในตนเองเพิ่มเติมคือ **มิวินัย** หมายถึง มีทักษะในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการทำหน้าที่ มีระเบียบวินัยในการทำงาน มีแบบแผนชีวิต จัดสรรเวลาในการทำงาน ซึ่งทำให้นักศึกษาไทยเกิดทักษะการทำงานอย่างมีระบบแบบแผน อาทิ ตั้งขอบเขตเวลาทำงาน ติดตามผลลัพธ์การทำงานได้ด้วยตนเอง เตรียมตัวล่วงหน้า ดังคำบรรยายว่า

“ฉันมีระเบียบมากขึ้น การทำงานของตัวเองก็ดีขึ้นค่ะ ทำงานง่ายขึ้น เป็นระบบคือฉันได้ฝึกตัวเอง เพราะอาจารย์เขาทำงานเป็นระบบ ทุกอย่างเขาทำในแล็ปจะต้องมีกฎ แล้วส่วนมากแล็ปไทยก็จะมีการผ่อนปรน อันนั้นได้ อันนี้ได้ แต่แล็ปที่ฉันอยู่คือจะต้องตามกฎ ...ทำให้รู้สึกว่าเป็นผู้ใหญ่ขึ้นนะ เหมือนฉันต้องช่วยตัวเอง คือเขาอยากให้เราออกไปทำงานแล้วสบาย สามารถทำงานกับคนอื่นได้ ตรงเวลา หลังจากนั้นคิดว่าถ้าไปทำงานจริงจัง น่าจะง่ายขึ้นค่ะ เหมือนอาจารย์ต่างชาติเขาเตรียมพร้อมเราแล้ว” (อุ้มผาง, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

“ฉันอยู่กับอาจารย์ที่อายุเยอะมาก skill ที่ได้คือ ต้องคิดก่อนพูดเยอะมาก ฉันคิดมากขึ้น อาจเพราะที่แล็ปมี gap rang อายุเยอะด้วย ตั้งแต่หกสิบยันยี่สิบเอ็ดปลายปลาย ฉันเลยรู้สึกว่า ค่อนข้างจะมีภูมิด้านทานเรื่องนี้ เพราะถ้าฉันออกไปไหน แล้วฉันเจอคนที่มี variation เยอะ ฉันจะอยู่ได้ แล้วฉันไม่กลัวงานหนัก เพราะฉันอยู่ที่แล็ปนี้ทำงานหนักมากจริงจัง ตั้งแต่เช้าถึงเย็น ฉันรู้สึกว่า ต่อให้ทำแล็ปหนักแค่ไหน ฉันก็อยู่ได้” (โซ่, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

“ผมเปิดรับ รับฟัง หากคำแนะนำจากคนอื่น เรามี commitment มีความตั้งใจ เป็นนักวิจัยมากขึ้น อ่านรวดเร็วยิ่งขึ้น ตอบได้ตรงประเด็น ประหยัดเวลา เพราะว่าผมเข้าใจโครงสร้างแล้ว” (ลังกาวิ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“ฉันไม่ได้อยู่ในแวดล้อมที่เป็นต่างชาติจริงจัง แต่อย่างน้อยฉันได้ mindset จากอาจารย์ที่สุดคือ ระบบการทำงานฉันเปลี่ยนไปเยอะมาก ปกติฉันเป็นคนที่ชอบสไลด์ก่อนพรีเซนต์หนึ่งคืน แต่ว่าหลังจากอยู่กับอาจารย์นะ การเตรียมตัวต่างๆก็เปลี่ยนไป เหมือนถ้าจะพรีเซนต์พุงนี้ฉันต้องเตรียมก่อนสองอาทิตย์ เป็นฟิคคอร์ดว่าต้องทำ เพราะอาจารย์จะต้องให้ทำ และฉันมีเวลาเข้างานแบบ regular 9:00 น. ถึง 17:00 น. เสาร์อาทิตย์ฉันก็พร้อมมา ถ้าเทียบกับเด็กบางคนที่อยู่แล็ปอื่น

เขามา 13:00 น. ถึง 17:00 น. บางวันก็มาอาทิตย์ละวันสองวัน ฉันรู้สึกว่าคุณน่าจะ work hard กว่าจริงจริง เพราะว่าอาจารย์หล่อหลอมฉันมา” (โชะ, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

การสะท้อนประสบการณ์จากนักศึกษาไทยดังกล่าว ทำให้เห็นว่า สิ่งที่เป็นรูปธรรมของการเปลี่ยนแปลงอย่างแรกคือ รูปแบบวิถีคิด การทำงานที่มีความละเอียด คิดเป็นระบบ ได้พัฒนาทักษะการทำงาน และสิ่งที่เห็นได้ชัดจากเรื่องราวของนักศึกษาไทยคือ อาจารย์ชาวต่างชาติทำเป็นแบบอย่าง ทำเป็นปกติ จนกลายเป็นวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน ทำให้นักศึกษาไทยปฏิบัติตาม

นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงเรื่องอื่น ๆ ยังรวมถึงลักษณะ อุปนิสัย และวุฒิภาวะของนักศึกษาไทย เช่น การพัฒนาทางอารมณ์ ทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจ มีทักษะการเผชิญกับสถานการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ และแก้ไขปัญหาชีวิตได้ มีความกระตือรือร้น ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบ และความยืดหยุ่น ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

ความกระตือรือร้นและความรับผิดชอบ คือปัจจัยสำคัญต่อการทำวิทยานิพนธ์ให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งนักศึกษาไทยกระตือรือร้นมากขึ้น เมื่อเห็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จริงจัง ทุ่มเทและให้เวลากับการทำงาน และเป็นแบบอย่างให้นักศึกษาไทยซึมซับมาเป็นส่วนหนึ่งของการเจริญรอยตาม กระตุ้นตนเองให้ลงมือทำ และอยากพัฒนาฝีมือเพื่อทำงานให้ได้เต็มศักยภาพของตนเอง ดังคำบรรยายว่า

“ฉันทำไปด้วย ไม่ได้รออาจารย์อย่างเดียว ทำตามที่แกบอก พอเสร็จแล้วก็ไปหาอาจารย์ มันก็ยืดหยุ่นดี แต่ฉันจะต้อง active ตลอดเวลา เพราะฉันไม่ได้ทำวิทยานิพนธ์แค่อย่างเดียว ฉันทำโปรเจกต์ช่วยอาจารย์ด้วย ฉันต้องแบ่งเวลาเอา ต้องกระตือรือร้น active ทำให้มันเต็มที่ ให้มันไปรอดทั้งสองอย่าง ไม่เฉื่อย ฉันก็รู้สึกเป็นผู้ใหญ่ไปเลย เพราะตอนปอตรีก็มีอาจารย์ดูแล” (แม่ว่าง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ลักษณะอีกประการที่นักศึกษาไทยเปลี่ยนไปคือ **มีความตรงต่อเวลาและการจัดการเวลา** ในการนัดหมาย การส่งงานตามเวลาที่กำหนด ซึ่งนักศึกษาไทยได้แบบอย่างมาจากอาจารย์ชาวต่างชาติที่ส่งงานกลับตรงเวลา ทำให้นักศึกษาไทยรักษาสัจจะ มีความรับผิดชอบ ฝึกตนเองให้มีวินัย มีความทุ่มเทต่อการทำงาน เพื่อให้งานเสร็จทันและส่งตรงต่อเวลา แม้ในช่วงเริ่มต้นนักศึกษาไทยจะเผชิญความกดดันจากเรื่องนี้ แต่เมื่อนักศึกษาเห็นถึงประโยชน์ จึงนำลักษณะนี้มาใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ดังคำบรรยายว่า

“อย่างเรื่องเวลานี้คือต่อให้มาจากประเทศไหน เขาก็เป๊ะกว่าคนไทย เราก็ได้ฝึกติดมาด้วย คือเมื่อก่อนจะเป็นคนเลทนิดหน่อย เดียวนี้ไม่กล้าเลท ยิ่งตอนจบมาใหม่เนี่ย โอ้โห เป๊ะเลยเวลานี้ กลายเป็นว่าฉันเคร่งเรื่องเวลา แล้วเข้ากับเพื่อนที่ทำงานไม่ได้ ฉันก็ต้องปรับอีกค่ะ ปรับมาสู่วัฒนธรรมไทยเหมือนเดิม แต่ฉันรู้สึกว่าแบบเขาน่ะมันดีกว่า” (แม่ว่าง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“งานนี้ ต้องรอหนึ่งชั่วโมง ฉันสามารถใช้หนึ่งชั่วโมงนั้น Add งานเพิ่มได้ แล้วแล็ปฉัน เขาจะให้อยู่แล็ปอย่างน้อย 8 ชั่วโมง แต่ไม่ได้ exactly นะคะ ซึ่งถ้าเทียบกับแล็ปอื่น เขาเข้าแล็ปเที่ยงก็ได้ แต่ฉันมาอยู่กับอาจารย์เรย์ เลยทำให้ฉันมีความแอคทีฟมากขึ้น พอมาเทียบผลแล้ว การที่ฉันมาแล็ปทุกวัน ทำงานทุกวัน ฉันจะมีผลการทดลองเยอะมาก ฉันสามารถเอาผลตรงนี้ไปทำงานต่อได้เลยอะ” (ท่าแพ, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

ส่วนความคาดหวังที่นักศึกษาไทยอยากจะพัฒนาทักษะด้านภาษาและการสื่อสารนั้น พบว่านักศึกษาไทยสามารถใช้ภาษาต่างประเทศได้ดีขึ้น มีความมั่นใจในการสื่อสารมากขึ้น กล้าแสดงจุดยืน กล้าแสดงความคิดเห็นและกล้าบอกความรู้สึกของตนเองมากขึ้น ดังคำบรรยายว่า

“วันนี้ดีขึ้นกว่าเดิม แต่ไม่ได้ expert นะ สื่อสารได้ ฟังรู้เรื่อง พอที่จะเข้าใจว่าเขาคุยอะไรกัน ทุกวันนี้ก็ยังพูดภาษาอังกฤษสำเนียงไทยอยู่นะ แต่เคยมีเพื่อนฝรั่งหลายคนบอกว่า ยูพูดเสียงชัดดีนะ เขาฟังง่าย เราก็เลยมีความมั่นใจขึ้นในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ เวลาเราเจอชาวต่างชาติอยู่บนรถเมล์ หรือหลงทาง เรากลับอกไปช่วยเหลือเขา ...ถ้าไรของการได้ภาษา คือบุคลากรในหน่วยงานฉันไม่ค่อยได้ภาษาอังกฤษ ฉันก็เลยได้รับโอกาสไปอบรม ไปประชุมที่ต่างประเทศมากขึ้น” (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

เมื่อนักศึกษาไทยมีทักษะภาษาต่างประเทศดีขึ้น จึงได้รับโอกาสในการทำงาน การไปต่างประเทศ และได้เรียนรู้จากสื่อต่างประเทศมากขึ้น นอกเหนือจากนี้ มุมมองของนักศึกษาไทยต่อการฟังสำเนียงภาษาอังกฤษ ยังเปลี่ยนไปด้วย เช่น เข้าใจว่าแต่ละประเทศ จะมีเสียงพูดและสำเนียงที่มีเสน่ห์แตกต่างกันออกไป ทำให้นักศึกษาไทยกล้าสื่อสารมากขึ้น ดังคำบรรยายว่า

“ที่ไปเรียนนะไม่ได้หวังว่า จะเรียนปริญญาโทอีกใบหรอคะ จริงจริงแล้วแค่อยากได้ภาษาอังกฤษ แล้วก็พยายามจนได้เข้าไปเรียน พยายามจนเรียนจบ พอจบออกมาก็ไม่ได้เก่งมากเหมือนคนที่จบนอก แต่เราได้ความกล้า กล้าที่จะพูดผิด เรามั่นใจขึ้น เมื่อก่อนเราอ้าปากพูดไม่ได้เลย เพราะเราไม่รู้ว่าสำเนียงเราผิด เราอาย แต่พอเราไปอยู่ที่นั่นนะ ไม่มีใครมาล้อเพราะว่า แหกก็สำเนียงแขก เอเชียก็สำเนียงเอเชีย คนไทยก็มีสำเนียงตัวเอง เขาก็ไม่ได้ว่าอะไรนะ แค่คุยกันรู้เรื่องก็พอแล้ว มันก็ทำให้เรารู้สึกว่า จริงจริงแล้ว เราแค่คิดไปเองที่เราจะพูดผิดพูดถูก คือคนไทยจะเหยียดกันเองว่า สำเนียงไทย ไทย แต่ที่นั่นเขาไม่ได้ว่าอะไร อาจารย์เขาไม่เคยพูดถึงเรื่องนี้เลย ทำให้เรากล้ามากขึ้น แต่ว่า skill ที่ได้มาอีกเยอะเลยคือ อ่านกับเขียน เพราะว่าต้องเขียนเล่ม แล้วก็อ่าน paper” (ลันตา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“เรากล้าสื่อสารขึ้น มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนเพื่อนชาวต่างชาติที่เราพบเจอ ทำให้เปิดโลกการเรียนรู้ของเรา เปิดมุมมองและการใช้ชีวิตมากขึ้น ยิ่งเวลาไปงานภาวนา เราสามารถฟังธรรมะบรรยายเป็นภาษาอังกฤษได้แล้วอีน” (เบตง, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ทักษะด้านการสื่อสารนั้น ยังรวมไปถึงการแสดงจุดยืน การตั้งคำถาม การเลือกสิ่งที่ต้องการ และการกล้าบอกความรู้สึก ดังคำบรรยายว่า

“รู้สึกว่าคุณเองกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าถามเมื่อไม่เข้าใจ แล้วก็ไม่เอาตัวเองเปรียบเทียบกับเพื่อนคนอื่น ทำให้ดีที่สุดก็พอ” (ลันตา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

กัลยา (สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) เล่าความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับลันตาว่า

“นิสัยตอนนี้ตรงไปตรงมามากขึ้นนะ ทั้งกับตัวเองทั้งกับคนอื่น ชอบอะไร ไม่ชอบอะไร เราก็จะบอก อยากทำอะไรไม่อยากจะทำอะไร ก็จะคุยกัน ซึ่งแต่ก่อนเราไม่ได้เป็นแบบนี้”

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านทักษะการสื่อสารของนักศึกษานั้น บ่งชี้ให้เห็นว่า ในอดีต สังคมไทยขาดพื้นที่ของการแสดงออก การวิพากษ์ การตั้งคำถาม หรือการรับฟังเสียงของคนในฐานะบุคคล เพราะเมื่อเด็กหรือเยาวชนชี้ให้เห็นปัญหาหรือถกเถียงกับประเด็นที่เกิดขึ้น คนส่วนใหญ่ในสังคมไทยจะมองว่า เยาวชนหรือบุคคลกลุ่มนี้ไม่มีสัมมาคารวะ มีความก้าวร้าว รวมทั้งการที่เด็กหรือเยาวชนพูดหรือแสดงออกอะไรที่ขัดต่อคนส่วนมากก็จะถูกมองว่าคิดต่าง มักจะถูกตำหนิตายเยียน ถูกทำให้อับอาย ทำให้ที่ผ่านมา เด็ก เยาวชนที่กลายเป็นนักศึกษาไทยไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น แต่เมื่อนักศึกษาไทยได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ และอยู่ในพื้นที่ที่มีเปิดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถพูดคุย ถกปัญหากันได้ ทำให้นักศึกษามีทัศนคติเปลี่ยนไป มองเห็นความเป็นไปได้ใหม่ เห็นโอกาสหรือทางเลือกมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อนักศึกษาไทยทั้งในฐานะนักวิจัยที่กลายเป็นคนที่มีทัศนคติแบบเปิดกว้าง และเห็นทางออกหรือทางเลือกในการแก้ปัญหาหลากหลายขึ้น ทักษะและลักษณะเหล่านี้ช่วยสนับสนุนให้นักศึกษาไทยมีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สามารถคิดแบบเชื่อมโยงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ มุมมองนักศึกษาไทยที่มีลักษณะการหาทางออกหรือคิดอย่างสร้างสรรค์ได้มากขึ้น (ลันตา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) เพราะเรียนรู้จากอาจารย์ชาวต่างชาติที่พร้อมสนับสนุน และเรียนรู้ไปกับนักศึกษาไทย (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) ดังคำบรรยายว่า

“เขาไม่ judge ตัดสินว่าอะไรดี/ไม่ดี อะไรทำได้/ไม่ได้ แกเป็นคนที่ไม่ตัดสินเวลาฉันเสนอไอเดียอะไรไป เขาทำให้ฉันรู้สึกว่าคุณสามารถเอามาต่อยอดได้ บางทีฉันไม่รู้หรือว่ามันเป็นไปได้หรือเป็นไปได้ แต่แกไม่เคยบอกว่า มันเป็นไปได้ไม่ได้ แนวคิดของแกคือ อะไรมันก็เป็นไปได้ ถ้าเราพยายามพอ มันก็จะเป็นไปได้ อย่างวิทยานิพนธ์ที่ฉันทำ ยังไม่มีใครทำหรอกระโนไทย แต่แกก็บอกว่ามันทำได้ ค่อยค่อยคิด แล้วก็หาวิธีที่จะทำมัน ไม่ต้องคิดซับซ้อนอะไร ให้คิดแบบ basic basic นี้แหละ เหมือนเขาให้อิสระ ...ซึ่งฉันก็ได้ความกล้า เพราะมันมีหลายครั้งที่ฉันไม่เอา ปวดหัว ไม่อยากทำ แต่แกเหมือนผลักฉันให้โตได้แล้ว ต้องพัฒนาตัวเอง อย่างล่าสุดไปกัมพูชา ฉันกลัวการพีรเซนท์ ฉันไม่ออกไป แกแหละเป็นคนทำหนังสือให้ฉันไป คือรู้สึกดีที่มีแก ฉันเลยได้ไปต่างประเทศครั้งแรก” (ลันตา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“อาจารย์บอกว่า อาจารย์ไม่เคยทำ Narrative แต่เขาก็เอางานฉันไปอ่าน แล้ว เขาก็เหมือนได้ความรู้ใหม่ เขาค่อนข้างที่จะเปิดกว้าง เวลาเขาให้ข้อเสนอ ให้ทางเลือก เขาก็บอกว่า ถ้าฉันอยากทำก็ได้ ไม่ทำก็ได้ ขึ้นอยู่กับเราจะเลือกยังไง ขึ้นอยู่กับคนวิจัยว่าจะทำรีปาว ทำให้ฉันเปิด โอกาสให้ตัวเองกล้าตัดสินใจ” (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

ในการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาอีกประเด็นคือ **ทัศนคติและมุมมอง** ต่อ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมว่า เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเหมารวมคนในชาติเดียวกันได้ เพราะยังมี ส่วนประกอบอื่น ๆ ตั้งแต่ลักษณะนิสัยส่วนบุคคล การถูกหล่อหลอม เลี้ยงดู หน้าที่ บทบาท และ ประสบการณ์ที่ผ่านมาของคน ๆ นั้น ทำให้นักศึกษาไทยใส่ใจในรายละเอียดของความเป็นจริงที่เกิดขึ้น โดยไม่มองข้ามสิ่งเล็กน้อยภายในตัวบุคคล อีกทั้งยังให้เกียรติคนอื่นมากขึ้น จากคำบรรยายว่า

“เขาอาจจะไม่ใช่ตัวแทนของคนในชาติเขาทั้งหมด คือเราไปตีชลุ้งไม่ได้หรอกว่า อ้อ อาจารย์มาจากชาตินี้ คนในประเทศเขาน่าจะเป็นแบบนี้ อาจจะเป็นเฉพาะคนก็ได้ แต่เราได้เห็น สิ่งที่ต่างกับบริบทของการเรียนการสอนของคนไทยตอนได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ ชาวต่างชาติ” (เจริญ, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

“ถึงฉันจะเรียนว่าวัฒนธรรมของแต่ละประเทศเป็นยังไง แต่มันก็ขึ้นอยู่กับตัว บุคคลด้วย เหมือนอาจารย์วิลเลียม เขาเป็นคนฟินแลนด์ แต่เขาก็ไม่ได้ดูเป็นสแกนดิเนเวียขนาดนั้น เขามีความหลากหลายทางวัฒนธรรมรวมในตัวเขา บางทีเขาอาจจะเดินทางมาหลายประเทศด้วย ทำให้ฉันไม่ได้ตัดสินคนจากเชื้อชาติ เขาอาจจะเป็นคนบุคลิกส่วนตัวก็ได้” (กัลยา, สัมภาษณ์, มีนาคม 2563)

กัลยา (สัมภาษณ์, มีนาคม 2563) ได้เล่าให้ฟังถึงมุมมองตนเองในอดีตว่า

“ตั้งแต่มัธยมฉันชอบแกล้ง นินทาอาจารย์ต่างชาติว่าอ้วน เพราะคิดว่าอาจารย์ ฟังไม่รู้เรื่อง แต่ตอนนี้ฉันรู้สึกแย่มาก พอคิดถึงพฤติกรรมแย่ของตัวเองในอดีต แล้วฉันไม่ชอบเรียนภาษา พอถึงเวลาเรียนภาษาจีน ฉันก็จะขึ้นไปเลท แล้วอาจารย์ก็จะตำ คือฉันไม่เข้าใจวัฒนธรรมว่ามันต่างกัน ฉันก็จะบ่นอาจารย์ แต่พอเราย้อนกลับไป ตั้งแต่เด็ก ฉันไม่รู้ว่ามีโลกนี้ มีหลายวัฒนธรรม เหมือน คนไทยรู้สึกว่า เราเป็นศูนย์กลางของจักรวาล จะทำอะไรก็ได้ตามใจตัวเอง หรือฉันเคยทำงานที่ต้องเจอคน แหกเยอะ แล้วแขกกลืนตัวแรงมาก ทุกครั้งที่เดินผ่านต้องกลั้นหายใจ ฉันก็จะโทษว่า ทำไมแขกตัว เหม็นมาก ฉันไม่รู้ว่าจะวัฒนธรรมเขาเป็นยังไง ฉันก็จะโทษนู่นโทษนี่ที่มันไม่ใช่สิ่งที่ฉันคุ้นเคย”

ในช่วงแรกก่อนได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ นักศึกษา ไทยมีความคิดว่า อาจารย์ชาวต่างชาติจะเข้มงวด ตรงต่อเวลา หลังจากนั้นเมื่อนักศึกษาไทยมี ประสบการณ์ตรงจากการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม ก็พบว่า ลักษณะการทำงาน เหล่านั้นเป็นเรื่องจริง แต่ความคิดหลายอย่างที่นักศึกษาไทยเคยมองแบบเหมารวม (Stereotype)

ได้เกิดความเข้าใจใหม่ ว่าวัฒนธรรมไม่สามารถเหมารวมกับทุกคนได้ ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการเป็น (being) ของคนหนึ่งคน

นอกจากนั้นหลังจากได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติแล้ว พฤติกรรมการเหยียด (racist) หรืออคติที่นักศึกษาไทยเคยมีได้เปลี่ยนไป นักศึกษาไทยลดการตัดสิน (prejudice) ผู้อื่นลง ไม่แบ่งแยก (discrimination) ว่ามาจากต่างประเทศ หรือแบ่งแยกจากเชื้อชาติ ศาสนา แต่นักศึกษาไทยให้เกียรติและเคารพผู้อื่นมากขึ้น เพราะนักศึกษาไทยได้สัมผัสประสบการณ์ของการให้ค่าของความเป็นคนอย่างเท่าเทียมกันจากประสบการณ์การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม

สุดท้าย นักศึกษาไทยเล็งถึงความรู้สึก และทัศนคติที่มีต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติในภาพรวม ตั้งแต่เริ่มต้นที่นักศึกษาไทยรู้สึกสบายใจ ไม่เกร็ง แม้จะมีความประหม่าและกังวลอยู่บ้าง แต่นักศึกษาไทยค่อย ๆ ปรับตัว รู้สึกผ่อนคลาย และเป็นธรรมชาติมากขึ้น เพราะอาจารย์ชาวต่างชาติแสดงออกอย่างเป็นมิตร ใจดี และเหมือนคนธรรมดาทั่วไป ซึ่งปัจจุบัน นักศึกษาไทยรู้สึกเป็นตัวของตัวเองได้เต็มที่ และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับอาจารย์ชาวต่างชาติอยู่ ดังคำบรรยายว่า

“ฉันมีความประหม่านิดหน่อยช่วงแรก เวลาต้องเข้าพบอาจารย์ มีความเกรงใจ ในการแสดงความคิดเห็น แต่พอได้ทำงานกันจริงจัง ฉันรู้สึกผ่อนคลายมากขึ้น และรับรู้ถึงความเปิดกว้างที่อาจารย์รับฟังความคิดเห็น หรือแม้แต่ประเด็นใหม่ที่ผมตั้งขึ้นมา อาจารย์ก็ไม่เคยปิดตง แต่ชวนหาคำตอบไปพร้อมกันว่าสุดท้ายแล้วมันตอบคำถามวิจัยของเรามี๊ย แล้วต่อยอดไปสู่อะไรได้บ้าง เป็นการทำงานที่ร่วมกันมองหาความเป็นไปได้ของงานมากกว่า ...ช่วงที่ได้ลงพื้นที่ด้วยกันเป็นช่วงที่ได้ทำความคุ้นเคยกันมากที่สุด คุยกันถึงเรื่องชีวิต แลกเปลี่ยนมุมมอง ความคิดในหลายหลายเรื่อง ทำให้เรารู้สึกได้รับความเคารพและเสียงของเรามีความหมาย มีคุณค่าในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง”

การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันส่งผลให้นักศึกษาไทยยังมีความศรัทธา ความชื่นชมคุณลักษณะ ความรู้ พฤติกรรมของอาจารย์ชาวต่างชาติอยู่จนถึงปัจจุบัน ส่วนทัศนคติที่นักศึกษาไทยมองว่า การทำงานกับอาจารย์ชาวต่างชาติจะต้องเข้มงวด ตรงต่อเวลา พบว่า เป็นประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้น และนักศึกษาไทยยินดีที่ได้นำมาปรับใช้ต่อ ซึ่งนักศึกษาไทยบรรยายว่า

“โชคที่ได้อาจารย์ชาวต่างชาติ เขาเปลี่ยนอะไรฉันเยอะมาก ฉันเอานิสัยเหล่านี้ไปใช้ที่บ้านด้วย ฉันว่ามันดีมากกว่าความเนี้ยบที่ได้ฝึกมา เหมือนมีทุกวันนี้ก็เพราะอาจารย์จริงจัง” (โช้, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

เมื่อนักศึกษาไทยได้เห็นและเปรียบเทียบประสบการณ์จากจุดเริ่มต้นก่อนได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่ความรู้สึก ทัศนคติ การเรียนรู้ในภาพรวม จนถึงประสบการณ์ปัจจุบัน นักศึกษาไทยได้ทบทวนและสะท้อนว่า รูปแบบหรือวัฒนธรรมที่ได้รับมาขณะได้รับคำปรึกษา

วิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ นั้น มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการเลือกใช้ เช่น กระบวนการทำงาน ทักษะชีวิต ทักษะการการคิด ซึ่งในภาพรวมนักศึกษาไทยพึงพอใจกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้น และนักศึกษาไทยชอบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเอง



บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษานี้ ได้รับแรงบันดาลใจจากประสบการณ์ของผู้วิจัยเอง ที่มีโอกาสที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นอาจารย์ต่างชาติในช่วงหนึ่งของการเรียนระดับปริญญาโท ผู้วิจัยเกิดคำถามว่า ประสบการณ์ของนักศึกษาไทยที่มีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มาจากต่างวัฒนธรรมนั้นจะเป็นอย่างไร หลังจากที่ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ระหว่างอาจารย์ชาวต่างชาติและนักศึกษาที่มาจากต่างวัฒนธรรมแล้ว พบว่ายังมีช่องว่างในวรรณกรรม (research gap) ได้แก่ งานวิจัยในประเทศไทยมักศึกษาด้วยวิธีการเชิงปริมาณ และยังไม่เคยมีการศึกษาประสบการณ์เชิงลึกของนักศึกษาไทยที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมในประเทศไทย ทำให้ผู้วิจัยระบุนำคำถามวิจัยสองข้อ ได้แก่ (1) ประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ในมหาวิทยาลัยไทยเป็นอย่างไร (2) ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมมีผลต่อประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติหรือไม่ อย่างไร

ในบทที่ 5 นี้เป็นบทสรุปและอภิปรายผลการศึกษา เพื่อตอบคำถามวิจัยดังกล่าว โดยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้คำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักศึกษาไทยระดับปริญญาโท 10 คน ที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ในมหาวิทยาลัยไทย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ 2 ประเด็น ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ในมหาวิทยาลัยไทย (2) เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมที่อาจมีผลต่อประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาโท ในการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอข้อสรุปและการอภิปรายผลวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ 4 ส่วน ดังนี้

- 5.1 ประสบการณ์ของนักศึกษาไทยระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติในมหาวิทยาลัยไทย
- 5.2 สรุปผลการศึกษาและตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 2
- 5.3 ประโยชน์ของการศึกษา
- 5.4 ข้อจำกัดของการศึกษาคั้งนี้ และข้อเสนอแนะในการศึกษาคั้งต่อไป

5.1 ประสบการณ์ของนักศึกษาไทยระดับปริญญาโทที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติในมหาวิทยาลัยไทย

หลังจากผู้วิจัยอ่านทวนบทสัมภาษณ์จำนวนหลายครั้ง จนสังเกตเห็นแบบแผนประสบการณ์ของนักศึกษาไทยที่คล้ายคลึงกัน และเมื่อจัดหมวดหมู่คำตอบของนักศึกษาไทย จึงสามารถเรียบเรียงชุดประสบการณ์ออกมาได้ 5 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เริ่มต้นทำความรู้จักกับอาจารย์ชาวต่างชาติ ระยะที่ 2 เผชิญความท้าทาย ระยะที่ 3 ปรับตัว ระยะที่ 4 ช่วงถดถอย และระยะที่ 5 กลับมาตั้งหลักใหม่ โดยระยะของประสบการณ์นักศึกษาไทยที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติสามารถเทียบเคียงกับแนวคิด The Stress-Adaptation-Growth Dynamic: A Process Model ของ Kim (2001) ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ พบเจอประสบการณ์ใหม่ที่มีความเครียด ความสับสน จากการเผชิญความท้าทายกับการเปลี่ยนแปลงจากหลายสิ่งหลายอย่างที่อยู่วายล้อม ภาวะเหล่านั้นจะนำไปสู่การเรียนรู้ การเติบโต การค้นหาภายในตัวเองที่ลึกซึ้ง และเกิดความเป็นไปได้ใหม่ในการใช้ชีวิต เพราะบุคคลจะได้รับความรู้ ข้อมูลใหม่ มีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกับแง่มุมต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมในวัฒนธรรมใหม่ จากนั้นจึงใคร่ครวญแล้วประสานแนวคิด ทศนคติ การกระทำที่ยอมรับได้จากวัฒนธรรมใหม่ ประยุกต์เข้ากับข้อมูลเดิมเพื่อปรับเปลี่ยนตัวเอง ทำให้รูปแบบของแนวคิดนี้มีทิศทางเป็นวงต่อเนื่องแบบถอยหลังและเดินหน้า (Draw back-to leap) คือผ่านความเครียด (Stress) หรือความคับข้องใจในช่วงแรก จากนั้นปรับตัว (Adaptation) ด้วยหลากหลายวิธีการ และสื่อสารออกมา เพื่อเดินหน้าหล่อหลอมเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ และเติบโตขึ้น (Growth) จนสามารถสร้างความมั่นคงให้กับตัวเองในการสร้างตัวตนใหม่ได้อีกครั้ง ซึ่งห้าระยะของประสบการณ์นักศึกษาไทย มีรายละเอียดแตกต่างกันไป โดยผู้วิจัยจะอภิปรายเพิ่มเติมในแต่ละระยะ ดังนี้

5.1.1 เริ่มต้นทำความรู้จักกับอาจารย์ชาวต่างชาติ

ในช่วงแรกของประสบการณ์ เป็นช่วงการทำความรู้จักกันมากขึ้นระหว่างนักศึกษาไทยและอาจารย์ชาวต่างชาติ ผลการศึกษาในช่วงนี้พบว่า นักศึกษาไทยมีความคาดหวังต่อการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม ได้แก่ (1) นักศึกษาไทยมีความคาดหวังต่อตัวเอง อยากรพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ ต้องการฝึกสื่อสารกับชาวต่างชาติ ได้เรียนรู้กระบวนการทำวิจัยในเรื่องที่สนใจ (2) ความคาดหวังกับอาจารย์ต่างชาติ อาทิ อาจารย์จะช่วยให้การทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงได้ และอาจารย์ชาวต่างชาติจะช่วยเปิดมุมมองโลกทัศน์ วิธีการทำงานแบบนานาชาติให้แก่ นักศึกษาไทย (3) ความคาดหวังที่นักศึกษาไทยมองเห็นจากอาจารย์ต่างชาติ เช่น เมื่ออาจารย์ต่างชาติและนักศึกษาไทยได้พูดคุยวิธีการการทำงาน ระเบียบการใช้ห้องปฏิบัติการทดลองแล้ว การรับทราบ

ข้อตกลงคือ สิ่งที่นักศึกษาไทยคิดว่าอาจารย์ชาวต่างชาติคาดหวังคือ นักศึกษาไทยจะทำได้ตามที่ตกลงกัน ทั้งนี้ประเด็นความคาดหวังที่เกิดขึ้นมีส่วนช่วยให้นักศึกษาไทยตั้งเป้าหมายของการเรียนรู้และทำวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม แต่ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาไทยไม่ได้สื่อสารความคาดหวังเหล่านั้นออกไป เพื่อให้อาจารย์ชาวต่างชาติรับทราบ ซึ่งข้อค้นพบนี้มีความแตกต่างด้านผลลัพธ์ของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เมื่อเทียบกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ มีรายละเอียด ดังนี้

จากผลการศึกษาเรื่องการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมในต่างประเทศ พบว่า เมื่อนักศึกษาชาวเอเชียไม่ได้สื่อสารความคาดหวังหรือความต้องการกับอาจารย์ชาวต่างชาติ ทำให้นักศึกษาชาวจีนผิดหวังกับการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวเนเธอร์แลนด์ จึงแสดงออกทางคำพูดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจนส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์และการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ (Soong, Tran, & Hiep, 2016) และเมื่อสืบค้นต้นตอของปัญหาพบว่า เพราะรากฐานทางวัฒนธรรมของนักศึกษาเอเชียและอาจารย์ชาวต่างชาตินั้นแตกต่างกัน ทำให้อาจารย์ชาวต่างชาติไม่ได้ให้ความสำคัญและเข้มงวดกับการตรวจงานหรืออ่านงานวิจัยของนักศึกษาดังที่นักศึกษาเอเชียคาดหวังไว้

ปัญหาที่นักศึกษาเอเชียไม่สื่อสารความคาดหวังของตนเองให้แก่อาจารย์ต่างชาติ นั้น สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าจำนวนหนึ่งที่เสนอให้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และนักศึกษาคควรพูดคุยทำความรู้จัก และพูดคุยถึงความคาดหวังก่อนได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ (Soong, Tran, & Hiep, 2016) เช่นเดียวกับการศึกษาของ Manathunga (2017a) ที่แนะนำให้ให้นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ควรพูดคุยเรื่องความคาดหวังของทั้งสองฝ่าย ก่อนการทำงานร่วมกันทุกครั้ง ซึ่งข้อค้นพบของงานวิจัยทั้งสองชิ้นนี้เสนอตรงกัน เรื่องนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่มาจากต่างวัฒนธรรม ควรทำความรู้จักกันก่อนที่จะร่วมงานกัน และควรสื่อสารความคาดหวังของทั้งสองฝ่าย เพื่อลดความเข้าใจคลาดเคลื่อน และลดปัญหาที่อาจเกิดจากความไม่เข้าใจในการสื่อสารและความต่างทางวัฒนธรรม

สาเหตุที่นักศึกษาไทยหรือนักศึกษาเอเชีย ไม่ได้สื่อสารความคาดหวังออกไป เพราะคุณลักษณะส่วนใหญ่ของคนเอเชียตามทฤษฎีมิติทางวัฒนธรรม (Hofstede's cultural dimensions theory) พบว่า ในหลายประเทศของทวีปเอเชียมีช่องว่างระหว่างอำนาจ (Power Distance) สูง การแสดงความคิดเห็นของคนในสังคมถูกตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดของคนกลุ่มใหญ่ (High Context Communication) ไม่สามารถเป็นตัวของตัวเอง หรือวิพากษ์ แสดงความคิดเห็นในระดับปัจเจกบุคคลได้ เป็นสังคมที่ต้องแสดงความนอบน้อมต่อผู้อาวุโส เคารพผู้ใหญ่หรือบุคคลที่เกิดก่อน หรือผู้ที่มีตำแหน่งอำนาจ คุณวุฒิสูงกว่า วัฒนธรรมเหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนา ขนบธรรมเนียม การอบรมเลี้ยงดูที่สั่งสอนมาเนิ่นนาน (ธีระชน พลโยธา, 2560) ทำให้การแสดงออกหรือการสื่อสารของนักศึกษาไทย

หรือนักศึกษาเอเชียหลีกเลี่ยงการพูดคุยถึงความต้องการอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งตรงกับการศึกษาของพัชราภา เอื้ออภรณ์ (2558) ที่พบว่า นักศึกษาไทยแสดงออกอย่างนอบน้อม และไม่สื่อสารเรื่องที่เรียนไม่เข้าใจอย่างตรงไปตรงมา เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ พรพิมล เสนะวงศ์ (2547) ว่า นักศึกษาไทยให้ความเคารพแก่อาจารย์ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ยกมือไหว้ ยิ้มแย้มและมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ชีวิต แต่สื่อสารกับอาจารย์ชาวต่างชาติน้อย ซึ่งปัญหาการสื่อสารนี้เกิดจากวัฒนธรรม และความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งจะอธิบายเพิ่มเติมในระยะเวลาที่ 2 เฝิญความท้าทาย

แม้ว่าในการศึกษานี้ นักศึกษาไทยจะไม่ได้สื่อสารความคาดหวังของตนเองออกไป แต่กลับพบว่า ความคาดหวังทั้ง 3 ด้านนั้น นักศึกษาไทยได้รับการเติมเต็มตามความคาดหวังในทุกด้าน ตั้งแต่ความต้องการในการฝึกและพัฒนาตัวเองในการทำงานวิจัยผ่านการทำวิทยานิพนธ์ การฝึกภาษาต่างประเทศ และการได้ทำหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่ตรงกับความสนใจ ซึ่งเชื่อมโยงกับแรงจูงใจในการเลือกอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพราะนักศึกษาไทยเห็นโอกาสที่จะได้ฝึกฝนตนเองจากผู้ที่มีมาจากต่างประเทศ โดยนักศึกษาไทยไม่ต้องไปศึกษาต่อต่างประเทศเอง ซึ่งอาจารย์ชาวต่างชาติช่วยเปิดมุมมองโลกทัศน์ให้แก่แก่นักศึกษาไทย ช่วยสนับสนุนให้นักศึกษาไทยประสบความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ไปพร้อม ๆ กับการที่จะได้เรียนรู้ทักษะ กระบวนการ วิจัย ได้อยู่ใกล้ชิด และสังเกตรูปแบบวิธีการทำงานของต่างชาติ ซึ่งประสบการณ์เหล่านั้น สะท้อนให้เห็นมุมมองของนักศึกษาไทยที่เชิดชูให้อาจารย์ชาวต่างชาติเป็นแม่แบบ (Role Model) เป็นผู้สอน (Tutor) (จันทร์สลวย, 2549) เป็นครู (Teacher) เป็นผู้นำ (Leader) (Murray, 2003, อ้างถึงใน ชนิตา รัชพลเมือง และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2549) ผู้ชี้แนะ (Guide) พี่เลี้ยง (Mentor) (Mauch & Park, 2003) ที่มีอิทธิพลต่อนักศึกษาไทย ทั้งด้านการให้คำปรึกษา พัฒนาทักษะด้านวิชาการ ให้แนวทางการปฏิบัติตามเพื่อให้นักศึกษาไทยเป็นนักวิจัยที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรม ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ ร่างกาย การเข้าสังคม และอื่น ๆ (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547)

ประสบการณ์ของนักศึกษาในระยษนี้ จึงสามารถอธิบายถึงรากฐานความคิด ความเชื่อ และทัศนคติของนักศึกษาไทยที่ยกย่องอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติให้เป็นต้นแบบในการเรียนรู้ ปฏิบัติตาม ซึ่งมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองเป็นเบื้องหลังแรงขับเคลื่อนการพัฒนาตนเอง

5.1.2 เฝิญความท้าทาย

หลังจากนักศึกษาไทยเริ่มได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติแล้ว ผลการศึกษาในระยษนี้พบว่า นักศึกษาไทยเฝิญความท้าทายในหลายรูปแบบ ดังนี้

1. ด้านภาษาและการสื่อสาร

ข้อมูลจากเรื่องเล่าของนักศึกษาไทย เผยให้เห็นประสบการณ์ท้าทายที่เกิดจากภาษาและการสื่อสาร โดยผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาไทยจำนวน 7 คน ขาดทักษะการฟัง การพูด การอ่าน

และการเขียนภาษาต่างประเทศ เพราะนักศึกษาไทยทั้ง 7 คน ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ไม่ได้ฝึกฝนหรือใช้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ Chadarat Hengsadeekul และคณะ (2010) ที่พบว่า แม้นักศึกษาไทยจะได้รับการจัดเวลาให้เรียนภาษาอังกฤษ แต่นักศึกษาจำนวนมากกลับไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเชิงวิชาการหรือการสนทนากับชาวต่างชาติได้ ซึ่งความท้าทายด้านภาษาและการสื่อสารนี้ ทำให้นักศึกษาไทย 6 คน มีความกดดัน เครียด และส่งผลกระทบต่อ การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมโดยตรง เพราะไม่เข้าใจเนื้อหาหรือสิ่งที่เรียนรู้ แต่ความท้าทายนี้ช่วยให้นักศึกษาไทยกระตือรือร้นมากขึ้น เพราะมีความคาดหวังต่อตนเองว่าจะสื่อสารได้ และเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนนักศึกษาไทย 3 คน มีทักษะภาษาต่างประเทศในระดับที่สามารถพูดคุยสื่อสารได้ สามารถแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติได้ และนักศึกษาไทยอีก 1 คน มีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ ทำให้ไม่มีความท้าทายด้านภาษาและการสื่อสาร

อย่างไรก็ตาม ความท้าทายด้านการสื่อสารระหว่างอาจารย์ชาวต่างชาติและนักศึกษาไทยนี้ ไม่ได้อยู่ในรูปแบบวิจนภาษาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะผลลัพธ์จากการศึกษานี้ สะท้อนให้เห็นความท้าทายที่เกิดจากการสื่อสารด้วยรูปแบบอวัจนภาษาเช่นกัน กล่าวคือ นักศึกษาไทยมีความกังวลและสับสนในการแสดงออกของอาจารย์ชาวต่างชาติ เนื่องจากอาจารย์ชาวต่างชาติส่วนใหญ่อาศัยอยู่ประเทศไทยมานาน ทำให้พฤติกรรมหรือการแสดงออกหลายอย่างของอาจารย์ชาวต่างชาติคล้ายกับคนไทย เช่น (1) อาจารย์ชาวต่างชาติอบรมนักศึกษาชาวต่างชาติให้เปิดประตูให้แก่ผู้ที่อาวุโสกว่าที่เดินตามหลัง (2) การใช้คำลงท้ายประโยคด้วยคำว่า “ค่ะ/ครับ” ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้นักศึกษาไทยเกิดการคาดเดา รู้สึกไม่มั่นใจในการมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติ ว่านักศึกษาไทยจะสามารถแสดงออกหรือพูดคุยกับอาจารย์ชาวต่างชาติ ได้เหมือนชาวต่างชาติทั่วไปหรือต้องแสดงความนอบน้อมแบบคนไทย ซึ่งปัญหาเรื่องการแสดงออกนี้ ยังพบเห็นในบริบทการทำงานข้ามวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่น ผู้ประกอบการชาวไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศลาว (ภาคภูมิ ภัควิภาส และคณะ, 2560) ที่ไม่เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของคนลาว ทำให้เกิดความไม่เชื่อมั่น ลังเล จนนำไปสู่ผลเสียของการประกอบธุรกิจ หรือการศึกษาของ จิราภรณ์ สมิต และ พงกษพรพรณ บรรเทาทุกข์ (2559) พบว่า การสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาของชาวต่างชาติทำให้ผู้ที่เติบโตมาจากวัฒนธรรมเอเชีย รู้สึกตกใจ และไม่พอใจ

การแสดงออกในพื้นที่ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมนั้น เผยให้เห็นความซับซ้อน ยากที่จะทำความเข้าใจในมุมมองของผู้ที่เริ่มต้นมาทำงานบนพื้นที่ข้ามวัฒนธรรม ด้วยปัญหาด้านภาษา การสื่อสาร การแสดงออก เช่นเดียวกับประสบการณ์ของนักศึกษาไทยในระยะเผชิญความท้าทายที่เกิดความสับสนว่าจะมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ชาวต่างชาติอย่างไร ซึ่งงานวิจัย

หลายชั้นในต่างประเทศ ได้เสนอเครื่องมือหรือวิธีการเพื่อใช้สื่อสารแบบข้ามวัฒนธรรม เช่น การเตรียมตัวด้านภาษาและการสื่อสารก่อนเริ่มได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์กับอาจารย์ชาวต่างชาติ (Manathunga, 2017b) การพัฒนาชุดเครื่องมือวิธีการสื่อสารแบบเมตา (meta-communication เพื่อพูดคุยเรื่องวิธีการสื่อสาร และอธิบายหรือแปลความหมายของข้อมูลหรือพฤติกรรม) (Soong, Tran, & Hiep, 2016) และหนึ่งในวิธีแก้ปัญหาเบื้องต้นที่นักศึกษาไทยทำคือ การสื่อสาร พูดคุยกับคนที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน หรือสอบถามกับผู้ที่เคยทำงานกับอาจารย์ชาวต่างชาติมาก่อน เพราะการสื่อสารกับคนที่ใช้ภาษาเดียวกัน จะช่วยลดความเครียด และเพิ่มความแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สะดวกรวดเร็ว เข้าใจง่าย และเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมใหม่ได้ (Kim, 2004, อ้างใน ภาคภูมิ ภักดีวิภาส และคณะ, 2560) หรือวิธีการนัดพูดคุยระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติและนักศึกษาไทย เพื่อปรับความเข้าใจและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมร่วมกัน

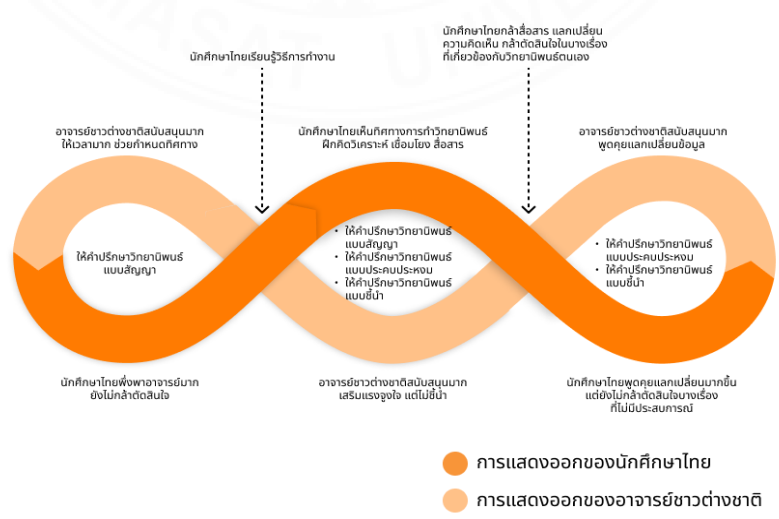
2. ด้านลักษณะการเรียนรู้และลักษณะการทำงาน

ในขณะที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ นักศึกษาไทยพบว่า ลักษณะการเรียนรู้และลักษณะการทำงานมีความแตกต่างจากระบบการศึกษาของประเทศไทย เช่น อาจารย์ชาวต่างชาติมักตั้งคำถามชวนให้นักศึกษาไทยคิด กระตุ้นให้นักศึกษาไทยแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้นักศึกษาไทยคิดเชิงสร้างสรรค์ คิดเชิงวิพากษ์ คิดแบบเชื่อมโยง หาความเป็นไปได้ใหม่ และฝึกฝนให้นักศึกษาไทยคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ทั้งนี้ลักษณะการเรียนรู้และลักษณะการทำงานดังกล่าว มีความแตกต่างจากลักษณะการเรียนรู้ในสถานศึกษาของไทยหลายประการ อาทิ การเรียนรู้ในประเทศไทยขาดพื้นที่ให้ผู้เรียนแสดงออก วิพากษ์ แสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Burford และ Uerpaiojkit (2017) ว่านักศึกษาไทยไม่ได้ถูกฝึกให้คิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม กล้าพูดกล้าแสดงออก และไม่ได้เป็นตัวของตัวเอง ทำให้นักศึกษาไทยเผชิญความท้าทายต่อลักษณะการเรียนรู้และลักษณะการทำงานกับอาจารย์ชาวต่างชาติ ในเรื่องการใช้สิทธิในการตัดสินใจ การแสดงออก การแสดงความต้องการ การตอบคำถาม และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และสอดคล้องกับผลลัพธ์ของ Hall และ Burns (2009) ที่พบว่า การปรับตัวเข้ากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่มาจากต่างวัฒนธรรมเป็นเรื่องท้าทาย เพราะต้องใช้ความกล้าในการสื่อสาร และนักศึกษาต้องชี้แจงแนวทางการทำวิจัยของตนเอง เพราะนักศึกษาคือผู้ที่ศึกษา เป็นเจ้าของงานวิจัย

จากผลลัพธ์การสัมภาษณ์นักศึกษไทยทั้งสิบคน พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติมักให้นักศึกษาไทยใช้สิทธิในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ของตนเอง โดยอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นผู้สนับสนุนด้วยการหาข้อมูลมาแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน ทั้งนี้ในระยะแรกของการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่ช่วงสำรวจและกำหนดหัวข้อวิทยานิพนธ์ (Higson-Smith, 2000) ช่วงทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Soliman, 1999) ช่วงออกแบบและกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย อาจารย์ชาวต่างชาติจะให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบสัญญา (Contractual style)

หมายถึง ให้คำปรึกษาแบบมีโครงสร้างขั้นตอนมาก ช่วยควบคุมทิศทาง การทำงาน ใช้ทักษะการบริหารจัดการเข้าร่วม สนับสนุนให้นักศึกษามีแรงจูงใจในการทำงานสูง มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน) ซึ่งการให้คำปรึกษาลักษณะนี้ อาจารย์ชาวต่างชาติจะให้เวลาแก่นักศึกษามากที่สุด (Garfield & Alpert, 2002) ในภายหลัง อาจารย์ชาวต่างชาติได้ปรับวิธีการให้คำปรึกษาตามบริบทของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นขณะทำงานร่วมกัน เช่น ใช้วิธีการแบบประคบประหงม (Pastoral style) หมายถึง ให้คำปรึกษาแบบไม่มีโครงสร้างขั้นตอนมาก แต่จะให้การสนับสนุนมาก ดูแลให้การสนับสนุนเป็นการส่วนตัว แต่ไม่เข้ามากำหนดทิศทางการทำงานแต่ละขั้นตอนของนักศึกษา) หรือให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบชี้แนะ (Directional style) หมายถึง การให้คำปรึกษาแบบสนับสนุนน้อย แต่ส่งเสริมให้นักศึกษามีแรงจูงใจในการทำงานสูง เพราะเห็นประโยชน์ และความจำเป็นของงาน เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์การทำงานให้เสร็จ กำหนดส่งงานด้วยตนเอง โดยไม่ต้องให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์สนับสนุนมาก แต่ยังมีเวลาใกล้ชิดและพบนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ) เพื่อให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ในช่วงพัฒนาโครงร่างวิทยานิพนธ์ ช่วงขออนุมัติโครงร่างวิทยานิพนธ์ ช่วงเก็บข้อมูล บันทึกผล วิเคราะห์ข้อมูล และช่วงเผยแพร่งานวิจัย และการสร้างเครือข่ายนักวิจัย

ในระยะเริ่มต้นของการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์จะเห็นได้ว่า อาจารย์ชาวต่างชาติมีส่วนช่วยสนับสนุนและวางแผนทิศทางการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาไทย เพราะนักศึกษาไทยยังไม่เคยมีประสบการณ์การทำวิทยานิพนธ์ ทำให้ขาดความมั่นใจ ไม่กล้าตัดสินใจเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ของตนเอง ซึ่งบ่งชี้ว่า ในระยะนี้นักศึกษาไทยมีลักษณะการทำงานที่พึ่งพิงอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อยู่มาก และต่อมาในภายหลัง เมื่อนักศึกษาเริ่มปรับตัวได้ การเปลี่ยนรูปแบบให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์จึงเกิดขึ้นตามมา ทำให้ผู้วิจัยออกแบบรูปทรงลักษณะเกลียวเพื่อสะท้อนเชื่อมโยงกันไประหว่างนักศึกษาไทยและอาจารย์ชาวต่างชาติได้ ดังภาพประกอบที่ 5.1



ภาพที่ 5.1 รูปแบบการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. ด้านทัศนคติและความสามารถของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาไทยมีทัศนคติที่ดีต่ออาจารย์ต่างชาตินั้นมีความน่ายักย่อง ศรัทธา เนื่องจากอาจารย์มีความสามารถในการทำงานวิจัย มีความสามารถในการตรวจงาน มีความรู้ ความเชี่ยวชาญตรงกับสิ่งที่นักศึกษาไทยต้องการเรียนรู้ และมีทักษะการให้คำปรึกษาด้วยจิตวิทยา อีกทั้งนักศึกษาไทยยังสะท้อนว่าบุคลิกของอาจารย์ชาวต่างชาติ ได้แก่ ความกระตือรือร้น ความตรงต่อเวลา ความทุ่มเทจริงจัง การเอาใจใส่ในการทำงาน การให้เกียรติ พูดคุยอย่างห่วงใย ล้วนเป็นเหตุผลที่ทำให้นักศึกษาไทยรู้สึกเคารพ และมีทัศนคติที่ดีต่ออาจารย์ชาวต่างชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวานิช และ นงลักษณ์ วิรัชชัย (2546) ที่อธิบายองค์ประกอบ (1) ด้านโครงสร้าง (หมายถึง องค์ประกอบที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จัดให้นักศึกษา ได้แก่ ชี้แจงกระบวนการของการทำวิทยานิพนธ์ การพูดคุยถึงความรับผิดชอบและขั้นตอนการดำเนินงานร่วมกัน การเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อนักศึกษา การบริหาร จัดตารางเวลาในการทำงานร่วมกัน) (2) องค์ประกอบด้านการสนับสนุน (หมายถึง การดูแลเอาใจใส่ การหาแหล่ง) (3) และองค์ประกอบอื่น ๆ (ได้แก่ การสังเกตนักศึกษา และออกแบบการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่เหมาะสมกับนักศึกษา) ด้วยคุณลักษณะดังกล่าวนี้ ทำให้นักศึกษาไทยส่วนใหญ่ ยึดถืออาจารย์ที่ปรึกษาชาวต่างชาติ เป็นบุคคลต้นแบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตา รักษ์พลเมือง และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2549) ที่พบว่า อาจารย์ชาวต่างชาติทำงานอย่างทุ่มเท ตรงต่อเวลาในการส่งงาน/นัดหมาย และอาจารย์ชาวต่างชาติไม่ได้ยึดในองค์ความรู้ของประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่เน้นให้นักศึกษาไทยหาข้อมูลที่หลากหลาย เป็นข้อมูลชุดปัจจุบันที่มีแหล่งอ้างอิงน่าเชื่อถือ และให้นำเอาข้อมูลที่สืบค้นได้ หรือนำข้อมูลที่สนใจมาแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่นักศึกษาไทยไม่คุ้นชิน แต่นักศึกษาไทยต้องการพัฒนาคุณลักษณะนักวิจัยเหล่านี้ และพยายามทำความเข้าใจกับวิธีการทำงานของอาจารย์ชาวต่างชาติ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติคอยให้กำลังใจและเสริมพลังให้นักศึกษา

ผลการศึกษานี้ ขัดแย้งกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ ที่สะท้อนให้เห็นปัญหาว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติ (Western) ใช้คำพูดหรือแสดงพฤติกรรมต่อนักศึกษาที่มาจากประเทศในแถบเอเชีย (South East Asia) เพราะมีอคติกับประเทศด้อยพัฒนา การบังคับให้นักศึกษาเอเชียใช้องค์ความรู้ตามมาตรฐานวิธีการศึกษาแบบซีกโลกตะวันตก (Northern) (Tallon & McGregor, 2014) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แสดงความไม่ใส่ใจในการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไม่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักศึกษา และไม่พัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการเป็นนักวิจัยในอนาคตให้นักศึกษาเอเชีย (Manathunga, 2017a) รวมทั้งแสดงพฤติกรรมที่ไม่ให้เกียรติความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมและทางมรดกวัฒนธรรม (cultural knowledge) ของประเทศบ้านเกิดนักศึกษาเอเชีย (Manathunga, 2017b) ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์กับนักศึกษาเอเชียเป็นไปในทิศทางลบ เกิดความบาดหมาง เกิดการปะทะกัน จากปัญหาดังกล่าว บ่งชี้ว่า ทัศนคติ

ของอาจารย์ชาวต่างชาติที่มีต่อนักศึกษาเอเชีย มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

แต่ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาไทยและอาจารย์ชาวต่างชาติมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นักศึกษาไทยไม่เคยได้รับการกดขี่จากพื้นฐานของสังคม เชื้อชาติ ศาสนา เพศ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า มีสาเหตุเนื่องมาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมากกว่าหนึ่งปี และอาจารย์ชาวต่างชาติส่วนใหญ่ปรับตัว เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและภาษาไทยแล้ว ทำให้มีความสามารถในการสื่อสารและมีความเข้าใจต่อวัฒนธรรมไทย (ธานิชภูมิ กองแก้ว, 2544) อาจารย์ชาวต่างชาติรู้จักการวางตัวที่เหมาะสมและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักศึกษาไทย (Burford & Uerpaiojkit, 2017) แต่ปัญหาความสามารถของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผลกระทบต่อนักศึกษาไทยคือ ความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ การวิพากษ์วิธีการทำงาน เช่น ความตรงต่อเวลา ความกระตือรือร้น ความจริงจังทุ่มเท เอาใจใส่ในการทำงาน เพราะนักศึกษาไทยขาดคุณลักษณะเหล่านี้ และนักศึกษาไทยเล่าว่า สังคมที่นักศึกษาไทยเติบโตมาไม่ได้หล่อหลอมคุณสมบัติเหล่านี้ให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาเท่าที่ควร และเมื่อนักศึกษาไทยต้องการเปลี่ยนแปลงตัวเองให้ดีขึ้น นักศึกษาไทยจึงเลือกรับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติเพื่อเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Evans (2007) ที่กล่าวว่า การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมมีข้อดีคือ นักศึกษาจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการทำวิจัย ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกบริหารจัดการชีวิต ฝึกดูแลความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นที่มีพื้นฐานวัฒนธรรมต่างกัน ได้เรียนรู้การใช้ภาษาต่างประเทศ ได้ศึกษาเนื้อหาวรรณกรรมหรืองานวิจัย การฝึกกระบวนการ และวิธีการทำงานที่มีรูปแบบไม่เหมือนวัฒนธรรมเดิม

สุดท้าย ผู้วิจัยพบว่า ความท้าทายทั้งสามด้านของนักศึกษาไทย เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกัน เนื่องจากเมื่อนักศึกษาไทยไม่สามารถสื่อสารได้ ทำให้มีความคาดหวังต่อตนเองมากขึ้นที่จะพยายามเพื่อพัฒนาภาษาและการสื่อสาร เพื่อให้ตนเองสามารถมีส่วนร่วมในชั้นเรียนหรือได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ด้วยความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งความกระตือรือร้นในการเรียนจะเกิดขึ้นนั้น ได้รับแรงจูงใจ จากการเห็นแบบอย่างพฤติกรรมของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติ ที่กระตุ้นให้นักศึกษาไทยขวนขวายเพิ่มขึ้น และพยายามปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมการเรียนและการทำงาน ขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม

5.1.3 ปรับตัว

ประสบการณ์ของนักศึกษาไทย ในระยะที่ 3 พบว่า มีการปรับตัวเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านภาษาและการสื่อสาร ด้านลักษณะการเรียนและลักษณะการทำงาน ด้านทัศนคติและความสามารถของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งนักศึกษาไทยกล่าวว่าช่วงเวลาของการปรับตัวนั้นเกิดขึ้นในระยะ 2-6 เดือนแรกที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ และสิ่งที่นักศึกษาทำ

ในระยะปรับตัวคือ (1) การสังเกต อิริยาบถ ท่าทาง ลักษณะการสื่อสาร สำเนียง วัฒนธรรมการทำงาน เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบ ลักษณะการเรียนและลักษณะการทำงาน แนวความคิดของอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ เช่น การเตรียมตัวหาข้อมูลเพื่อศึกษาเนื้อหาก่อนขอคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ (2) การไตร่ตรองและยอมรับว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติหรือเปลี่ยนแปลงตนเอง เพื่อพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้นทั้งในบทบาทนักวิจัยและการดำรงชีวิต อาทิ ความใส่ใจในแหล่งที่มาของข้อมูล มีความกระตือรือร้น ตรงต่อเวลา ทักษะการนำเสนอในที่สาธารณะ เป็นต้น (3) การปรับทัศนคติ ความคิด และพฤติกรรม โดยสามารถแบ่งวิธีการในการปรับตัวของนักศึกษาไทยได้ ดังนี้

1. นักศึกษาไทยเริ่มจากตัวเอง คือ การเปิดใจเรียนรู้สิ่งที่แตกต่างจากความคุ้นชินเดิม มีทัศนคติด้านบวกเพื่อช่วยให้การปรับตัวกลายเป็นการเรียนรู้ที่มีความสนุก โดยที่นักศึกษาไทยยังคงมองที่เป้าหมายของการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม (เช่น ต้องการพัฒนาตัวเอง ต้องการพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสาร ต้องการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จ) ทำให้นักศึกษาไทยมีแรงกระตุ้นที่จะปรับตัว พร้อมทั้งยังหาเครื่องมือ อุปกรณ์ เช่น ทำบันทึกสรุปสิ่งการได้รับคำแนะนำ การชวนช่วยศึกษาเพิ่มเติม และการสอบถามบุคคลที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน เป็นต้น นอกจากนั้น นักศึกษาไทยยังได้รับแรงจูงใจในการปรับตัวมาจากอาจารย์ชาวต่างชาติ เพราะอาจารย์ชาวต่างชาติมักให้เหตุผลและอธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมหรือการแสดงออกของนักศึกษาไทยที่ควรเปลี่ยนแปลง ทำให้นักศึกษาไทยตัดสินใจเปลี่ยนตัวเอง เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Beijaad, Meijer และ Verloop (2004) ว่า การปรับเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรมมาจากหลายปัจจัย เช่น แรงบันดาลใจ เหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งในด้านลบและด้านบวก และนักศึกษาได้ปรับตัวเพื่อให้กลมกลืนไปกับสถานการณ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kidman, Manathunga และ Cornforth (2017) ว่า นักศึกษาเอเชียได้ถูกหล่อหลอมจากวิธีการดำเนินชีวิต ความรู้ เอกลักษณะ ทักษะ ความชำนาญของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนมหาวิทยาลัย และสภาพแวดล้อมจนเกิดการเรียนรู้และปรับตัวไปตามวัฒนธรรมใหม่

2. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติ มีส่วนช่วยในการปรับตัวของนักศึกษาไทย ด้วยการแนะนำแนวทางการทำงานโดยใช้วิธีการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา (Soong, Tran, & Hiep, 2016) พร้อมทั้งรับฟังความคิด ความรู้สึกของนักศึกษา ใส่ใจในรายละเอียดของงาน มีความยืดหยุ่นเมื่อนักศึกษาไทยยังไม่เข้าใจหรือส่งงานช้ากว่าที่กำหนด และอาจารย์ชาวต่างชาติหารูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Chakrabarty, 2007) เพื่อช่วยในการอธิบายหรือสื่อสารกับนักศึกษาไทย ทำให้นักศึกษาไทยสามารถปรับตัวและเรียนรู้ขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติได้ การสนับสนุนดังกล่าว ช่วยให้นักศึกษาไทยและอาจารย์ชาวต่างชาติเกิดการปรับตัวเข้าหากันทั้งสองฝ่าย มากไปกว่านั้นอาจารย์ชาวต่างชาติยังแสดงออกถึงประนีประนอมในระยะปรับตัวของนักศึกษาไทย เนื่องจากอาจารย์ชาวต่างชาติทั้งเจ็ดคนเคยผ่าน

การปรับตัวมาก่อน เมื่อย้ายมาทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศไทย จึงทำให้เกิดการยอมรับ และปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธาณิชฎ์ กองแก้ว (2544) ที่พบว่า ปัจจัยด้านระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในประเทศไทย มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว ทำให้อาจารย์ชาวต่างชาติเข้าใจวิธีการสื่อสารและวัฒนธรรมไทย รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่หล่อหลอมนักศึกษาไทยมา และอาจารย์ชาวต่างชาติจึงไม่บีบบังคับจนทำให้นักศึกษารู้สึกอึดอัด (Bell, 2016) ซึ่งการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของอาจารย์ชาวต่างชาตินี้ สอดคล้องกับความสามารถในการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยของอาจารย์ชาวต่างชาติ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐอีก 27 แห่ง ที่ชื่นชมความเป็นเอกลักษณ์ของนักศึกษาไทยในความนอบน้อม และใช้เวลาแก่นักศึกษาไทยในการปรับตัว ยกเว้นอาจารย์ชาวต่างชาติบางคนที่ยังไม่เข้าใจวัฒนธรรมและสังคมไทย ทำให้มีการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมและมีอคติต่อนักศึกษาไทยและเพื่อนร่วมงาน (พรพิมล เสนะวงศ์, 2547)

จากการปรับตัวดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า การปรับตัวของนักศึกษาไทยผ่านประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือการเรียนรู้จากการสังเกต การเผชิญความแตกต่างและความท้าทายด้วยตนเอง และทางอ้อมคือ การได้รับการบอกกล่าว การได้รับคำแนะนำ จนนักศึกษาไทยสามารถปรับตัวได้และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับที่ Dennis และ Eichler (2016) สรุปสาเหตุการปรับตัวว่า เกิดจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ (1) ความต้องการภายในตัวบุคคล เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ (2) เกิดจากแรงกระตุ้นจากสังคม ที่ส่งผลให้บุคคลต้องปรับตัว (3) เกิดจากความสนใจหรือจุดมุ่งหมายของชีวิต ซึ่งปัจจัยทั้งสามข้อนั้น สะท้อนให้เห็นว่า วัฒนธรรมในตัวบุคคลสามารถปรับเปลี่ยนได้ หากบุคคลพิจารณาถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นว่า การเปลี่ยนแปลงจะนำมาสู่สิ่งที่ดีมากกว่าเดิม อีกทั้งการปรับตัวยังเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อความคิด ความเชื่อของนักศึกษาไทย จนมีผลสู่การเปลี่ยนแปลงการกระทำและทำต่อเนื่องจนเป็นนิสัย (Kidman, Manathunga, & Cornforth, 2017) และกลายเป็นแบบแผนพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่นในสังคมต่อไป

ในท้ายที่สุด ผลลัพธ์จากการศึกษาพบว่า การปรับตัวของนักศึกษาไทยเกี่ยวข้องกับค่านิยมของวัฒนธรรมไทย ที่ผู้เยาว์ถูกปลูกฝังให้เคารพ เชื่อฟัง อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์มากกว่า ตามทฤษฎีมิติทางวัฒนธรรม (Hofstede's cultural dimensions theory) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Collectivist) และการให้พื้นที่ความเป็นส่วนตัว (Individualist) และด้านความแตกต่างทางอำนาจ (Power Distance) หมายความว่า นักศึกษาไทยยินยอมต่อการได้รับคำสั่งในการปรับตัวจากอาจารย์ชาวต่างชาติ เนื่องจากนักศึกษาไทยถูกหล่อหลอมให้สื่อสาร แสดงออก และแสดงความคิดเห็นโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดของคนกลุ่มใหญ่สังคม (High Context Communication) และเติบโตมาในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำ เช่น คนที่มีอำนาจน้อยกว่าจะฟังพวาอาศัยบุคคลที่มีอำนาจมากกว่า (Large Power Distance) ทำให้นักศึกษาไทยเชื่อสิ่งที่อาจารย์ชาวต่างชาติชี้แนะมากเป็น

พิเศษ โดยเฉพาะเมื่อได้มีประสบการณ์ทำงานจริงร่วมกับอาจารย์ชาวต่างชาติ ที่ให้เท่าเทียมในสิทธิเสรีภาพของบุคคล (Small Power Distance) ซึ่งเป็นสิ่งที่นักศึกษาไทยรู้สึกสบายใจ และสามารถเป็นตัวของตัวเองได้มากกว่าเมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมา และช่วยยืนยันถึงทฤษฎีหลังยุคล่าอาณานิคม (Post-Colonial theory) ในระยะการข้ามทางวัฒนธรรม (transculturation) ได้ว่า บุคคลสามารถปรับตัวหรือเลือกบางสิ่งจากวัฒนธรรมใหม่ไปเปลี่ยนแปลงตัวเองได้ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงนั้นนำไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากการผนวกรวมความหลากหลายทางวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน และนำไปสู่แบบแผนของวัฒนธรรมใหม่ แต่วัฒนธรรมเดิมยังไม่ได้สูญหายไป (Manathunga, 2007a)

5.1.4 ช่วงถดถอย

ผลจากการศึกษาพบว่า ในขณะที่นักศึกษาไทยได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ และสามารถปรับตัวต่อการทำวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมได้แล้วนั้น แต่ในภายหลัง พบว่า นักศึกษาไทยมีภาวะเครียด ท้อแท้ เศร้าหมอง เหนื่อย และรู้สึกขี้เกียจ เฉื่อยชา ซึ่งมาจากปัญหาส่วนตัว หรือเกิดอุปสรรคในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งในช่วงถดถอยนี้มีระยะเวลาที่เกิดขึ้นยาวนานแตกต่างกันออกไป แต่ความรู้สึกบั่นทอนเหล่านี้ส่งผลต่อความคืบหน้าในการทำวิทยานิพนธ์ ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติต้องพูดคุยสื่อสาร เพื่อปรับความเข้าใจและหาทางออก ร่วมกันกับนักศึกษาไทย ซึ่งมีการศึกษาจากต่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาเอเชียที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ โดยการหาที่มาและสาเหตุของพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ไม่คว่นัดตลิ่งจากการแสดงออกของนักศึกษาเอเชียในเรื่องที่อาจารย์ชาวต่างชาติยังไม่เข้าใจ แต่ให้เริ่มจากการรับฟัง พูดคุย เอาใจใส่ แสดงความเอื้ออาทร (Manathunga, 2014) เพื่อให้ นักศึกษากลับมาตระหนักรู้ในตนเอง หาทางออกของปัญหา และมีความพร้อมในการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จ

วิธีการดูแลนักศึกษาในช่วงถดถอยนี้ ยังสอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากการศึกษาของ Kidman, Manathunga และ Cornforth (2017) ว่า การสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาและการสื่อสารเป็นเครื่องมือที่ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจ และได้พูดคุยกัน รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ควรสังเกตหาสิ่งที่นักศึกษาไม่กล้าสื่อสาร (hidden curriculum) ออกมาตรง ๆ เช่น การแสดงความเมินเฉย การปิดกั้นตนเอง (Xu, 2017) ก่อนที่พฤติกรรมหรือช่วงถดถอยของนักศึกษาจะกลายเป็นปัญหาระยะยาว และไม่สามารถทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ ซึ่งอาจารย์ชาวต่างชาติควรเตรียมความพร้อมให้แก่ตนเอง เพื่อทำความเข้าใจอิริยาบถ กิริยาท่าทาง ภาษาของนักศึกษาที่มาจากต่างวัฒนธรรม (Manathunga, 2017a) เพราะจะเป็นเครื่องมือในการดูแลและป้องกันการเข้าใจผิดในการให้คำปรึกษาแบบข้ามวัฒนธรรม และควรหาข้อตกลงในการใช้รูปแบบและภาษาที่ต้องสื่อสารกัน (Hu, Veen, & Corda, 2016) เพื่อลดช่องว่างด้านกำแพงภาษา และลดความเสี่ยงในการเกิดปัญหาอื่นที่อาจเกิดขึ้นในภายหลัง

ทั้งนี้ประสบการณ์ของนักศึกษาชาวไทยที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ พบว่า อาจารย์ชาวต่างชาติสอบถาม รับฟังนักศึกษาไทย และช่วยกระตุ้นเตือนนักศึกษาไทยให้จัดลำดับความสำคัญก่อน/หลังของสิ่งที่จำเป็นต้องทำ โดยใช้วิธีการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมากับนักศึกษาไทย ซึ่งแสดงให้เห็นรูปแบบการสื่อสารอย่างชัดเจน ที่ตรงกับมิติด้านการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Individualist) จากทฤษฎีทฤษฎีมิติทางวัฒนธรรม (Hofstede's cultural dimensions theory) ที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันของคนในสังคมในการสื่อสาร ซึ่งหลังจากได้พูดคุยทำความเข้าใจสาเหตุของปัญหา และหาวิธีแก้ไขเรียบร้อยแล้ว นักศึกษาไทยจึงสามารถกลับมาทำวิทยานิพนธ์ได้อย่างราบรื่น

ประสบการณ์การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในระยะที่ 4 ช่วงถดถอยนี้ จะเห็นได้ว่า บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติ จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อม มีทักษะการวิจัย มีทักษะจิตวิทยาและการให้คำปรึกษา มีความประณีตที่จะประคับประคองความรู้สึกของนักศึกษา (Xu, 2017) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในด้านความสัมพันธ์ สุขภาพร่างกายที่แข็งแรงของนักศึกษา (Bell, 2016) ส่วน Manathunga (2014) ได้เสนอว่า ลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ควรเป็นผู้ที่เด็ดขาด (plumbs strongly) และไม่มีแบบแผนตายตัวที่เคร่งครัดเกินไป จะช่วยทำให้การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมมีแนวโน้มจะประสบความสำเร็จมากขึ้น และ Golde (1998, อ้างใน Cohen & Greenberg, 2011) กล่าวว่า หากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ติดตามการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการทำวิทยานิพนธ์ที่ประสบผลสำเร็จของนักศึกษา เช่นเดียวกับที่ Faghihi และ Ethington (1996, อ้างใน Cohen & Greenberg, 2011) สรุปผลการศึกษาว่า การสนับสนุน การเคารพในการตัดสินใจของนักศึกษา และความเข้าใจจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีความสำคัญต่อนักศึกษามากกว่าความเชี่ยวชาญของอาจารย์ ซึ่งชี้ให้เห็นความสำคัญของบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ว่า ต้องมีความเอาใจใส่และใช้ความพยายามอย่างมากในการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม เพราะมีปัจจัยความแตกต่างด้านภูมิความรู้ การสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยประกอบในการทำงานร่วมกัน

5.1.5 กลับมาตั้งหลักใหม่

หลังจากนักศึกษาไทยตระหนักรู้ในตนเองว่า มีหน้าที่และมีเป้าหมายที่ต้องรับผิดชอบต่อการทำวิทยานิพนธ์ และสามารถยอมรับปัญหาและหาทางออกได้แล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงเริ่มต้นของระยะที่ 5 กลับมาตั้งหลักใหม่คือ นักศึกษาไทยเผชิญความรู้สึกกลัว ไม่กล้าพบกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพราะรู้สึกผิดต่อพฤติกรรมตนเอง ซึ่งในระยะนี้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติยังมีส่วนสำคัญต่อการกลับมาตั้งหลักของนักศึกษาไทย ด้วยการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการพูดคุย ทำความเข้าใจกัน โดยอาจารย์ชาวต่างชาติลดความเป็นตัวเองลงเพื่อรับฟังความรู้สึก

ความคิดของนักศึกษาไทย เพิ่มความใส่ใจ ให้ความเวลาและเปิดใจให้นักศึกษา ส่วนนักศึกษาไทยที่มีช่วง ถอดออกจากการหาผลลัพธ์ในการทดลอง พบว่า อาจารย์ชาวต่างชาติให้อิสระนักศึกษาไทยในการไป เรียนรู้จากบุคคลอื่น ๆ

ปัจจัยการสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าว พบว่า มีส่วน เกี่ยวข้องต่อการคงอยู่ (Persistence) ของนักศึกษาที่ต้องการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จและจบการศึกษา ระดับปริญญาโทจริง เช่น ผลการศึกษาของ Cohen และ Greenberg (2011) บ่งชี้ว่า ความกระตือรือร้น ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการสอนและให้คำปรึกษา ปฏิสัมพันธ์และความห่วงใยของ อาจารย์วิทยานิพนธ์ที่มีต่อนักศึกษามีส่วนช่วยสนับสนุนให้นักศึกษาระดับปริญญาโท มีความพยายาม และยังคงอยู่ในการเรียนและทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จการศึกษามากขึ้น สอดคล้องกับผลจาก การศึกษาครั้งนี้ว่า นักศึกษาไทยทั้งสิบคนมีความรู้สึกประทับใจต่อการสนับสนุนของอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติ เพราะอาจารย์ชาวต่างชาติมีส่วนช่วยผลักดัน เปิดโอกาสการเรียนรู้และติดตาม ความคืบหน้าในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาไทยอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ ระหว่างนักศึกษาไทยและอาจารย์ชาวต่างชาติเป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อใจกัน และมีความสัมพันธ์อันดี ระหว่างกัน จนทำให้การกลับมาตั้งหลักในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาไทยผ่านพ้นไปได้

ด้วยผลการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาไทยมีความรู้สึกดี ประทับใจ ได้เรียนรู้และได้ฝึกฝนทักษะการทำวิจัย ได้พัฒนาตนเองในหลาย ๆ ด้าน ตามความตั้งใจที่คาดหวังไว้ ซึ่งผลการศึกษาชิ้นนี้ขัดแย้งกับผลการศึกษาจากการสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาไทยที่ประเมิน บทบาทการสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษาชาวไทย ในสถาบันการศึกษาของไทยว่า นักศึกษาไทย ผิดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไทย ด้านการพัฒนาโครงการ การเสนอขอทำ วิจัย การขออนุมัติโครงการเสนอขอทำวิจัย การเผยแพร่ผลงานวิจัย (จันทร์สลวย ปริชามาตร, 2549) บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาอิสระปฏิบัติหน้าที่ในความ รับผิดชอบจริงได้น้อยกว่าความพึงพอใจที่นักศึกษาคาดหวังไว้ (จิตสุมาน เลิกบางพลัด, 2558) อาจารย์ที่ ปรึกษาปฏิบัติหน้าที่ได้น้อยกว่าบทบาทที่นักศึกษาคาดหวังทุกด้าน (ปราณี หะชัน, 2542) และนักศึกษา ยังมีความไม่แน่ใจในข้อมูลที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้ เช่น การรักษาสุขภาพนักศึกษา การให้ความรู้เกี่ยวกับ ระเบียบ ข้อบังคับมหาวิทยาลัย (พนิดา ประเทือง, 2550)

นอกจากนั้น ยังมีปัจจัยอีกหลากหลายที่ช่วยให้นักศึกษาไทยประสบความสำเร็จใน การกลับมาตั้งหลักได้ และทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ เช่น คนรอบตัว แหล่งค้นคว้าข้อมูล สถาบันการศึกษา ความรับผิดชอบของนักศึกษาไทยที่ต้องวางแผนการทำงาน จัดลำดับความสำคัญ ของสิ่งที่ต้องทำ เพิ่มความกระตือรือร้น หาแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม ทุ่มเทและจริงจัง มีวินัย และบริหาร เวลา จนกระทั่งนักศึกษาไทยสามารถกลับมาตั้งหลักทำวิทยานิพนธ์ได้และรับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากอาจารย์ชาวต่างชาติได้

5.2 สรุปผลการศึกษาและตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 2

ความรู้สึกของนักศึกษาไทยในระยะเริ่มต้นที่ได้รู้จักอาจารย์ชาวต่างชาติคือ นักศึกษาไทยรู้สึกวางใจ เพราะได้รับการต้อนรับที่ดีจากอาจารย์ชาวต่างชาติ แต่ยังมีความประหม่าและกังวลในเรื่องการสื่อสารภาษาต่างประเทศอยู่บ้าง จนเมื่อมีประสบการณ์ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมแล้ว นักศึกษาไทยเล่าว่า หลังจากปรับตัวได้ มีความรู้สึกดีขึ้น รู้สึกเป็นธรรมชาติเป็นตัวของตัวเอง และรู้สึกดีใจที่ได้เรียนรู้กับอาจารย์ชาวต่างชาติ เพราะนักศึกษาไทยเห็นการเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้น และสามารถสื่อสารความคิด ความรู้สึกได้อย่างตรงไปตรงไป ไม่ต้องกังวลเรื่องการต้องให้ความเคารพเชื่อฟังอาจารย์เหมือนการเรียนในวัฒนธรรมไทย

ในขณะที่ทัศนคติของนักศึกษาไทยก่อนจะเริ่มได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติคิดว่า อาจารย์ชาวต่างชาติจะต้องทำงานอย่างสมบูรณ์แบบ มีความจริงจัง ทุ่มเท และตรงต่อเวลา ซึ่งภายหลังจากได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์และได้ทำงานร่วมกันแล้ว นักศึกษาไทยพบว่าทัศนคติที่เคยคิดไว้เป็นเรื่องจริง แต่บรรยากาศของการทำงานจะมีความผ่อนคลาย ไม่ได้ตึงเครียดเท่ากับที่จินตนาการไว้ และประสบการณ์ของนักศึกษาไทยยังพบว่า ลักษณะ ท่าทาง การแสดงออก และการเป็นอยู่ (being) ของอาจารย์ชาวต่างชาติไม่สามารถเหมารวมได้ว่า ชาวต่างชาติทุกคนที่มาจากประเทศเดียวกัน จะมีลักษณะ พฤติกรรมเหมือนกัน เพราะแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตที่ต่างกัน แต่วัฒนธรรมสากลหรือสิ่งที่อาจารย์ชาวต่างชาติทั้ง 7 คนแสดงออกจากรับประสบการณ์ของนักศึกษาไทย พบว่า มีความเหมือนกัน ในด้านลักษณะการทำงาน ลักษณะการเรียน และการสนับสนุนนักศึกษาไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

อาจารย์ชาวต่างชาติที่มาจากประเทศฝรั่งเศส ประเทศกัมพูชา ประเทศฟินแลนด์ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอังกฤษ และประเทศอเมริกา มีความเหมือนกันในการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แก่นักศึกษาไทย คือ มีความใส่ใจ ให้ความสำคัญกับงานและนักศึกษาไทย กระตือรือร้นติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างสม่ำเสมอ ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบ รับฟังและสนับสนุนให้นักศึกษาไทยแสดงความคิดเห็น ให้ความเท่าเทียมในระดับบุคคล ซึ่งอาจารย์ชาวต่างชาติทั้ง 7 คนอาศัยอยู่ประเทศไทยอยู่ในระยะ 1-15 ปี ทำให้มีการแสดงออกคล้ายคนไทย เช่น ความเป็นมิตร ยิ้มแย้ม และมีความเข้าใจแก่นักศึกษาไทย สื่อสารภาษาต่างประเทศด้วยความตั้งใจให้นักศึกษาไทยเข้าใจความหมายมากที่สุด ทำให้นักศึกษาไทยรู้สึกถึงความแตกต่างขณะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพียงเล็กน้อย ในขณะที่ความรู้สึกของนักศึกษาไทยที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวกัมพูชาที่เป็นคนมาจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมเอเชียด้วยกัน นักศึกษาไทยมองว่า อาจารย์เป็นเหมือนชาวเอเชียธรรมดา แต่มีความเป็นระเบียบเหมือนกับอาจารย์ชาวต่างชาติที่มาจากประเทศอื่น ๆ

ในภาพรวมการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม มีผลต่อการพัฒนา นักศึกษาไทยหลายด้าน อาทิ กระบวนการทำวิจัย ทักษะติดต่อคนต่างภาษาและวัฒนธรรม คุณสมบัติและ คุณลักษณะของนักวิจัย รวมทั้งทักษะด้านอื่น ๆ เช่น ภาษาและการสื่อสาร ระบบการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับการสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักศึกษาไทยในภาพรวมที่พัฒนาขึ้น ดังนี้ มีระบบ ความคิดในการทำวิจัย มีความละเอียดรอบคอบ มีทักษะการคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) มีความกระตือรือร้นและความรับผิดชอบมากขึ้น มีความตรงต่อเวลา มีวินัย มีทักษะการฟัง มีทักษะ ภาษาต่างประเทศและการสื่อสารดีขึ้น ซึ่งผลลัพธ์ของการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองเหล่านั้น นักศึกษาต้องผ่านด้านความต่างทางวัฒนธรรมและภาษามาตลอดระยะเวลา 6 เดือนแรกของการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม มีรายละเอียดดังนี้

1. ความต่างด้านวจนภาษาและอวจนภาษา หมายถึง ภาษา วิธีการสื่อสาร ลักษณะ ท่าทาง การแสดงออกทางร่างกาย สีหน้า อารมณ์ที่แตกต่างกัน เช่น อาจารย์ชาวต่างชาติใช้ ภาษาต่างประเทศเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร แต่นักศึกษาไทยใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลัก นักศึกษาไทย ขาดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียนส่งผลให้นักศึกษาไทยไม่เข้าใจเนื้อหาในการเรียน ไม่สามารถสื่อสารกับอาจารย์ชาวต่างชาติได้ ทำให้ความต่างด้านวจนภาษาและอวจนภาษา กลายเป็นอุปสรรคต่อการเรียนและลดประสิทธิภาพของการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ ชาวต่างชาติ เนื่องจากหากขาดความสามารถที่จะเข้าใจเนื้อหาหรือสิ่งที่อาจารย์ชาวต่างชาติอธิบายใน ประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับกระบวนการวิจัยแล้ว จะส่งผลให้ไม่สามารถนำคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะที่ได้ ไปปรับปรุงพัฒนาวิทยานิพนธ์ได้ รวมทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แสดงคำชี้แจง หรืออภิปรายความคิดเห็นได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์กับอาจารย์ชาวต่างชาติ

ทั้งนี้งานวิจัยจำนวนมาก (ภาคภูมิ ภักวิภาส และคณะ, 2560; พัชราภา เอื้ออมรวิเศษ, 2558; บุษยากร ตีระพุดติกุลชัย, 2561; Manathunga, 2017a) จึงเสนอให้นักศึกษาและอาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์ควรมีการเตรียมตัวด้านภาษา หรือหาเครื่องมือ หรือภาษากลางเพื่อใช้ในการ พูดคุยสื่อสารกัน (Hu, Veen, & Corda, 2016) และเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ตนเองก่อนเข้าไปสู่ สถานการณ์จริงในการทำงานร่วมกัน (Manathunga, 2017a)

2. ความต่างด้านลักษณะการเรียนรู้และลักษณะการทำงาน หมายถึง รูปแบบ วิธีการ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ระหว่างประสบการณ์ในอดีตของนักศึกษาไทย (อาทิ การเรียนรู้ในประเทศ ไทยขาดพื้นที่ให้ผู้เรียนแสดงออก วิพากษ์ แสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Burford และ Uerpairojkit (2017) ว่านักศึกษาไทยไม่ได้ถูกฝึกให้คิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม กล้าพูดกล้าแสดงออก และไม่ได้เป็นตัวของตัวเอง) กับลักษณะการเรียนรู้และการทำงานในปัจจุบันขณะได้รับคำปรึกษา วิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ (เช่น อาจารย์ชาวต่างชาติมักตั้งคำถามชวนให้นักศึกษาไทยคิด กระตุ้นให้นักศึกษาไทยแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้นักศึกษาไทยคิดเชิงสร้างสรรค์ คิดแบบเติบโต

(Growth Mindset) คิดเชิงวิพากษ์ คิดแบบเชื่อมโยง และหาความเป็นไปได้ใหม่) ทำให้นักศึกษาไทยเผชิญความท้าทายต่อลักษณะการเรียนรู้และลักษณะการทำงานกับอาจารย์ชาวต่างชาติ ในเรื่องการสื่อสาร การแสดงออก การแสดงความต้องการ การตอบคำถาม และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งผลให้นักศึกษาเกิดความเครียด ไม่มั่นใจ และนักศึกษาไทยพึงพิงอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อยู่มาก ในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ของตนเอง

ความต่างของลักษณะการเรียนรู้และลักษณะการทำงานดังที่กล่าวมา ทำให้ในช่วงแรกของการทำงานร่วมกัน อาจารย์ชาวต่างชาติช่วยสนับสนุนและวางแผนทิศทางการทำวิทยานิพนธ์ให้นักศึกษาไทย รวมทั้งอาจารย์ชาวต่างชาติยังเลือกรูปแบบการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่จะชี้แนะนักศึกษาไปที่ละขั้นโดยไม่สร้างความกดดันให้นักศึกษาไทย ขณะเดียวกันเมื่อนักศึกษาไทยผ่านพ้นช่วงปรับตัวได้แล้ว นักศึกษาไทยจึงมีส่วนร่วมในการเรียน การสื่อสาร และการแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้น และถึงแม้ว่า (1) ความต่างด้านวัจนภาษาและอวัจนภาษา และ (2) ความต่างด้านลักษณะการเรียนรู้และลักษณะการทำงาน จะส่งผลต่อการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม แต่ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ช่วยให้นักศึกษาไทยสามารถเรียนรู้ขณะได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม และสามารถทำวิทยานิพนธ์ได้คือ

5.2.1 คุณสมบัติของนักศึกษาไทย ที่มีความตั้งใจ มีแรงจูงใจ (Motivation) มีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาที่ทำวิทยานิพนธ์ มีความต้องการภายใน (Autonomous Motivation) (O'Dell & Hubert, 2011) ที่อยากจะเปลี่ยนแปลงตนเอง เช่น อยากพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ อยากเรียนรู้กระบวนการทำวิจัยในเรื่องที่สนใจ อยากศึกษาวิธีการทำงานแบบนานาชาติ และนักศึกษาไทยมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและปรับตัวภายใต้แรงกดดันจากภายนอก (Controlled Motivation) (O'Dell & Hubert, 2011) เช่น ลักษณะการทำงาน ทัศนคติ ภาษาและการสื่อสาร ซึ่งสะท้อนให้เห็นในช่วงการปรับตัว ว่านักศึกษาไทยสามารถจัดการตนเอง (Self-Management) ได้ และตรวจสอบพฤติกรรมตนเอง (Self-Monitoring) ในช่วงถดถอย และช่วงกลับมาตั้งหลักใหม่ สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาไทยมีความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Garrison, 1997) ซึ่งเป็นทักษะที่ดีในการต่อยอดเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

5.2.2 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติ ทำหน้าที่สนับสนุนและเกื้อกูลนักศึกษาไทย โดยไม่กักตุนความรู้ (Knowledge Hoarding) (O'Dell & Hubert, 2011) คอยสนับสนุน ให้ความสำคัญกับนักศึกษาไทย มีวิธีการสะท้อน (feedback) และให้ข้อเสนอแนะอย่างตรงไปตรงมาด้วยเหตุผลและให้เกียรตินักศึกษาไทย สรรหาเครื่องมือและรูปแบบเพื่อใช้ในการสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้และวิธีการทำวิจัยให้แก่นักศึกษาไทยตลอดการทำวิทยานิพนธ์ จนเสร็จสมบูรณ์

5.2.3 วัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดจาก 3 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) แรงจูงใจ ที่มาจากความต้องการของนักศึกษาไทยที่อยากพัฒนาตัวเอง (2) รูปแบบการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ไม่

มีลำดับชั้นการสนทนาแบบบนลงล่าง (Top-down communication) อาจารย์ชาวต่างชาติให้คำปรึกษา วิทยานิพนธ์แบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Development Style) ให้แนวทางและข้อเสนอแนะ (Guidance and Suggestion Style) อีกทั้งยังให้นักศึกษาไทยมีความเป็นเจ้าของวิทยานิพนธ์ของตนเอง สูง สามารถแลกเปลี่ยนพูดคุย และตัดสินใจได้ด้วยตนเอง (3) ความสัมพันธ์ เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ ร่วมกัน โดยอาจารย์ชาวต่างชาติให้เกียรติ รับฟัง ให้พื้นที่และอิสระต่อนักศึกษาไทยในการสื่อสาร ความคิด ความรู้สึก แสดงความคิดเห็น และอาจารย์ชาวต่างชาติยังยอมรับในสิ่งที่นักศึกษาไทยทำ ผิดพลาด ทำให้นักศึกษาไทยไม่ต้องกลัวว่าจะถูกตำหนิหรือโดนลงโทษ

5.2.4 พื้นที่ปลอดภัยในการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม เกิดจาก สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ และวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่เป็นความรู้สึกสบายใจ เชื่อใจ ปลอดภัยและเป็นกันเองในการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม ทำให้ความแตกต่าง ทางวัฒนธรรมมีผลเพียงเล็กน้อยต่อนักศึกษาไทยที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ เพราะมีอุปสรรคเรื่องภาษาและการสื่อสารในช่วงแรก แต่เมื่อสามารถปรับตัวได้ การได้รับคำปรึกษา วิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมจึงไม่มีอุปสรรค

จากผลการศึกษา พบว่า ประสบการณ์การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม มีอิทธิพลต่อนักศึกษาไทยเป็นอย่างมาก เช่น การนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากคุณลักษณะ วิธีการทำงานของ อาจารย์ชาวต่างชาติมาเป็นแม่แบบในด้านความคิด และพฤติกรรมในการทำงานวิจัย ซึ่งการได้รับ คำปรึกษาวิทยานิพนธ์นั้นเป็นกระบวนการที่ใช้ระยะเวลายาวนาน ทำให้นักศึกษาไทยได้ประจักษ์ถึง ความซับซ้อนในมิติด้านสังคมและวัฒนธรรมจากอาจารย์ชาวต่างชาติ แล้วใช้เวลาในการปรับตัว เพื่อที่จะ เรียนรู้และเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของต่างทางวัฒนธรรม จากนั้นเมื่อผ่านการสังเกต ยอมรับและเข้าใจใน ความแตกต่างทางวัฒนธรรมแล้ว นักศึกษาไทยได้เลือกนำทัศนคติ เจตคติ ความเชื่อ และแบบแผน พฤติกรรมในด้านดี ที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ มาหลอมรวมอยู่ในตัวนักศึกษา จนในท้ายที่สุดนักศึกษา ไทยกลายเป็นส่วนผสมของความหลากหลายทางวัฒนธรรม มากไปกว่านั้น สิ่งที่หลอมรวมอยู่ในตัว นักศึกษาไทยได้กลายเป็นพฤติกรรมติดตัว ซึ่งทำให้นักศึกษาสามารถนำประสบการณ์ดังกล่าวการมา ประยุกต์ใช้ในแต่ละสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสมในอนาคต

ในท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยพบว่า ประสบการณ์การได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม ในครั้งนี้ ได้ทำให้เกิดการนำประสบการณ์ของนักศึกษาไทยมาเรียบเรียงเป็นวงจรการเรียนรู้และลำดับ การเติบโตทางความคิดของนักศึกษาไทยจากกระบวนการหลอมรวมทางวัฒนธรรม อันจะเป็น ประโยชน์ในการรับมือและเป็นคู่มือสำหรับการเตรียมตัวรับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม ต่อไป และถึงแม้ว่าประสบการณ์จะเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัว มีความแตกต่าง กันไป แต่การศึกษาในครั้งนี้จะช่วยทำให้เกิดความคุ้นชิน และเป็นสำรวจด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ประสบการณ์การเรียนรู้และการปรับตัวแบบข้ามวัฒนธรรมมากขึ้น

5.3 ประโยชน์ของการศึกษา

การศึกษานี้ มีประโยชน์ทั้งในเชิงองค์ความรู้ทางทฤษฎี และการปฏิบัติ สำหรับนักศึกษาไทย และอาจารย์ชาวต่างชาติที่ทำงานร่วมกันบนความต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.3.1 งานวิจัยนี้ช่วยเติมเต็มช่องว่างการศึกษาเกี่ยวกับการทำงานข้ามวัฒนธรรมในบริบทของสังคมไทย เนื่องจากที่ผ่านมาการศึกษาเรื่องการทำงานข้ามวัฒนธรรมมีขอบเขตเฉพาะอยู่ในบริบทการทำงาน แต่ยังขาดการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นนักศึกษาไทยที่ได้รับการหล่อหลอมแนวความคิด เจตคติ และพฤติกรรมของการเป็นนักวิจัยจากอาจารย์ชาวต่างชาติ ซึ่งผลลัพธ์จากการศึกษาพบว่า ระยะเวลาที่ยาวนานในการเรียนรู้กระบวนการทำวิจัยและการทำวิทยานิพนธ์นั้น มีระยะของการเรียนรู้และปรับตัวเมื่อต้องทำงานข้ามวัฒนธรรม 5 ระยะ ประกอบไปด้วย ระยะที่ 1 เริ่มต้นทำความรู้จักกับอาจารย์ชาวต่างชาติ ระยะที่ 2 เผชิญความท้าทาย ระยะที่ 3 ปรับตัว ระยะที่ 4 ช่วงถดถอย ระยะที่ 5 กลับมาตั้งหลักใหม่

นอกจากนั้น แม้ที่ผ่านมาจะมีการศึกษาเรื่องความพึงพอใจต่ออาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในประเทศไทย แต่งานวิจัยเหล่านั้นเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ และยังอยู่ในขอบเขตการศึกษาระหว่างนักศึกษาไทยกับอาจารย์ไทย แต่งานวิจัยชิ้นนี้ช่วยเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว ด้วยการศึกษาระดับคุณภาพ ความรู้สึก ความคิดของนักศึกษาไทยเมื่อได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาไทยมีความรู้สึกดี มีความประทับใจ ได้เรียนรู้ และได้ฝึกฝนทักษะการทำวิจัย ได้พัฒนาตนเองและภาษา ตามความตั้งใจที่คาดหวังไว้กับตัวเอง ซึ่งปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาไทยสามารถเรียนรู้และทำวิทยานิพนธ์ได้คือ คุณสมบัติของนักศึกษาไทย การสนับสนุนและเกื้อกูลจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ชาวต่างชาติ และวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งผลลัพธ์ของข้อมูลมีการนำเสนอรายละเอียดเชิงพรรณนาความผ่านการเรียบเรียงประเด็นจากคำตอบที่ได้รับจากการสัมภาษณ์นักศึกษาเชิงลึกรายบุคคล ที่ช่วยให้ผู้อ่านรับรู้ และเข้าถึงความรู้สึก ความคิด และประสบการณ์ของนักศึกษาไทยได้ลึกซึ้งกว่าการวิจัยเชิงปริมาณ

5.3.2 งานวิจัยชิ้นนี้ช่วยเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ของนักศึกษาไทยที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยพบว่าจะเป็นประโยชน์ต่อ (1) นักศึกษาไทยในการสร้างแรงบันดาลใจในการรับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม และใช้เป็นคู่มือสำหรับเตรียมตัวให้มีความพร้อมล่วงหน้าก่อนการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ เช่น เตรียมความพร้อมด้านภาษาและการสื่อสาร เพื่อฝึกฝนการพูดในที่สาธารณะ การแสดงความคิดเห็น การบอกความต้องการ การบอกความคาดหวังกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, ฝึกฝนทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาต่างประเทศ เพื่อให้มีความพร้อมในการใช้จริง, สังเกตพฤติกรรมตนเองในด้านต่าง ๆ (อาทิ การบริหารเวลา ความตรงต่อเวลา ความกระตือรือร้น) เพื่อฝึกฝนและเตรียม

ความพร้อมก่อนได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม, ควรศึกษาหาข้อมูล ค้นหาประเด็นวิจัย เพื่อให้มีแนวทางเริ่มต้นในการทำวิทยานิพนธ์, ค้นหาสิ่งที่ตนเองต้องการเพิ่มศักยภาพ เพื่อให้มีเป้าหมายและแรงจูงใจในการเรียน การทำงาน และการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นต้น (2) คณาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพ การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แก่นักศึกษาอย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เช่น ควรเตรียมคำถามเพื่อสื่อสาร เรื่องความคาดหวัง ความสนใจ พุดคุยถึงลักษณะนิสัยของนักศึกษาไทย, การสังเกต การติดตามการทำ วิทยานิพนธ์และเรื่องทั่วไปของนักศึกษาไทย, อาจารย์ชาวต่างชาติควรศึกษาภาษาและวัฒนธรรม พื้นฐานของนักศึกษาที่ให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์, ควรวางแผนการทำงานร่วมกับนักศึกษาและติดตาม ความคืบหน้าอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น (3) สถาบันการศึกษาสามารถใช้ผลการศึกษาค้นคว้าเป็นชุดข้อมูล เพื่อสนับสนุนการสร้างพื้นที่ในการให้ความช่วยเหลือ สร้างพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง วัฒนธรรมเพิ่มขึ้น เช่น จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อาหาร ศิลปะ ประเพณี พุดคุยเรื่องวัฒนธรรม นานาชาติ, การจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์เพื่อช่วยในการแปลภาษา, การมีแหล่งค้นคว้าหรือฐานข้อมูลที่มี งานวิจัยหลากหลายภาษา, การจัดวิชาหรือชั่วโมงเพื่อให้นักศึกษาฝึกฝนทักษะภาษาต่างประเทศ

5.3.3 งานวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเติมเต็มงานวิจัยเชิงคุณภาพ แนวปรากฏการณ์ วิทยา ในการนำทฤษฎีการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มิติทางวัฒนธรรมมาศึกษาชุดประสบการณ์ เรื่องเล่า เพื่อทำความเข้าใจความท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อนักศึกษาไทยได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้าม วัฒนธรรมในมหาวิทยาลัย ในประเทศไทย ซึ่งผลลัพธ์จากการศึกษาดังกล่าววิจัยเชิงคุณภาพช่วยให้เห็น ความรู้สึกนึกคิด ทั้งในภาพรวมและเรื่องราวเฉพาะของแต่ละบุคคล

5.4 ข้อจำกัดของการศึกษาค้นคว้า และข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการลูกโซ่หรือสโนว์บอล (Snowball Sampling) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ทำให้จำนวนนักศึกษาของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีจำนวนไม่เท่ากัน และ ผู้ให้ข้อมูลยังขาดความหลากหลายของเพศ สาขา/หลักสูตร สถานศึกษาของนักศึกษาไทย ส่งผลให้ การศึกษานี้ยังขาดการศึกษาในมิติที่ซับซ้อน เช่น มิติด้านเพศสภาพ (Masculinity & Femininity) ที่ สามารถศึกษาได้ถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และนักศึกษา และผู้วิจัยยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับช่วงวัยของนักศึกษาที่ยังไม่หลากหลาย โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มคนรุ่น Generation Y (เกิดในช่วงปี ค.ศ. 1980s – 1990s) (Nitayaporn Mongkol, 2563) ทำให้ผลลัพธ์ ของข้อมูลยังมีเนื้อหาด้านความคิด การแสดงออกใกล้เคียงกัน ดังนั้นข้อเสนอแนะในการศึกษาค้น คว้าต่อไป จึงควร

5.4.1 เพิ่มความหลากหลายของเพศนักศึกษาไทย (ผู้ให้ข้อมูล) เพื่อศึกษาความแตกต่างด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์เพศชาย/เพศหญิง/เพศทางเลือก กับนักศึกษาเพศชาย/เพศหญิง/เพศทางเลือก

5.4.2 เพิ่มความหลากหลายของสาขา หลักสูตร สถานศึกษา จังหวัดที่มีนักศึกษาไทยได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรมในประเทศไทย เพื่อศึกษาความแตกต่างของกระบวนการ วิธีคิด รูปแบบการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติ รวมทั้งเพื่อเพิ่มมิติความหลากหลายของวัฒนธรรมในสังคมที่นักศึกษาไทยอาศัยอยู่ เช่น สภาพแวดล้อม ลักษณะนิสัยของนักศึกษาไทยที่ได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ในจังหวัดทางภาคเหนือ/ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ/ภาคใต้/ภาคตะวันออก/ภาคตะวันตก อาจมีความเหมือนหรือแตกต่างกัน เป็นต้น

5.4.3 เพิ่มช่วงวัยของนักศึกษาไทยที่ให้ข้อมูล ให้มีความหลากหลายของอายุมากขึ้น เช่น Generation X, Generation Me (Nitayaporn Mongkol, 2563) หรือเพิ่มความแตกต่างระหว่างนักศึกษาปริญญาโทที่เพิ่งจบปริญญาตรี กับนักศึกษาปริญญาโทที่เคยมีประสบการณ์ทำงานแล้ว เพื่อให้เห็นวิธีคิด การตัดสินใจ มุมมอง และทัศนคติที่มีต่อการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม

5.4.4 เพิ่มความหลากหลายของจำนวนปีที่อาจารย์ชาวต่างชาติมาอาศัยอยู่ในประเทศไทย เพื่อศึกษาเพิ่มมิติด้านทัศนะของอาจารย์ชาวต่างชาติในช่วงเริ่มต้นที่เพิ่งย้ายเข้ามาทำงานในประเทศไทย

5.4.5 ขยายระยะเวลาในการเก็บข้อมูล เพื่อให้เห็นจุดเริ่มต้นก่อนการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์ และเก็บข้อมูลเป็นระยะ เพื่อให้เห็นพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาไทยจนเสร็จสิ้นกระบวนการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม

5.4.6 สัมภาษณ์ประสบการณ์การให้และการรับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์จากอาจารย์ชาวต่างชาติและนักศึกษาไทย เพื่อให้เห็นความสอดคล้อง ความขัดแย้ง และการปรับตัวจากบุคคลที่ทำงานร่วมกัน

5.4.7 นำทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม เช่น ทฤษฎีหลังยุคล่าอาณานิคม (Post-Colonial theory) ทฤษฎีชนพื้นเมือง (Indigenous theories) ทฤษฎีเกี่ยวกับเพศ เช่น ทฤษฎีสตรีนิยม (feminist theory) ทฤษฎีเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร เช่น ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Communication) มาศึกษาหรือวิเคราะห์เพิ่มเติมในประเด็นการได้รับคำปรึกษาวิทยานิพนธ์แบบข้ามวัฒนธรรม เพื่อศึกษาในมิติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเล่าประสบการณ์ของนักศึกษาไทยเพิ่มมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- จันทร์สลวย ปรีชามาตร. (2549). *บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระตามความเป็นจริงและความคาดหวังของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.
- จิตสุมาน เลิกบางพลัด. (2558). บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระตามการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ (ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 5(1), 16-29.
- จิราภรณ์ สมิต และ พงกษพรรณ บรรเทาทุกข์. (2559). ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษในบริบทการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมระหว่างเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองและชาวต่างชาติ. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 42(8), 46-57.
- ชญาวัฒน์ ปัญญาเพชร. (2557). *ศิลปะร่วมสมัยภายใต้แนวคิดหลังอาณานิคม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, สาขาวิชาทฤษฎีศิลป์.
- ชนิตา รักษ์พลเมือง และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2549). *อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: หน้าที่และบทบาท*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ชาย โปธิสิตา. (2552). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ธัชชา วิทย์วิโรจน์. (2552). *ความสามารถทางการสื่อสารและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, คณะนิเทศศาสตร์.
- ธานีษฐ์ กองแก้ว. (2544). *การสื่อสารและการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติในมหาวิทยาลัยไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์, สาขาวิชาวิทยา.
- ธีระชน พลโยธา. (2560). ความฉลาดทางวัฒนธรรมในบริบทวัฒนธรรมอาเซียนสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 18(2), 57-62.
- นภาพรณี หะวานนท์. (2552). *วิธีการศึกษาเรื่องเล่า : จุดเปลี่ยนของการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์*. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 5(2), 1-22.

- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2547). *ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา*. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุษยากร ตีระพฤติกุลชัย. (2561). ปัญหาในการสื่อสารและการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของชาวต่างชาติที่ทำงานในสถาบันการศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 26(50), 189-212.
- ปราณี หะชัน. (2542). *การปฏิบัติตามบทบาทที่เป็นจริงและที่คาดหวังของอาจารย์ที่ปรึกษาในทัศนะของนักศึกษา คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะศึกษาศาสตร์.
- พนิดา ประเทือง. (2550). *บทบาทที่เป็นจริงและที่คาดหวังของอาจารย์ที่ปรึกษาในทัศนะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะศึกษาศาสตร์, สาขาการบริหารการศึกษา.
- พรพิมล เสนะวงศ์. (2547). *รายงานการวิจัยเรื่อง อาจารย์ชาวต่างประเทศ: องค์กรประกอบสำคัญของ การประกันคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. นครปฐม: ภาควิชาภาษาตะวันตก มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรรณณี ลีกิจวัฒน์. (2553). *วิธีการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พระมหากฤษฎากานต์ น้อยหมอ. (2550). *บทบาทที่คาดหวังและที่ปฏิบัติจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาในทัศนะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะศึกษาศาสตร์, สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว.
- พัชราภา เอื้ออมรวิช. (2560). การศึกษาปัญหาการสื่อสารภายใต้มิติความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตามแนวคิด Geert Hofstede. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 25(47), 223-240.
- แพรวกมล ชาปะวัง. (2558). การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อลักษณะการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์โดยประยุกต์ใช้โมเดลคาโน. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(2), 699-709.
- ภาคภูมิ ภัควิภาส, รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร, สุธิมนต์ ทรงศิริโรจน์ และ ชาญชัย บัญชาพัฒนศักดิ์ดา. (2560). การสื่อสารและการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของผู้ประกอบการชาวไทยในประเทศลาว: หลวงน้ำทา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 11(1), 205-214.

- รัฐชาติ ทศนัย. (2559). การปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมของ
คนไทยและแรงงานต่างชาติในประชาคมอาเซียน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา*, 2(2), 1-10.
- ศิวพร ละม้ายนิล. (2557). *ประสบการณ์ชีวิตการเป็นอาสาสมัครดวงตามืด : การศึกษาเชิง
ปรากฏการณ์วิทยา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.
- สภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (สิงหาคม 2559). กองแผนงาน การประชุมครั้งที่ 8/2559 วันที่ 29
สิงหาคม 2559, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2547). *รายงานการสัมมนา การส่งเสริมให้นักศึกษาและ
อาจารย์ชาวต่างประเทศมาศึกษาและทำการสอนในสถาบันอุดมศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2555). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์. (2540). การศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นไทย. ใน พรศักดิ์ พรหมแก้ว (บรรณาธิการ),
ที่ทรรศน์วัฒนธรรม: รวมบทความทางวิชาการวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง.
- สุวิมล ว่องวานิช และ นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2546). *แนวทางการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์*. กรุงเทพฯ:
ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัณญา ปลอดเปลื้อง. (2556). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา. *วารสารพยาบาลกระทรวง
สาธารณสุข*, 23(2), 1-10.
- Altbach, P. G., & Knight, J. (2007). The internationalization of higher education:
Motivations and realities. *Journal of Studies in International Education*,
11(290), 290-305. doi:10.1177/1028315307303542
- Baker, A. (2015). Race, paternalism, and foreign aid: Evidence from U.S. public
opinion. *American Political Science Review*, 109(1), 93-109.
- Beijaard, D., Meijer, P. C., & Verloop, N. (2004). Reconsidering research on teachers'
professional identity. *Teaching and Teacher Education*, 20(2), 107–128.
- Bell, A. (2016). Intercultural postgraduate supervision: reimagining time, place and
knowledge. *Higher Education Research & Development*, 35(1), 193-195.
doi:10.1080/07294360.2016.1106931
- Borg, M., Maunder, R., Jiang, X., Walsh, E., Fry, H., & Di Napoli, R. (2009). International
students and the academic acculturation process: The role of relationships in

- doctoral process. In E. Jones (Ed.), *Internationalization and the student voice: Higher education perspectives* (pp. 181-192). London: Routledge.
- Breidlid, A. (2012). *Education, indigenous knowledges and development in the Global South: Contesting knowledge sustainable future*. New York, NY: Routledge.
- Brubaker, D. L., & Thomas, R. M. (2000). *Theses and dissertations: A guide to planning, research, and writing*. Westport, CT: Bergin & Garvey.
- Burford, J., & Uerpaiojkit, T. (2017). *Be(com)ing ajarn tangchart อจจาร์ย์ต่างชาติ: Configuring foreign academics in Thai higher education*. A full Research report in fulfilment of Thammasat University. No. 7/2560.
- Cadman, K. (2000). 'Voices in the air': Evaluations of the learning experiences of international postgraduates and their supervisors. *Teaching in Higher Education*, 5(4), 475-491.
- Chadarat Hengsadeeikul, Thammanoon Hengsadeeikul, Ravinder Koul, Sittichai Kaewkuekool. (2010, October). English as a medium of instruction in Thai universities: A review of literature. In *Selected Topics in Education and Educational Technology: 9th WSEAS International Conference on Education and Educational Technology* (pp. 89-94). Iwate, Japan,
- Chakrabarty, D. (2007). *Provincializing Europe: Postcolonial thought and historical difference*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Cohen, M. A. O., & Greenberg, S. (2011). The struggle to succeed: Factors associated with the persistence of part-time adult students seeking a master's degree. *Continuing Higher Education Review*, 75, 101-112.
- Connelly, F. M., & Clandinin, D. J. (1990). Stories of experience and narrative inquiry. *Educational Researcher*, 19(5), 2-14. doi: 10.3102/0013189X 019005002
- Dennis, M.Y., & Eichler, E. E. (2016). Human adaptation and evolution by segmental duplication. *National Library of Medicine*, 41, 44-52. doi: 10.1016/j.jgde.2016.08.001
- DuPraw, M. E., & Axner, M. (1997). Working on common cross-cultural challenges. In M. Reaven (Ed.), *Toward a more perfect union in the age of diversity: A guide for building stronger communities through public dialogue* (pp. 12-16). Pomfret, CT: Topsfield Foundation.

- Edwards, B. (2002). *Postgraduate supervision: Is having a Ph.D. enough?*. Retrieved from <http://www.aare.edu.au/02pap/edw02382.htm>
- Evans, C. (2007). The experience of international doctoral education in nursing: An exploratory survey of staff and international nursing students in a British university. *Nurse Education Today*, 27, 499-505.
- Foskett, N., & Foskett, R. (2006). *Postgraduate study in the UK: The international student guide*. London: Sage.
- Gatfield, T., & Alpert, F. (2002, July). *The supervisory management styles model*. Retrieved from <https://www.herdsa.org.au/system/files/Gatfield.pdf>
- Gedganda Kongtawelert. (2010). *Managing cross-cultural workforce relationship : A case study of the english program of Montfort College, secondary section, Chiang Mai Province* (Unpublished doctoral dissertation). Chiang Mai University.
- Gress, D. I., & Llon, L. (2009). Successful integration of foreign faculty into Korea universities: A proposed framework. *KJEP*, 6(2), 183-204.
- Hall, L., & Burns, L. (2009). Identity development and mentoring in doctoral education. *Harvard Educational Review*, 79(1), 49-70.
- Halse, C., & Malfroy, J. (2010). Retheorizing doctoral supervision as professional work. *Studies in Higher Education*, 35(1), 79-92.
- Harman, G. (2003). International PhD students in Australian universities: Financial support, course experience and career plans. *International Journal of Educational Development*, 23(3), 339-351.
- Hicks, D. (2003). Thirty Years of Global Education: a reminder of key principles and precedents. *Educational Review*, 55(3), 265-275.
- Higson-Smith, C. (2000). *Advising One-on-One. National Research Foundation methods materials on research proposal writing for supervisors and mentors*. Retrieved from <http://www.nrf.ac.za/methods/individ.htm>
- Hu, K., Van Veen, K., & Corda, A. (2016). Pushing too little, praising too much? Intercultural misunderstanding between a Chinese doctoral student and a Dutch supervisor. *Studying Teacher Education*, 12(1), 70-87.

- Hu, R., & Smith, J. J. (2011). Cultural perspectives on teaching and learning: A collaborative self-study of two professors' first year teaching experiences. *Studying Teacher Education*, 7(1), 19-33.
- Ingleton, C., & Cadman, K. (2002). Silent issues for international postgraduate research students: Emotion and agency in academic success. *The Australian Educational Researcher*, 29(1), 93-113.
- Kidman, J., Manathunga, C., & Cornforth, A. S. (2017). Intercultural PhD supervision: exploring the hidden curriculum in a social science faculty doctoral programme. *Higher Education Research & Development*, 36(6), 1208-1221. doi:10.1080/07294360.2017.1303457
- Kim, Y. Y. (2001). *Becoming intercultural: An integrative theory of communication and cross-cultural adaptation*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Lee, A., & Green, B. (2009). Supervision as metaphor. *Studies in Higher Education*, 34(6), 615-630.
- Lee, Y. A. (2011). Self-study of cross-cultural supervision of teacher candidates for social justice. *Studying Teacher Education*, 7(1), 3-18. doi: 10.1080/17425964.2011.558341
- Manathunga, C. (2007), Intercultural postgraduate supervision: Ethnographic journeys of identity and power, In Palfreyman, D., & McBride, D. (Eds.), *Learning and teaching across cultures in higher education* (pp. 93-113). New York: Palgrave Macmillan.
- Manathunga, C. (2011a). Moments of transculturation and assimilation: Post-colonial explorations of supervision and culture. *Innovations in Education and Teaching International*, 48(4), 367-376. doi:10.1080/14703297.2011.617089
- Manathunga, C. (2011b). Intercultural postgraduate supervision: Post-colonial explorations and reflections on Southern positionings. *New Zealand Annual Review of Education*, 20, 5-23. doi:10.26686/nzaroe.v0i20.1568
- Manathunga, C. (2012). *Supervision and culture: Post-colonial explorations*. Nagoya: Nagoya University.
- Manathunga, C. (2014). *Intercultural postgraduate supervision: Reimagining time, place and knowledge*. London: Routledge.

- Manathunga, C. (2017a). Intercultural doctoral supervision: The centrality of place, time and other forms of knowledge. *Arts & Humanities in Higher Education*, 16(1), 113-124. doi:10.1177/1474022215580119
- Manathunga, C. (2017b). Sue Middleton with a foreword by Michael Peters and Gert Biesta, Henri Lefebvre and Education: Space, history, theory. *Policy Futures in Education*, 15(4), 509-511. doi:10.1177/1478210317690654
- Martin, B. (2000). Place: An ethics of cultural difference and location. *Educational Philosophy and Theory*, 32(1), 81-91.
- Mauch, J. E., & Park, N. (2003). *Guide to the successful thesis and dissertation: A handbook for students and faculty* (5th edition). New York: Marcel Dekker.
- Nitayaporn Mongkol. (2020). *Gen Y/ Gen Me กลุ่มผู้กุมชะตาโลก*. Department of Mental Health. Retrieved from <https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2293>
- O'Dell, C., & Hubert, C. (2011). *The new edge in knowledge: How knowledge management is changing the way we do business*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Soliman, I. (1999). *Postgraduate Supervision*. Retrieved from <http://www.une.edu.au/dec/pub/pgrad.pdf>
- Soong, H., Thi, T. L., & Hoa, H. P. (2015). Being and becoming an intercultural doctoral student: reflective autobiographical narratives. *Reflective Practice*, 16(4), 435-448. doi:10.1080/14623943.2015.1023276
- Stephen, W. L., & Karen, A. F. (2009). *Encyclopedia of communication theory*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Tallon, R. A. M., & McGregor, A. (2014). Pitying the third world: Towards more progressive emotional responses to development education in schools. *Third World Quarterly*, 35(8), 1406-1422. doi: 10.1080/01436597.2014.946259
- Trice, A., & Yoo, J. (2007). International graduate students' perceptions of their academic experience. *Journal of Research in International Education*, 6(1), 41-65. doi:10.1177/1475240907074788
- Xu, L. (2017). Written feedback in intercultural doctoral supervision: A case study. *Teaching in Higher Education*, 22(2), 239-255. doi: 10.1080/13562517.2016.1237483

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวปณิตาธิ์ย์ ทันทสุวรรณ
วันเดือนปีเกิด	7 พฤศจิกายน 2533
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2555: บริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ตำแหน่ง	นักวิจัย, กระบวนกร, ผู้จัดการการเรียนรู้

